Саида Дел-ҧҳа

Саманҧҳа

САИДА ДЕЛ-ҦХА

СЫДГЬЫЛ САНЫҚУНЫ...

АЖӘЕИНРААЛАҞУА

АҞУА — 1996

Еикудыршәеит Алина Ач-ԥха,
Гунда Сақаниа-ԥха

Азеиԥш редакциа — Џьума Ахәба

УАРАДА-ГУШЬА

Аԥсҭазаара иамхуц ауаҩ иан лымгуа дҭоуп.

Уарада-гушьа доусы иԥсҭазаара иара изы иԥсԥышәагоуп, иаамҭа-ԥышәагоуп.

Уа хура мыжда зырӷьашаз ахурбӷьыц лыԥшаанӡа ла лхаҭа дыхурыбӷьыцны данылахьан адгьыл. Иамчгушьоузеи уарада-гушьа...

Шаҟа иԥсыршьагоузеи аҵыхутәан уи дзыхәаз аӡыхь, «уфф, гушьа...» — хәа иаалхылгеит лыԥсра.

Уарада-гушьа ицеит даҽа хы-шықуса, аха лаб аӡы ижәырц иқьышә ианнықуиклак макьанагь дҵаауеит: «Анаша сашәхә илшәыржәызма лыԥсымҭаз дзыхәаз аӡы?..»

Уарада-гушьа, уи данизҵәҟьа длаҿыхуан агьама лбеит лыԥсҭазаара аӡыхь ашаӡа, нас уи бзиа илбеит илҭыркукуа илжәааанӡа, бзиа илбеит убас «уфф, гушьа» лхәааанӡа.

Уарада-гушьа, абас иахзынлыжьит анрәи, абзиабареи, аԥсреи ирыбжьаркыз зегьы.

Уарада-гушьа хаԥхьацыԥхьаӡа лара дхацуп, лыбжьы хахауеит.

Уарада-гушьа аԥсҭазаара алагамҭеи анҵәамҭеи лыԥшаанӡа илымчызи?..

АԤСТАЗААРА УАҞАРА СХЫЦУЕИТ...

Жәфанк аԥеыхакуа
Мшынк ихыԥсалоуп
Исхыццәҟьо здыруада?
Сеидроу.

Ухала ухы ушацәажәо
акырӡа унаскьароуп
Амфа уахьнанаго сеидроу.

С. Делба

Аԥхьаф ухацкы! Уажә уназхьысран иҟоу ашәҟу абԥыцкуа ҿатахьак иафызоуп, лахьынтіак ауасиаҭ, ԥстазаарак алашара, агурӷьара, ԥстазаарак амца, уи аԥзаарак алашара, агурӷьара, ԥстазаарак амца, уи аԥхара еиднакылап ҳәа хгуӷ'уеит згуаҿы ацҟьара мыӡыц ауаа. Аизга «Сыдгьыл саныкуны...» Саида Делба раԥхьаӡатәи лышәҟуоуп.

Ари ашәҟуы атоурых, апоет лтоурых, уацәтәи усуп, аха ус акузаргьы, иааркьаҿны зыда ԥсыхуа ыҟам ажәақуак.

Саида Бадра-иԥха Делба диит Тҟуарчал ақалакь аҿы, 1965 шықусазы.

1982 шықусазы ашкол даналга дҭалеит Аԥсныттәи Ахәынтқарратә университет афилологиатә факультет.

1985 шықусазы Саида диаган Москватәи ахәынтқарратә университет ажурналистика афакультет ахь. 1987 шықусазы уи деиҭаиасит (студентк лаҳасабала) Аԥснытәи Ахәынтқарратә университет ахь дагьалгоит 1989 шықусазы. 1990 шықусазы уи аусура далагеит Дәрыԥштәи абжьаратә школ аҿы.

1991 шықусазы Гудоута агазеҭ «Аублаа» хацзыркыз дреиуан, редакторсгьы даман.

Аԥсны Аҧьынцьтәылатә еибашьраан, Мрагыларахьтәи афронт, Мыркулатәи абаталион аҿы, медицинатә еиҳәшьас дыҟан.

Саида Делба дҭахеит Мыркула ақытан ноиабр 30, 1992 шықусазы. Аибашьраҿы иаалырԥшыз афырхаҵаразы иланашьоуп «Леон иорден».

Саида дахьымӡаӡеит ишахуҭоу еиԥш лажәеинраалақуа лнапы аҵхра, ахфылаахагьы лмоуит. Ишылфыз иҟоуп, акы аҵым акы агым. Уи лажәеинраалақуа ишахуҭаз еиԥш акьыԥхьгьы амбеит, ишыҟалалакгьы иҳагхаз рацәоуп апоет лҿаԥхьа. Лыԥсы анҭаз иҳазламҳәаз, ҳазхьымӡаз уажәы иаҳҳәарц ҳалагоит, аха?.. Еиҭах аха... Избан ауафы даныԥслак ашьҭахь ирҿиара узаҿлымхахо? Иԥсы анҭаз иулшозҭгьы амаҷ, урҭ ркьыԥхьра замузар. Уи аҭак акуп, Саида аӡәгьы диеиԥшӡамызт, леилкаарагьы уадафхеит, еиҳагьы ианымариаз даҳзеилымкааит. Агуи-аԥси ирыбжьоу абжьы цаӷа — ажәак ала иуҳәарц уҭахызар уи лпоезиа зегьы.

Дәахьыла усҟак хьаас илымамшәа ҟалцон Саида лажәеинраалақуа, аха нас ауп лымшынтца аҟынтәи анеилаҳкаауа, урҭ дшырзыҟаҵәҟьаз. Лылаӷырӡ лыбла ихыҳәҳәыла данрыԥхьоз ушәарын, абыржәы лыԥсы лхыцыр ҳәа, урҭ лыфуан аҵыхутәантәи ауасиаҭ еиԥш, аҵыхутәантәи ажәеинраалеиԥш... «Сажәеинраалақуа аныҟам сыԥсуеит, урҭ акы рыхьыр сыԥсыцәҟьоит. Сыԥсадгьыл акы ахьыр еиԥш — Сыԥсуеит... Цәаҳәак сфыцыԥхьаӡа сыԥстазаара ишагхо агура згоит, убас сгуы-сыԥсы снархьуеит снапы сымҟуцыԥсаауеит. Ус баша санаԥхьогьы, сгуы сыхьуеит. Бжеиҳан сцәыуоит, аха ианызфыз ишызфыз иҟоуп».

Лгуи лылаӷырӡи еилаҵәо дааудгылалон зны-зынла, лажәеинраалақуа ирымкьыԥхьқуа идырхынҳәыз кны, «акгьы иаԥсаҵәҟьамзар аиаша сашәҳәа сшәыҳәоит, схы сжьозар ҟалап, шәазызырфы. Апоезиа ахаҭа мап шԥацәук'уаз. Угуы иаанаго лахәара уаналагалакь иҵьальшон, дгурӷьон, иҟалҵара лзымдыруа, ахуҷ неиԥш, адунеи дак'уамызт, сгуы шәырҭынчит, аха зегь акоуп илхәон, хьаас илыман иахьдырхынҳәуаз. Нас лгуы ахшәеит аҭыжьра, акьыԥхьра, аизгара, уи зегь ҳара ҳнапы ианылтцазар акухап, иҳалшогьы седроу. Аҭынха ду уаԥхьа ианышьҭоу, иалыухра узымдыруа, аԥхьа ашьҭахь иургылара, ишеиқууршәара,

лара ишҧаҟалҵарыз, лара ишҧахьӡылҵарыз, лара ишҧалҭахыз, уажәшьҭа акгьы аанагаӡом (?), аха зегь акоуп угуы ҭынчӡам, уагьыҧхашьоит, уагьацәшәоит зегь раҵкьыс ауаҩы иҧсы уанаҭацало, урҭ лыҧсыҧха, лкуҧсычҳабжь, макьана ирхымҵӡац, лыбжьы уаҳауеит уанаҧхьо. Жәеинраалакуак рҿы лассы-ласс иуҧылоит аҵьар сахьеи агьежьи, изызкыу, илзырҟаҵоз Анцәа идырп. Ари адырга лажәеинраалакуа ирхьыҧшуп.

Аизга «Сыдгьыл санықуны...» еиднаҟыло С. Делба лырҿиара абжа аиҭабжоуп. Иҵьоушьаша И. Ҟоҕониа иаамышьҭахь аҧсуа поезиаҿ 26 шықуса инарылагӡаны асҟак ҟазҵахьоу дмаҷӡоуп, иахьазы дыҟаӡам уҳәартә иҟоуп. Шаҟа имаҷны инылҵыз аҟара еиҳаны шәышықуса иртысхьаз ииҩран иҟаз лҩит уҳәартә иҟоуп лырҿиара. Иҵьоушьаша машәыршәагьы иуҧылаӡом иҭацәу, баша иҩу, иҳәоу цәаҳәак, ак аҵкьыс ак еиҕьны... Зныктрысгьы ауаҩы илшаӡом уи аҭанӡа анеира, уи аамҭа ду аҭахыуп. Рыцҳарас иҟалаз, абри аҩыза апоезиа иахьанӡа ҳахьалхудааз ауп.

«Сара схьаа аҟноуп сынасыҧгьы ахьыҟоу». Ахьаа анасыҧи иузеидымкыло ҩ-ҧстазаарак — ус лыҧсы ҭан Саида, насыҧ зцу ахьаалаша лыцны. «Акура рацәа анҵра сацәшәоит, иҟоу зегьы ззыхгода... Сшәоит ҳәа акум, аха сыкура иахьынӡахуҭоу снамӡар ҟалоит. Сара сызусҭада аӡәгьы, акгьы, аха ус акузаргьы исылшо ҟасҵар сҭахыуп, саргьы суаҩуп». — Ааи, Саида лымшынҵа ишҳанахәо еиҧш, асҟак агуҵаҕа зызҭаз, убас еиҧш доуҳа мчык лыман арк дырҿагылан драбашьыртә еиҧш. Лгуы ҵаҕан, иҧшкан, иагьыҕуҕуан, иагьыцьбаран. Уи ауп Саида излылымшоз ҿымҭ агурҩара, ҳаҧсадгьыл ахьчараз ҳачкунцәа дызрывагылаз. Апоет илшаӡом усҟан аҩра, уи илшо акоуп — акуҧара. Аҧсра — ахакуитраз, избанзар уи идыруеит иреиҳау ахакуитра агьама закуу. Уи акуҧара дацәшәаӡом, уи ҿыц аартраӡам ус илшеит Баирон, ус илшеит С. Бардодым, ус илылшеит Саида. Ишырҳәо еиҧш, апоет дыҧсӡом ихы ныкуҵан зегь реиҧш, уи дҭахоит. Насыҧ имоуп апоет, уи аҩыза алахьынҵа алызхыз, уаҵәтәи алашараз, уаҵәтәи амш ахакуитраз зыҧсы ҭызхыз. Насыҧ лыман Саида, хьаала иҭәыз анасыҧ. Ҭагалан — Аҵыхутәантәи Амш. Саида лцәа иалашәахьан лыҧсы шаҵҵоз, шықусҟуак раҧхьа бзиа уа-

хьылбоз, бзиа дахьыубоз шәыбзиабара еиҟарахазар акухап. Лажәеинраалаҿгьы илыҩуан:

Аӡәы снапы даныҧшылан
Исымихит аҩежьыҧшшәы.
Шьҭа сыҧсымҭаз...

Саида Делба уаҩык иаҳасабала иуадаҩуп акы лыхҳәаара, избанзар лыҵоулара лхаҭагьы илыздырӡомызт, илдырыр иҟалон даҵәшәаргьы, илдырыр, дыздыруагьы — ус акухарын. Саидеи — амцеи, есҟьынгьы ибылуаз, есҟьынгьы ахьаа зматәҟьаз, иҧшаауаз, зегьы еилызкаауаз ауаҩы цқьа аҧаимбар, Анцәеи ауаҩи рыбжьара — ибылуаз аҵха хуҷы — агуцҟьа. Зажәеинраалакуа рҿы зыҧсра баны изҵәахыз, зыҧсра бзиа избаз, аҧсҭазаара еилаҳауаз, иззымхоз, аҧсҭазаара даблит, даблит ишыбылуа агеницәа, дшыблыз лара илзаагуоу апоет С. Бардодым. Акала еиҧшуп арҭ апоетцәа рлахьынҵа, рырҿиара, ари адгьыл ахь изаашьҭыз здыруаз.

Саида лырҿиара бзиа избон, сагьацәшәон лаартра, дыблыр ҳәа сшәон заа. Дыццак'уан Саида данцәажәоз, данхуцуаз, даныҩуаз дшәон дахьымзар ҳәа илҭахыз зегьы. Анцәа иеиҧш лыгура угон, агура угон лпоезиа. Уи ахаангьы дашьҭамызт аҳӡыргара, лускуа рацәан, есҟьынгьы деилахан, амҩа дыкун, даангылар дыҧсуан, дбылуан, ус аҵыхутәанынӡа.

«Амра аҧсымҭаз амра акалҭ ауп ибылуа...» мамзаргьы цәаҳәак иҵасым агура умгар. «Агуы иалҵны ашьа инеиуаз ашәахон». Уи лажәеинраалакуа рҿы иубон лыҿҳәаара шкьаҿыз, ллахьынҵа дшаҧхьахьаз, аха уи дшамыргуамҵуаз, уи еиҳаз даҽа уск шылзыҧшыз:

«Ҧсрак сахыҧеит, сҭахаӡаргьы ҧсрак ауп
сыззыҧшыз.
Ҧсрак сахыҧеит, сықура маҷцәоуп, сықура
шәымҧхьаӡан».

Апоет цәаҳәак ала дыудыруеит. Аҵәаҳәакуа рҿы апоезиа аҧшаара аҭахӡам, иара уаҧшаауеит, иулаҵәоит, нас угуалашәара инаҵлоит лашараны, угуы —

упҧсы разаны, ҿыц уизшәа, ахаан иумбацшәа аҧсҭазаара ҿыц агьама унарбоит.

Иџьоушьаша, иара апоет лыҧсҭазаара шаҟа трагедиа ацу аҟара, убри аҟара лпоезиа аҧсҭазаара азгуаҳәара, абзиабара-агушьтыхра, алашара агура унаргоит, иулҭоит даҽазәы иуимҭо, цыхуаҧҵәарада иушаша агурҕьара.

«Аҧсҭазаараҿы сызцәыҧхашьаша идырны цәгьа сымуц, сгуы ҭынчуп. Изуӡаргьы исӡаӡом, шьоукышьоукы реиҧш, мамзар иҟасцаз ацәгьара шыгунызго сыҧсуеит», — лҳәоит апоет лысалам шәҟукуа руак аҿы.

Апоет заҟа дыцкьоу аҟара ипоезиа иахылҵуеит абзиабара, агурҕьара, алашара. Абарҭ роуп еибаркны изкыу Саида лпоезиа. Саида лпоезиа знык унадыххылаңы ицәгьоуп аҭаулараҿы аназара, уи уаҵәтәиуп, уи иаҭахыуп аамҭа. Иаҭахыуп иазыҟаҵоу аҧхьаҩцәа. Урҭ ыҟоуп ҳәарада. Саида Делба лҩымҭакуа рцәыргара аамҭа шылмоузгьы, уи дахьӡеит, лыкура зыкуроу дызхьымӡашаз. Уи лыҧсҭазаара макьана иҵәахыу мифуп, лхаҭа лпоезиаҿы илҵәахит илзымдырӡо, изыҧшааз иааиртып ҳпоезиаҿы иҿыцу тәылак, макьана хьӡы змам, макьана иҵәахыу дунеи маӡак. Уамашәа еиласоу абжьы, ссиршәа еилаҵоу аҧштәы, узхара иузымбо алашара, узхара иумаҳац ашәа, арахь ахаан иузымхо, узбылыз, уагьызхушәтәыз ахьаа. Адгьыли Ажәҩани аҳәаа рыбжьызгаз аҵыс. Аҧсҭазаараҵәҟьа агьама збаз аӡыцкьеиҧш, аҳаракыра иацәымшәоз, ахалареи, албаареи еиҭахалара ирцәымшәаз Саида. Аҧсра згуаҕьуаз есымша — Аҧсҭазаараҵәҟьа лгуаҕьит. Ахаан днацлан лыҧсы рзылшеит амра, ааҧын, ажәҩан, лылаҧш зыхьӡоз, изхьымӡозгьы, лҽылшеит Ахаан еиҧш, Саида лпоезиаз иуадаҩуп акы аҳәара. Уи лҿахуы ҽаӡәы изыгуаҕьуам иагьизҳәом — лпоезиа еиҧш.

...Сара бзиа узбон
Ахаан ауаҩы
Абзиабара шизымгуаҕьыц...

Саида лыда аӡәгьы илшаӡомызт ас абзиабара, ас аӡәгьы иагьизхәом. Ҳпоезиа цәаҳәаҿы, хәбла хызтшаз лашарак алылдеит. Ари апоезиа зхысыз игуы-иҧсы арыцкьоит. Уи лырҿиара Иаҩа Анцәа ихаҭа дакуныхәахьан, лнапгьы ианиҵахьан ауаа иралҳәашаз, ирылҭашаз.

«...Еснагь Анцәа изааигуо, еснагь аҧсҭазаареи ажәҩани еимаздо ашәа зегь изрылукааиуа, уи зҳәартә иҟоу лхаҭагьы дызрылаҳкаауа, убас еснагь Анцәа изааигуаз, ауаа дреиуоуп — Саида. Ахa лара дрылыркаар лҭахым азы лыбжьы ныҵакны ауп уи аҭәы шылҳәо.

...Саида лпоезиа иамоуп иџьоушьаша аҧхьаҟатәи нара аҧсҭазаарагьы акыр зҵазк'уа аҽа ҟазшьак: лпоезиа зегьы аҧсреи абзареи ирызкыуп, урҭ уи уа Саида лпоезиаҿ еиҟароуп, руакы еиҳа ирыцҳараны ма еиҳа инасыҧны иҟам, еилыхым, еицуп еилоуп. Рыҩбагьы ҧсҭазаароуп, иҳәоит ашәҟуҩҩы ду А. Н. Гогуа.

«...Аҧсҭазаара уаҟара схыҵуеит» лҳәоит Саида лажәеинраалакуа руак аҿы. Ари афилософиа аҭауларанӡа анагараз шаҟа ихыҵуазар акузааиуеи ауаҩы.

Исхыҵуан шәышықуса уаҵәы —
Ауаҩы заҵә.

Издыруада Саида илхыҵцәҟьоз?

Ныҳәак иаҳзаҩызоуп Саида Делба Лҭынха — Аныха ҧшьа. Дзаҵәын Саида, ишлымазгьы илзааигуаз бзиа дызбоз, деилызкаауаз лҩызцәа. Лара даҽазәын зынӡа. «Ах иахьыҟоу сыздырам исыхьуа ахьаа», — лҳәоит Саида лажәеинраалакуа руак аҿы.

Исҳәар стахӡам Саида акурахьымӡа, избанзар, зегьы дрыхьӡеит. Гула дыкан, гула илшәон аҧсҭазаара, ус ауп гук иҭаӡеит лыҧсрагьы, инхеит ахьаа лара, изхылҵуа аҧсҭазаара, изхылҵуа агурҕьара — Уи ша, изхылҵуа аҧсҭазаара, изхылҵуа агурҕьара — Уи Саида лыбжьы ауп, даҽа бжьык ахаан иаламҩашьо.

Машәырӡам уи лпоезиаҿы изырацәоу амра, амца зыҕро, амра зҭакыу агуы, амреиҧш ишу гухьаагарак ҳзынхеит, ҳгуалашәараҿы.

Иҟалон сымҧсыр...

Иҟалап ауаҩы иҿҳәара ахырҧара ауазар, уи Анцәа иеиҧш нара ауаҩы илахьынҵа аҵыхутәан алхра инапы ианызар. Иҟалап, Саида лажәеинраалак аҿы, ишылҳәо еиҧш, аха лара иалылхит зегьы раҵкьыс лара илзааигуаз Аҧсҭазаара.

Аҧхьаҩ ухаҵкы! Лыбжьы ныҵакны уажәы дуацәажәаран дыҟоуп Аҧсҭазааратҵәҟьа зыҧсоу здыруа ауаҩы, агуи-агуи еилибакаауеит, гукала иҳәоу ашәа раҩы, агуи-агуи еилибакаауеит, гукала иҳәоу ашәа рашәа. Уазыӡырҩы.

Амалқуа иреиҳау амал, ауаҩы игуы-иҧсы ирылҵыз аамҭа иацу ес-ииуа ирыциуа Ашәа, ахаан ицу Ауаҩы, Ахаан инымҵәо ашәа, Ахаан инымҵәо Саида.

Гунда Сақаниа-ҧҳа

АБЗИАБАРА АҼЫ ШҚУАҚУА

* * *

Аҵлақуа ирххьысуеит аҧрыцәқуа
аҽы шкуакуа нызкыло дзусҭа?
абзиабара злалаз аҽы шкуакуа
аҵх иазеилмырго изблыда?
Аҽы шкуакуа ашәақуа азеиҧшуп
зегьы-зегьы инажьхьеит, иадырхьеит
Аҧсра заҵәык иаҵоу маӡазар
Аҧсрада зегь здырхьоу дахысхьеит
Аиқуаҵәеи ашкуакуеи ирыцоуп
Еидароуп инымҵәаӡо аҵх
Аҧҳәызба лыхцәы шкуакуа шьҭыхны
Аҽы шкуакуа даҵлоит дмаӡазарц
Арҩашқуа ныркыларц иашьҭоуп
Гуаныла гук иарымҳәарц арҳәоит,
Аҽы шкуакуа аҵх иагулоу,
Аҵх агулаларц иаҳәоит.
Аҵх аҽы шьҭыбжь иамырцәан —
Ицоит акгьы зхарам иргулсны,
Шарккамҭаз аху ҧшқа иназхьысыз
Иҽы шкуакуан аҧхьа ишьҭалоит.

* * *

Сыбзиабара зегь аҽқуа рҿы иаансыжьын
Нас акакала аҽқуа алыҧсаауан сыбзиабара
Аҽы — шкуакуа адгьыл иаҵәа иангылан
Аиаҵәареи ашкуакуеи рҳәаақуа азеилмырго
Аҽы — шкуакуа сынгылан — абзиабара
арҕазқуа сгу иалаӡарц.
Амза бзиоуп аҵх уаҳа иазеилмыргаз,
Аҽы шкуакуа цоит аиаҵәара
аҵрыдды
аҵх, иалалан,

Аҵх иазгунымкылаз, иазнымкылаз
аҿы — уаҳа изыгьежьӡом,
Уаҳа ахынҳәра аҿы шкуақуа иазыгуаҕьӡом
зыҧшӡара нызымхыз аҿы цоит
зны иара еиҧш ирзеилмыргаз
сгу ашьҭа иҭаланы,
уцыҧсра — аҧсра ихараӡоу,
зегь ҳахьеизгоу ақуаҧ
иҵәахым аҧшӡара — ихтыз сара
исымбо ашәа,
ҳара инымҵәаӡо ҳазаҵәра ҕуҕуоуп
ҳаиуареиҧш,
аҧшӡара...

* * *

Ашәҭқуа бзиа ианеибабо
Рыхқуа еидкылан еизхуцуеит
Бзиа узбацыҧхьаӡа сузхуцуеит
Бзиа узбацыҧхьаӡа угухьаазгоит
Нас ааҧынраз Ааҧын аҿанаҵәахʻуа
иҵәыуарц,
Саргьы сҵәыуарц сҽысҵәахʻуеит
Абзиабара ахьаа еиҧш аҳауаҿы иҟоуп,
Зегьы ирзеиҧшуп — зегь акака рзалоуп
ирзалхыр
Ааҧын абзиабара иахьҵәыуоит
уаҳа аналымшо
Абзиабара аамҭа аназнымхо
икьаҿӡоу Ааҧын.
Сухьҵәыуоит уҧхарра сашьцылан
Абзиабара злоу Ааҧын салоуп
Сыбзиабара сыманы.
Сара угура згоит — Ааҧын
Ҳаицыз ҳанҵәааанӡа
Нас ҳаицазхьаалап
Уаҳа иҳазхымгаз ҳабзиабара
Ааҧын.

* * *

Ашьхақуа рықуцәа, нас тыша
ҵа змам,
Асыҧсақуа аҩхаақуа ирҿажьуп,
Акымзарак сыхьуам знык ашьха
сызцар.
Знык ухьӡ сызҳәаар акгьы сыхьуам.
Са саҵащьшь хмаҷырла аӡыхь хьшәашәа
зжәлап,
Нас сашьызаап аҿнынтәарак усгьы,
Уа уеиҧш саргьы гукала исҭахыу сҳәап.
Ублақуа рыҩнуҵҟа
ашәҭ ҧшқақуа еиҭаҳауп
Сыбзиабара аҩнытҟа —
агухьаагара еиҭаҳауп,
Ашәҭ ҩеижьқуа дрылоуп
акуашашьа зҵо асаби,
Срылоуп ублақуа —
аиаҵәара зҵо акуашаҩ,
Сара сиира иазыҧшуп Амра,
Бзиа ишҧазбо Амра, —
Џьит ихумаруеит,
иччоит, иччоит Амра,
Сысаби уаҳа дызухуамҧшӡац,
ушҧалашоу Амра
Акуашашьа зҵо асаби
ашәҭ ҩежьқуа дрылоуп,
Убзиабара уаҳа сзалымҵуа
салоуп Амра.

* * *

Ицон еишьҭагылан, ргуы иҭаркыз здыруада седру,
Ихуцуан, уаҵәынӡа ирцәыхьшәашәоз амра
ҧшаатәын, иахьӡатәын,
Асаби инрыжьыз ашьац хучқуа
ирылихʻуан амш.
Асаби инрыжьыз дсабиӡамыз,
иқура ӡбатәын,
Ирхуцыз седру, уаҳа анизымхуц арыцҳа.

Ахаан ихамыштуаз иашәа аацәыригеит нас.
Иҟан аамҭак ара ԥхарран,
ааԥнызаарын усҟан,
Абзиабара ахьӡын
есышьыжь ицәырҵуаз ашәак.
Ашьхараҿ ашәтыцкуа ирыцышәтуан
адгьыли ажәҩани,
Ахаан иҿымцәоз амцакуа,
еикун шьхагуаны...
Ицон еишьтагыла, ирыӡбоз здыруада седру,
Икурадаз асаби днаргон рнапы данҵаны.

* * *

Хараӡа амшын гуаҿы
Акгьы ахьзымышәтуаз
ишәтуан ашәткуа,
ицәыуон ачнышкуа
амшын гухьааганы,
Ааԥынра хьааганы стәыуон,
Итәын атәаца хыхухуала сыԥсала,
Уаҩы изышьтымх'уаз амза
аԥхашьа уамашәан.
Акымзарак хьаагатәзам ажәҩан,
Ихьаагатәу — иқацәацаз рыԥскуа.

* * *

Ауаҩы зегь рааста изымхо
дшазхуцуа, ихаштуеит ааԥын
шаахьоу,
Ишаахьоу ауаҩы знык ала
дызгуҵысх'уа аамҭа,
Ицәоу акалакь иалоуп,
аԥенцьыркуа инарҿахутхутуа
Ицәоу ирацәаажәарц ааԥын...
Ҩ-гук дара ирзымдырӡо еицуп
атцх дара ртәала иԥхызуп
ааԥын...
иԥхызуп изеиԥхызуа,

Ихааӡа излоу аизаагуара,
Сара урт зегь схарштны
стәоуп амҩақуа ахьеилысуа,
Стәоуп исылсуа амҩасцәа
рыбжьқуа срызхуцуа,
изызхуцуа сазхуцуа,
ихароуп амҩа...

* * *

Атынчра иазааигуоуп амш
Иҟоу аҟамзаара иаказааигуоу,
Сыҟамзаара иазааигуоу шәартоуп...
Уара узыхь зжәуеит сакуитзар адгьыл
зегь зыжәраҳәа аӡахьы ианылбаауа,
Азыжәра аҿны аӡы рныҳәоит,
Аӡы хыртоит, икрытто иҭыртоит
рҵецькуа,
Сара узыхь зжәуеит сакуиҭзар адгьыл,
Иахьатәи умш сакуиҭзар,
мшык ҳәа исхызгоит
Зегь ирхырго аамтакуа иҵәар
инҵәаӡом аҟазаара,
Зегь ирхырго — ҳара ҳахгара.
азымгуаԥьын
Иаҳхыԥсааует ааԥын.
Иаҳхыԥсааует ашәҭ
Зышәтра аҿны лаԥш иазгуамтаз,
Игуатам аӡы адгьыл иахыееоит
аӡыжәра аҿны,
Ҳанымыцхум адгьыл ҳахыееоит
Иҟоу аҟамзаара иаказааигуоу,
ҳанеизааигуоу...

* * *

Уара удгьылаҿ,
Уара ужәҩанаҿ...

Ахьча измыцәаӡо,
Сыҧхыз далазар.
Сара мцәыжәҩада
Цыск изымҧыруа
Ҧрышьак сзаҵахәар,
Жәҩан ихалозар,
Уара ужәҩанаҿ
Ицәоу слеиҧхыӡлап,
Лыхцә илзымхәаӡо хьыҧшшәы
Бла ҭыҧха...
Ахьча измыцәаӡо
Ила рыцҳагьы
Аҵх иацлазар,
Аҵх азеилмырго
Аҵх аманы
Ахьча ишьапаҿы
Изышьҭанаҵахызар,
Усҟан изаҵәра
Еиха ихьаазгалоит,
Уҧсы ушьаанӡа
Ҿырпынк узсырҕызлап
Умала аҵх ушәырхзар
Аҵх улырхын,
Узаҵәра узымҵәах‘уа,
Уҧсы узымшьаӡо.

* * *

Убзиабара сгуҵакуп,
Исныруан убжьы иаха аашаанӡа,
Ашәҭ шьыҵәракуа срыҵакуп
Уҧсыҧ ҧха сагулоуп субозар.
Аҽырхумарра сцоит,
Аҽы уаара суҭар, аҽы уаара,
Аҽгурҕьара сҭоуп, убзиабара суҭар убзиабара.
Ублакуа ирыҵоуп амшын,
Сеилазго уҷаҧшь саумырблын
Убзиабара сҭоуп.

* * *

Сара сынҵәарҭа
Уара уалагарҭоуп,
Сажәын неихыркуа сымамкуа
Сышәхымс сзахымҵуа,
Уара ушьаҿакуа
Саби шьаҿакуан
Салгарҭа иацырҵоит.
Сымала саныҟо сзеилмырго
Усылоуп,
Усеиҧшуп уҧсыҧ схьысаанӡа,
Нас уареи сареи — аӡәы,
Ҳара ҳнаҩс
Ҳа ихеиҧшу ҽаӡәы.
Адгьыл зхала иҟоу даздырӡом,
Адгьыл зегь ҳахьеигулоу
иазхуцуеит,
Ҳеиуара ҳзыҧшаауа.
Саауеижьҭеи сырацәара
Харҭәаауа исышьҭоуп исыциз,
Знымзар-зны
Адгьыл харҭәаатәны иансырто
Сыдгьылны сиуеит
Зхала иҧсуа адгьыл даздырӡом.

* * *

Сара ари аҵх зегь аҧсызкуа среиҧхыӡлоит,
Ҧсызкра сцоит аӡхыку сыкусны...
Схыку икусны иаауа дсызхуцаанӡа
Нас доусу иҧсыз дазхуцуеит,
Нас доусу ибзиабара дазхуцуеит,
Илымкаа даҽаӡә дшазымхуцша,
Хтәоуп доусу ххыкукуарҿ...
Иҳабжьоу аамҭа
Уаҳа ҳанеикунамыршәа,
Ҳа ҳада даҽаӡә иҟазаара ҳзазымхуцуа,
Ишҧасҭахыу сузхуцырц,
узҿысҭырц,
2*

Уҟазаара агура згарц аҧсызкәы.
Азы итоуп аҧсыз,
Иара ахыкуаҿы,
Сара схыкуаҿы,
Сыҟазаара изазымхуцуа.

* * *

Ихьаазгон уҟамзаара,
Уара ихьааугон
Иумбоз сыҟамзаара,
Адгьыл иатцәахарцаз
Дтцәыуон иржьаз асаби,
Сыржьан — амшын шкуакуа
Ихын сыҩны ззымҧшаауаз
Снышь хуч,
Амшын зы ржәуан аҧсызкуа
Са сыжәра ззымгуаҕьуаз,
Абна гуы изтан
Адауы еиҩазоз,
Сыржьон ачнышкуа,
Есышьыжь снышь ахы икутәан
Адгьыл сгуаладыршәон,
Исзааргон адгьыл ацәаара,
Амшын бна илтцуан
Сыззынхаз аҧсыз хучкуа,
Сара сыҧсызхара иазхуцуа,
Есышьыжь сыржьон ачнышкуа...
Исзыҧшын абна,
Иҧшын
Анапкуа азеитцымх'уа ажәҩан,
Сышҧарзымжәуаз аҧсыз хучкуа
Сара исхын ирзымгуаҕьуаз
Адгьыл азбаху.
Сара исхын ирмахазацыз,
Ауаҩытәҩыса ибжьы.
Игуаҟ'уан ишьахаз,
Амца зыцрартцаз абна...
Сгуаҟ'уан,
Абна мца зцыз ауаҩы.
Абна хьаа схырхырц

Исыкушон аҧсызкуа,
Ибылуан абна,
Абна абылра сацбылуан
Амшынра изалымтцуаз
Ауаҩ рыцха.
Азхыеҽа абна агу икутәарц
Ҿыстуан,
Сҿытыбжьы ахьыҩазоз,
Ажәҩан аҽаннаҟьон,
Ихытцуан абна,
Аиатцәара рхылтцуан
Снапкуа,
Амца...

* * *

Скараха, атцыхутәан сантытцуаз сытра
Атцаракуа ртцыхутәантәи рашәа иазхуцуан,
Цәашькуак адырк'уан
калакькуак цьара,
Азә ҿымтзакуа сҧенцьыр асаркьакуа
тих'уан.
Азызлан зы-хтартахь есышьыжь дцалон,
Есышьыжь зык дзаалх'уан ларҧыс,
Данцәажәо нас лымаза абнакуа иргон,
Нас абнакуа игуартон дахьцашаз.
Араҟа убжьада еа бжьык сахазом,
Уҧшшәы ахыскаауеит имиц мазакгьы,
Азызлан зыхтартахь ицо сара соуп,
Са соуп иунио уахьцалакгьы.
Са соуп иузхуцуа уа ухала уантәо,
Ицәажәо са соуп уа убжьала,
Уҧхызкуа сыртaлоит нас ашәакуа хәо,
Амшын нышь уа утыҧан саниаалоит.

* * *

Сара исзымдырзоз
акраамта сацан.
Ачнышкуа ажәҩан
реанырҟьарц еихон,

Нас акалакь сырцәан
Аашаанӡа гарашәак ныҵакны исхәон.
Ицәан,
Рыԥсыртакуа ԥыршәон,
Икарахан
изымцеит аԥша,
Сухәоит,
еакала усмыԥхьан,
Акалашәа схымхуоуп
уаха.

* * *

Снапы ҭарцәны сырԥылон
Ҭагалан зыртәуаз абӷь ѳежькуа,
Шәхынхәы сара сашҭахь,
Ԥсра дәуп ари адгьыл,
Ара иршьхьаз хынхәуан,
Амшын бӷькуа сыбла ихыхәхәалан,
Уаха санызнымха нцәарныхәа ҟасцон.
Баша сухзызаауан баша,
Уара, уаха аашаанӡа ԥхызла субон,
Уаха санумба уаха,
Ажәѳан уцәѳашьарц
Ԥшшәы ҟаԥшьыла исшәуан.
Ашәҭ ҟаԥшькуа сгуашәаҿ еизызгон,
Исзымдыруа иашәа
Ҵхагуазы саанарԥшуан.

* * *

Аеқуа цон, игон рыбжькуа.
рыԥскуа збон,
Аԥстхәа шкуакуа срықулан
сцон, сырзынхон.
Ара исымбо цьоукы сыртахын,
Сара сзы цәашьык аркын шьха ханы.
Шкуакуа ршәырҵан ҵхы агуазы
срыԥшаауеит,

Сара исзымдырӡо цьоукгьы схыԥсаауеит,
Нас сырныхәоит сырҭынхарц,
сырзыԥшларц,
Сыԥсы еиҭахан, ашәҭ ҟаԥшь
аҟушәара иааларц.

* * *

Ужәѳан саҵаԥшуан,
Срашьапк'уан дгьыли жәѳани
ирцәызхьаз акы.
Сыԥсы сакуԥшхьан,
Са снышь хуҷ амшын хуҷ
ихызлахьан.
Ицаз апҟақуа царҭа шрымамыз
здырхьан уажәы,
Ари адгьыл саѳызан,
Еиҭасхәауан ашәҭкуа ҭагаланраз,
Бӷьыҟушәара абнахь
зны ҳееидкылан ҳцахьан.
Иусҭоит са сымышкуа,
сашәа — сызламӡо,
аха исадразар,
Исуҭар ани аҵла бӷьы ѳежь хуҷ,
Нас ҿыцны уахынла схынхәуан.

* * *

Сшьапкуа ахьсыргыло
Адгьыл ашьа алҵуеит
Сышьҭа ҳарамуп
Ишԥаҭшәоу бынха хәа иахьсырҭаз...
Сара сыбзиабара
Убас исыцәмачуп,
Иахьанӡагь сыминдаз,
Сыԥсҭазаара аԥшәма иҿлырпызшәа
Сгуы иснаҭан адәныҟа
сындәылҵит.
Хуҷы-хуҷла сҭыҵит
Сцәа уаҳа исзынмыжьыз
Исзымбылыз уаҳа

Сызбиабара сыгуҭыхоуп...
Уажәраанӡагьы сыминдаз...
Ушҧаҟоу? Аха усгьы
усыцҭәымуп,
Уабахьшәашәоу уаҳа
Сара ажәҩан сыцәмаҷуп,
Исыкуҕуҕуо ҳауак
Сазышьҭымхʻуа салоуп.

* * *

Ашьхақуа рықуцәа, нас тыша
ҵа змам
Асыҧсакуа аҩхаакуа ирҿажьуп
Акымзарак сыхьуам знык ашьха
сызцар
Знык ухьӡ сызҳәар акгьы сыхьуам.
Са саҵашьшь хмаҷарла аӡыхь хьшәашәа
зжәлап
Нас сашьызаап аҽнынтәарак усгьы
Уа уеиҧш саргьы гукала исҭахыу сҳәап...

* * *

Сара ухьӡ сҳәар ухьӡ шысҳәаз,
унырыр ҳәа сшәан ҿысымҭӡеит,
Уара убзиабара амца азеикуҵан
Уаха абнаҿ уршоит —
Уара убзиабара уеиҷаҳан
ахьӡ уҳәаӡом алаҧш иаҵәухьчоит
Аӡызлан лыхцәкуа лзышьҭымхʻуа
аӡи аӡыҧси дрылыхухуа
убзиабара деиҩаӡоит,
Дуцҷаҧшьарц шҧалҭахыу
Аха уара саразәзаҵәык соуп бзиа иубо.
Сыхьӡ ажәҩан ианурҵон аха
ирбар ҳәа ушәаны
Аӡызлан шаҟа убзиабара
гуалҭаз аҟара
ухьӡ ҳәаны
Узҿысҭырц сҭахын

Нас сара сахьузхуцуаз ухьуан
рыцҳа ҧшьшьала
Нас умца унаҵхон уаҩы игуеимҭоз
Уҧхарра сзынхарцаз
Уҧхарра сыхьчарцаз
Сматцурҭа ашә сылатәан
Санузхуцуаз ауха
Аӡызлан лыхцәы лзеидарахан
Илзышьҭымхʻуа — ишҧаласыз
Ибылуаз Абзиабара...

* * *

Зны ари ашәа ажәабжьны ирҳәон,
Уижьҭеи ажәабжьуп ари ашәа.
Иҳәатәума заҟантә ирҳәаахьоу сара
сҟынӡа,
Мҩа ркьаҿгоуп иҳәан ауаҩы,
Ари ашәа зны ачамгур ианиҵеит,
Нас ажәабжьны ирзеиҭеиҳәеит
Изаҳацыҧхьаӡа инкахуцуа иаагылоз
ишьхақуа.
Ахьча иҵьмакуа аӡмыжь иҵәагеит,
Ахьча имала есшьыбжьышьҭахь
Ҿырпынк рзаирҳәалоит,
Аӡмыжь изаакукуала ицаз иҵьмақуа,
Имала ахьча игу дагоит аҭх азы,
Ашьхақуа хуцуеит...
Сара иузысыӡбоит убзиабара Ахьча,
Уаха наулымшо укарахан,
Уҿырпын уваҭҵан уанио,
Сара иузеиҭасҳәоит угухьаагара,
Абзиабара ишахылҵуа — Ахьча
Сара иузеиҭасҳәоит уара адгьыл аҿы
Узкулаз адунеи шырыҧсаххьоу,
Аха уара убзиабара ункыланы!
ушамоу сыхьча,
Уара убзиабара сынкыланы
сшамоу Ахьча.

* * *

Сара уара уцкьара зжәлоит
Бзиа субаанӡа
Нас сара сыбзиабара ыжәла —
Амреиҧш ицоу,
Сара ари ааҧынраз Абзиабара
сыхьӡыз,
Сызҿут-цыҧхьаӡа сдәылҵлоит
Ашәҭ шкуакуакуа сгуҵакны
Ааҧни сареи ҳуцәаашьар,
Сеиҧшнушьалар Ааҧын —
Нас ари абаҳчараҿ
Уаҳа сузыҧшааӡом,
Сара исыхьӡыз — Абзиабара,
Ауаҩы, Адгьыл абзиабара зцу.
Сара иузымхо ахартәаара сашьҭоуп
Убзиабара санашьҭоу,
Сушьҭоижьҭеи скарахан —
Шьҭа ааҧынра сеиҧшхеит,
Ааҧын аҟара
Сыбзиабара знырхьоу абаҟоу?
Ааҧын аҟара — иснырхьоу абаҟоу
Аха ҿысҭӡом.
Маӡала ҳаилалан — доусу ҳахьыҟоу
Ҳзымдыруа
Абзиабара ҳазаагуахеит,
Амзоуп имыцхуу — ихьшәашәап,
Ишҧарыцхау Амза...
Сара саанжьҭеи Абзиабара сыхьӡуп...

* * *

Аӡы хыҽҽа сгу итаҭәон,
ихыҵуан амш,
Исхыҵуан шәышықуса уаҵәы —
ауаҩы заҵә,
Амшын шкуакуа анышь шкуакуакуа
ирызхуцуан

Исхыҵуан амш,
Исхыҵуан аҭх.
Ҭынч сыбзиабара сазхуцуан —
шәышықуса зхыҵуаз.

* * *

Аамҭа ампахьшьы шкуакуа
Сҽыласҳәон
Аҽа заҟантә схынҳәуа
Сазҳәода?
Сара исымбац аӡә ибзиабара салоуп
Игуҩбара сылоуп
Сыҧсракуа сгуалашәаӡом
Аӡәгьы шәысгуалашәаӡом
Сымала сыҟоуп
Сыҟоуп сгуарҭаанӡа
Нас аҳаскьын иаҵәакуа срылоуп
Амшын бҕьқуа срылаҧсоуп
Аӡә игухьаагара сагулоуп
Сыхнахʼуеит ачныш
Зымҵәыжәҩакуа ҧсыртлаз
Зыҧсгарҭа схуцыз
Бзиа ушызбо гуасҭоит
Сара, — Сара — аҽаӡәы
Сара — аӡәы изы
Сара сзы бзиа иубо гуарҭоит
Угу нхаанӡа,
Ушьаҵакуа ушьыхны
Маӡала сгуы уҭалоит
Аҵлакуа рыҧшаара
Арахуц-па рыбжьырхаанӡа
Ачнышкуа игуарҭоит...
Аҧшакуа аҳаскьын хуҷ рыбжьырхаанӡа
Рыхумарра хумарроуп
Ари — сара, сара — аҽаӡәы,
Сара уара узы сышҧарацәоу?
Аҧша ҳабжьаҳхаанӡа
Ҳаҟазаара — хумарроуп...

* * *

Адгьыл уашәшәыра сангылоуп
Ҽыҩқуак аԥсҭазаара хдыркушоит,
Ажәҩан еа жәҩанк ианыԥшылоуп
Амҩасыҩ сгуала даԥылоит

Дыԥшыроуп цәыкубаркуак еилалоит
Иабацои нас рышьҭакуа абацои,
Амҩасҩы сгуала даԥшыроуп
Амҩасҩы усгьы дабацои?

Ихыркааит адгьыл агуашәкуа
Ҽыҩкуак аԥсҭазаара хдыркушоит,
Ашлара иацәыԥхашьаз ашәҭкуа
Рхы рхаштны са сымҩакуа ирнуп.

Сымҩаҿ аԥсрацәќьа еиҳахазаргь
Адгьыл уашәшәыра сангылоуп,
Ҿышәымҭын ишәҳәо цахьазаргь
Ииасхьоу мҩасҩык дхынҳәыроуп.

* * *

Снынҳәан иҿысх'уан уԥсы,
уԥсы храстәуан
имчыстәуан амшын
Ҿастан... ҿасҭон есшьыжь ари
амра хынҳәларц
абнакуа рыбнара хасцон
амцакуа ҿасҳәон
ихыскааyан
ихырымкааң адгьыл
иҭасыҳәҳәон сылаԥш.

АБЗИАБАРА

Убара сҭахуп,
Убжьы сашьцылоуп,
Аха иахьыќоу сыздырзом,
Исыхьуа схьаа

Нас ус ԥшьаала
Исыхьуеит зегь аканрыхьуа.
Уа уоума ас згуы зыхьуа
аҭыс ԥшқа?
Сгуы сурхьит акала,
Ааԥын еакала сазхуцуазҭгьы,
угу ухьымҭа шԥасныруеи
сыԥшка,
Уаргьы саргьы хҿыцуп,
Сара мышкгьы схысымхзац
ари ааԥынраз.
Ихауҭару сху-ԥшқа,
Сгуы слырхьзом, угуы умыхьырц акала,
Нас ҳалаз аамҭа,
Ҭра ќацара хаҿызаап хаакумҵзо,
Бзиа иахбоз аху иаҭәа анҵәамҭаҿ.
Ухарара хьаазгоит,
Узааигуара смацәшәо еиԥш
Исыхьуеит аамҭа сҵыс-ԥшқа.

* * *

Ушкуакуа схызгон —
амшын абзиабара рныҳәон амш аҿы,
Сыҩны затә снынҳәон амш аҿы,
Исныҳәон зегь рылымкаа исыцыз
Абзиабара.
Бзиа избон ажәҩан азы цәыкубаркуа —
Нас ублакуа,
Убжьы сазызрыҩларц сдәылҵуан
адгьыл ахь, сыҩны затә ааныжьны,
Бзиа избон ублакуа — сыцәа хаа
иалан убзиабара,
Бзиа сахьибоз сҵәыуон Ашкуакуа,
Сара — акымзарак злымшо, баша
исныҳәон ублакуа — Ашкуакуа.
Сара срылакьысзом убаҳчаҿ
ишәҭыз ашәҭкуа —
Урҭ Уара убзиабара еиԥшуп
— Ашкуакуа.

Убзиабара сныҳәон ашараз,
Ашьац иатцәакуа ацәа иалтцаанӡа,
Атцаракуа адгьыл ахыԥраара
иахьӡаанӡа,
Исылсуан убзиабара —
 уа уеиԥш сызтахыу дсыздырӡом
Ашкуакуа.

* * *

Атыхшьа итцон асахьатыхҩы
Ахаан итимхыцыз атцар рашәа тих'уан
Ахаан итимхыцыз сашәа тих'уан
Зегьы ихарштны атыхраҿ даанкылон
стыхҩы
Иҳаԥ хаҳәк налатцәан аӡаӡа тихырц
Дылбаауан ашьацрахь
Сара акыр-кырҳәа сыччон —
Сыччаԥшь тихырц стыхҩы
Ахаан уаҩы абзиабара
Шизымгуаӷьыц бзиа дызбон
Сыбзиабара тихырц стыхҩы
Нас ашьыжь саарԥшны
Атцаракуа рашәа сзырҳәон,
Рашәа сеикунархоз цьыршьон
Ааԥын — тцаракуа,
Ааԥын сзааргон
Суада аҩналара ззымгуаӷьуаз
Сыԥсы аҩналара ззымгуаӷьуаз
Зашәа тыхым ааԥын-тцаракуа...
Сара бзиа дызбон
Ахаан уаҩы
Абзиабара шизымгуаӷьыц...

* * *

Амра уара уиаанӡа
Иказ сзазхуцӡом,
Тцыхуаԥтцәарада амшын-зы,
Аԥсыз-зы...

Азы хыку змам —
Залгарта зынтцәартоу.
Нас Амра уареи сареи
Мышкы ҳаицишт
Аччаԥшь ҳаагултцын
Ҳаицәыԥхашьара
Аетцәакуа ахыччон.
Уажә сшьапкуа хтны
Иуршыз ахаҳә сыкугылоуп.
Ухуаԥшра сцәыцәгьоуп Амра,
Убзиабара сцәыцәгьоуп Амра,
Уҩны сзымԥшаазац Амра
Уара уааста ишыу дысзымԥшааӡац Амра
ҳаниз аҽнеиԥш
Иахьагьы ҳсабиуп
Уажәгьы ҳаиԥшуп,
Уажәгьы ҳаицәыԥхашьоит Амра.

* * *

Ҩыцьа амра иацәыбналоит
Ашәахуа ссиркуа еизнагаанӡа,
Шәахуак адгьылаҿ иблаанӡа
Разрак адгьыл ду иахьӡаанӡа
Ҩыцьа бналоит
Изцәыбнало аҽа ԥстазаарак калаанӡа
Аҽа мракгьы ҿыц иԥхаанӡа,
Аҽа дгьылкгьы ҿыц ишәтаанӡа
Иацәыбналоит,
Гуалак рымазар срыхьӡароуп
Гуала згымхо ргуала згароуп,
Зегьы ирцәыбнало срыхьӡароуп,
Акы сҳәароуп
Иназароуп, иназароуп,
Икам ԥстазаарак еикухароуп,
Икам уаҳа срыламӡароуп,
Зегьы блаанӡа
Амцабз иалтцыз шьтак тахаанӡа.

* * *

Сгуы сгуцаҧсхьан
Аха ҿымҭӡакуа иназгон
Сгуы сгуыцырхыр, сгуы хыргар хәа сшәон
Уаҳа исзымхәаӡо, уаҳа исзымхаӡо уасҳәон
Сгусеанӡамкуа сыхьӡ уныкуыр ҳәа сацәшәон
Аҵх шаӡамызт
Аикуатцәа сшәысцар сшаӡамызт
Сан са сахьыќоу мбаӡакуа
Суадақуа еимылдозшәа збон
Зыҽны шҧахараз,
Ишҧаҧхарраз ҧахьа
Ажәҵар сыѳны хыбс иќарҵон
Сгуы сцәыҧсхьан, аха ҿымҭӡакуа иназгон
Сагьычҷом сагьзцәыуом уажәшьҭа
Цәашьқуак шызбылхьоу гуасҭон,
ус сгуарҭон
Амѳасцәа ҿырҭӡомызт шьҭа
Са сыбхашҭыр ҳәа сшәон
сан еикушла
Ауацьаќ ҧха аҧхарра сзаазго
Ашәҭқуа узызхызгеит сгу рыцҳа
Абҕь ѳежькуа карахон
Абҕь ѳежькуа схарахон
Абҕьы мцәыжәѳа, бҕьыќушәара
абнахь сцалон
Сара арҧыс игуҭыха сазхуцуан
Илаҧш цаулан — сызӡаамцыр сшәон,
Сара абҕь ѳежькуа срыхьцәыуон
Имышлара ихцәеикуатцәа шлан
сыззыҧшыз
Нас амшын гу схыҧшылон
Нас амшын ҧсы сызхылон
Сара цьара сызхыцра иазыҧшын
Снышь амшын гу изыхгылан
Сгуы узыхгылан, сгуы укушәон,
Сышҧушәоз шыздыруаз ухьӡ сҿакын
Убжьы сазыҧшын
Аҵх анапы хьшәашәа сыкуцан сакын,
Устахын...

* * *

Сыҧшуп сыҧсра аанӡа,
Нас са сќынӡа
Ицахьаз рышьҭақуа
Срышьҭоуп ахаҳә шкуакуаҿ,
Сыҧшуп — ҿҳәарак нцәаанӡа —
Нас сгуѳбара сагулоуп сашьаанӡа
Еѳшеит акгьы злымшаз агуы
Ашьац хуҷқуа ирзымжьаз
Урҭ ааќумцӡакуа иархәон акы
Зегь аныцәаз маӡала
Амаӡа далоуп Аҧша
Илыргьежьуеит адгьыл
Аблахатцәќьа гьежьаанӡа
Амаӡа дсылалан — дыччоит
Сыѳнытќа акы ҧсаанӡа,
Изызмыршаз баша итцәыуеит —
Ирызмыршаз аҵх хьааган.
Асы шкуакуа ашьхақуа ахыбын
Дыцәоуп даук дылаиан —
Сызлаиоу ашьацратцәќьагь ҧхызуп
Адгьылгьы зхыбхьоу
Сыҧсра аанӡа сыҧшуп
Зегь рыҧшышьа сазхуцуа,
Нас ицахьоу рышьҭақуа
Срышьҭоуп ахаҳә шкуакуаҿ...

* * *

Жәѳан дунеи
Дунеи жәѳан думбеиуп
Сееитцыхны сыкуҧшуеит
Нцәа ршара зшаз
Нцәа гуаҧхара иашаз сыѳны затцә

Сара ҧсра иацәымшәо
Сеырхаракны аҧсракуа ргуы сыкугылоуп
Сыкугылоуп сызшаз инапы
Жәфан дунеи —
Уара уҟны аназара — фазаратцәҟьоуп
Ара еикухахьоу рхыҧхьазара сахәазом
Инымтцәо сзыхь хучы узҭысталоит
сааҧсаанза
Куаҧ-куаҧ иулҭуа алаӷырз лаӷырзхаанза
Сзыхь хуч ҿыиатцәаа ахаҿы узхыстаанза
Исанажь, сгу иҭымҧсаац сҭыс хуч
Зыҭра сыфныҭҟа иахаз
зыҭра сзымҧшаац
Жәфангуашәҧхьара
Жәфангуашәҧхьара
Сымдырра
Исзымдыруа срыцхара санажь.

* * *

Адгьыл рщьын, иааган сшьапаҿы ишьҭарцеит.
Изшьыз ддырфашьон,
Изшьыз ддырҧхашьон,
Дынцәан Анцәа...
Сара ҧхызла усырфашьон,
Сышушьҭаз сааҧшуан.
Адгьыл курбантцас иршьхьан ашьац ҧшкаҿы,
Сара араҟа сыршьхьан ашьац ҧшкаҿы,
Нас иҟамыз ашәҭ хучкуа хыршьаахьан,
Ажәфан гуы иацәара рыҧссон,
Сыҧсҭазаара гуаҭан ихыркаахьан,
Сара уҧхарра сҭахын,
Сара ҧхызла сухьтцәыуон,
Схы сҭцәыуон.
Зны сызцәыҧсхьаз сырҭынхон,
Сыҧсы цәымзала ишьҭырх‘уан,
Ашәҭкуа шьҭа акала иҧшзахон,
сыҧшзан аҭанза.
Адгьыл саркьалхан иҧшын шьацракаҿ,
Аҧшка даныршәлан снапы,

Аҧшка хуч дсырцәон
Ихцәырхәы ҧшка сшьышьуан,
Анцәа иҳамҭа —
Жәфан хамҭак анырцан снапы —
курбантцас дыршон...

* * *

Дыҧсын, дыҧсит хәа лыздырзом рыцха,
Лыхцәы бырфын лшьапкуа ирхысын
лгуы иалоуп,
Илыхьыз хәа илдырyеи,
иабалдырyеи илзыҟалаз
рыцха,
Зы-зыбжьоу еикуҿырҭлаaит,
Мшын зыбжьоу еикуҿырҭлаaит,
Сара ара аҿыҭра сакуитзам,
цәажәара сакуитзам.
Амшын сфаласкуабан —
сцәеи-сжьи ирыбжьалаз
Азы сахуаҽеын,
Схуаҽеуеит хәа абаздырyеи
Рыцха.
Ааҧынроушәа, ҭагаланшәа,
Сышьҭакуа ҽы-шьҭакуан,
Адгьыл агуы ишҧаҭасуеи.
Дыҧсын, дыҧсит хәа
Лыздырзом рыцха,
Лгуы иалоу здыруада
Лышьи-лышьи еикуҭцо
Уархал зыздадыршәыз дцоит.
Дышцо хәа лзымдырзо
Илыхьи мшәан
Ас акыраамҭа дышҧацәанхалеи
Рыцха.

* * *

Шьоук сацәажәоит сара исымбо
Шьоук сацәажәоит, шьоук цәажәатцәҟьоит,
Амшын цәкурҧа иахьырымбо,
Шьоук сацәажәоит сара исымбо.

Бжьы ҭахуаҿык бжьы рыцҳашьак,
Са соума абжькуа ирыцҳаршьо?
Са соума згуала ззымцәах'уа,
Са соума зхьаа ззымхуаҿуа?
Шьоук сацәажәоит, шьоук цәажәаҭцәкьоит
Иахьысымбо сахьырымбо
Са сҿысҭцәахҙом, са сҭәыуаҙом
Лаҧырҙыла сгу сырцәажәаҙом.
Са сгуазымто уа шәцәажәала,
Шәа шәрыцҳашьара саҳәаҙом.
Аҧша цәгьа иасуа сҿыҭцәах'уа
Са саҩсҙом, са сзаҩсҙом
Насыҧказ шәымш шәныҳәала,
Са срыцҳазшьо са исацәажәо,
Гурҩаказ шәымыш шәҭцәыуала,
Гурҩа зымбацкуа ихьаазго.

* * *

Аҧсра ааҧынра нҭцәазшәа
Адгьыл гурҩаҙомызт
Ашьхаракуа ирхыҭны
Ажәҭаракуа ҧсҙомызт
Ааҧын ҧсра цахьазшәа
Ашьацкуа цәышхаҙомызт
Ашарҧазы инҭцәазшәа
Ашәакуа нхаҙомызт
Иҟам шәахуа цырак
Ҿыцны ирызбаҙомызт
Амш хара аҧсымҭаз
Амышкуа зиҙомызт
Ихьанҭахаз алаҧш
Аццышә ҳанаргомызт
Ҧсыжырҭан ҳазҭалаз
Ҧсыжырҭан инхомызт.

* * *

Сынхацәоит, сыкухацәоит адгьыл,
Снапы санкны срылыргоит исыкушан инхо,
Са сзыҳәа — ари адгьыл — насыҧуп,
Ари ажәҩан насыҧуп са сыцаҟа инхо.

Схала сыбжьызаҭцәахан сыкухеит,
Адгьыл сыхҭнырҭан,
Шьоук дгьылда инхахьеит,
Џьара уаҩ шиимбо хыкукаҿ.
Еинырҭцахьоу иҟаҙам ашәакуа нхеит,
Исышәҭ ашәҭкуа исырҭахьоу,
Иҧшшәыдахаз ашәҭкуа
Схала ирзысыҙбоит ҧшшәык ҳанзырхо.
Исышәҭаз ахаҳәкуа —
Ихаҳәхахьоу ашәҭкуа
Иргулоуп снап ашьҭакуа
Симҭаз иҧсхьоу.

* * *

Ҳанеихьыҧшуа ҳдыруеит,
Аҧсхьыҧш игуы иалаҭцәкьоу ҳныруеит.
Аҧсҭынха изаҭцәра ихуцуеит,
Ацәашькуа реиҧш ҳак'уеит ана, ара,
Зшьапы изыкумгылац
Иҿыц ироу адгьыл.
Ҳара арыцҳакуа ҳазхылҭыз даҳзымдырyа
Ҳазхуцуеит аҧсра.
Аҧсра ахьыҟаҭцәкьоу ҳзымдыруа ҳашьҭоуп,
Ҳаҧшаара башоуп,
Иароуп хзыҧшаауа.
Ацәажәарҭа ҭыҧкуа зегь башоуп,
Иҳацәажәо роуп ҳзыҧшааауа.
Ҳагулаҧсоуп амш ана, ара.
Ҳзеибамбо уаҳа,
Доусу иа ихатәала дашьҭоуп аҧсра.
Ашәхымс изахымҭцын ацәаара
Сцәаара иазхуцын,
Сааиижьҭеи сашьҭоуп аҧсра.

* * *

Сышәхашҭхьеит, сара зны
ара ашәҭкуа сыҟушәон,
Сышәхашҭхьеит...
Сара ани амрагьы здыруан,
Уара ухьҙ есышьыжь исҳәон,

Ухыӡ хасцон нцәахуцас,
Нас ӡыхьжәра мҩахуаҭала сцон,
Аха уажә сынхарҭа сыҧсахын сышәхаштхьеит.
«Дыҧсит» — рҳәан, шәҭ-цыракуак рыла
иаахыркаан сынхарҭа,
ицеит ицалоз,
Нас имҩаслоз урт ашәҭкуа ҿырх'уан
дара рынхарҭакуагь ҭахыркааларц,
Ах, ишҧаздыруаз ухьӡ,
Аха ҳәаак сахысын исхаштхьеит,
Аӡ нырцә аӡә сызҿиҭлон,
Сибарц саргьы изҿысҭлон.
Аӡы ӡлагара сахылаҧшуан нас,
ҳа ҳабжьара,
Ҳа ҳабжьара, абжькуа цәахын,
ажәҩан ҭакнаҳан.
Аҽыҩкуа зҭаҧслоз тышак жын,
абнара, азацәара ҧшын,
Сызхысыз аҳәааҿ сыҧшын.

* * *

Адгылаҿ аҧсракуа зегьы иреиҳаз
Ҧсрак сацын
Схы схашҭын —
Цьара дгьылбжьахакаҿ
Сааҧшит шарҧазӡа
Зымҩа нымцәоз,
Даук имҩа ркьаҿтәын
Иҕуы ихарштәын —
Имца иаҭәхәатәын
иҿыцәааз
Саатҧсара хысцәаан.

* * *

Сцара хьааӡам
Ус шьҭыбжьыда
Аҵх салаланы сцоит
Зака ҭынчроу...

Сызҿырҭыргьы ҿысҭӡом,
Х-мацәазк рызна
Аӡы цкьа сраӡоит.
Х-напык рызна,
Аӡы-цкьа сыҧшьоит.
Исҧыло дыкоу дыкаму снырӡом,
Аӡәы иҧсыҧ хьшәашәа.
Сшаҧшаауа збоит
Аӡәы ҿымҭӡакуа,
Дышсышьҭоу аашоит.
Сара х-мацәазк рызна,
аӡы цкьа аазгоит
Усныҳәарц.

* * *

Акымзарак сҳәаӡом
Сшыкацәакьоу здыруазар,
Рҩаш еикумтәаак
Сышьҭа арыцкьар
сыҳәҳәаӡом.
Сиацәаху уа жәҩангуы
иацәара икыдшәазар,
Ускан са сшьапышьҭакуа
нхаӡом.
Аҧсҭазара са саныцуеит
схьаартәаганы,
Рыҽдыртынчып ацәкурҧ
сызхуаҽуа,
Сара исышьҭоу
Са сшыҧсыша гуаҭаны,
Аамҭаҿ исзынрыжьып
сызцәах'уа.

* * *

Еиҳа-еиҳа исцәыхарахон ажәҩанеиҧш адгыл,
Еиҳа-еиҳа исцәызуан адгыл ацәаара,
Уажәы-уажә ашәакуа ргуалакуа ныжьны,
Аҧсҭазаара ахыкамыз скьалон са схала.

Атцх реалагзан ажәԥанкуа шьтытцуа,
Ꜧсраки еа ираки са сҟынза ирызхуцуа,
Атцх рыетарыгзарц ажәԥанкуа ꜧсыхʻуан,
Усҟан са сакун гуанылa изызхуцуаз.
Адгьыл куꜧсычҳауан сытцаҟа ꜧшьаала,
Азызланкуа азиаскуа ахреиꜧш ишьтырхит,
Исзышьтымхыз адгьыл куꜧсычҳауан ꜧшьшьаала,
Ажәԥакуа змамыз ажәԥакуа нысхит.
Адгьыл антцәамтаҿ — ажәак ахьузымҳәо,
Ублакуа ирхыргахьоу аꜧшзара ахьыҟоу,
Исзеизымгаз аꜧшзара — жәԥанк ианазымго,
Сгылоуп антцәамтаҿ антцәамтакуа ахьнымтцәо
Схала сырхалалар ашьхакуа,
Ашьхакуа схала избалар,
Ахьызкуа схуцлалап ахьызкуа,
Ашьхакуа хьзыда иҟалар,
Схала нас азатцәра гунызгалап,
Ашәтыцкуа рыжәла сшалап.

* * *

Азә гуанылa сирхароит
«лалоуп, аха лакузам сҳәалоит»
Иблакуа ишсарҳәаз издырзом, издырзом зынза
гуанылa схареитәуеит
«Дызбоит нас дсымбозшәа сцалоит»
Иблакуа ишсарҳәо, ишсарҳәо издырзом зынза
Азиас сынзаагылан сзыхьхеит
«Дзыхьуп аха усгьы дхароуп».
Абас ауп иꜧсуа ара инхо дшырцәыꜧсуа
Азә гуанылa схараитәуеит
«Бхароуп зегь акоуп бхарацәоуп»
«Бымала исабҳәо еакыуп исыздырзом сара»
«Усцәымшәан са соуп
Зегь реиҳа иудыруа узбо»
Умцан ҳәа сышишьтоу дынхьаꜧшын са
схәааҿ дназоит

Аиашаз абас ауп
Узбогьы уимбошәа ҟаитцоит
Абас ауп араҟа инхо иꜧсуа дшырцәыꜧсуа.

* * *

Сыбꜧьыцны атцлакуа сырҿалан смыцхуцәахеит,
Тагалан напкуа сыкунаршоит сагарц.
Сышәтыцны ашәткуа срылахан сыꜧсхьеит,
Напышьтоуп адгьыл шәытеиꜧш исзынхаз.

Ашәтеиꜧш сҿырхын уадакаҿ сынхеит,
Иҳауазам, ꜧсабаразам сызлоу,
Цәашьык ахымта зыркуикуак танархеит,
Цәашьуп зыркуитцас суадатцәҟьа зырхио.

* * *

Аꜧстазаара иалаз ашҳам зегь алыхны изжәит,
Сыдгьыл ада ссакуа ашҳам ца иамгарц ицҟьа,
Шәтынчха изтынчымхаз, ашҳам сызгашатцәҟьаз зжәит.
Рышьтакуа мызырц азыхькуа уа мԥак ианахҟьа,
Игуаҟʻуаз ахаҳәкуа ирылцәыцәаа ашҳам ца зжәит.
Ꜧсыртынчган ирзыҟаларц гутыхак мазакаҿ иихьоу
Сыꜧстазаара хьаҳәрада мԥакаҿ иныжьны схынҳәит,
Сыꜧсы ацыꜧхькуа ирнытцуа еа гукаҿ назаза еикурхо.

* * *

Азә дыꜧсит
Аху ҳарак иꜧсыжьыртоуп
Атцхаз иꜧсы талазшәа дкуꜧсычҳауеит
Азә дсаԥсуеит
Игу ашьтыбжь харацәоуп
Иꜧсы ашәоуп уаҳа игуамтазакуа исылало,
Дсыхуаꜧшуеит —
Ма ус баша дсеиꜧхызуеит
Дсыхьзан инап ашьтакуа сирбоит
Скуꜧсычҳауеит
Ибла ашәакуа са сыблакуа ирыцыꜧсуеит
Дахьцо дыхнымҳәзар иблакуа сзынхап
Азә дыꜧсит
Ус баша ҳгу ҳажьоит
Дыꜧсызшәа, дырхьымзазшәа дзышьтоу
Усҟан
адгьыл ашәакуа избоит
ибгаз адгьыл ҿыц иꜧсы иатцартцан.

* * *

Инҳажьуада? Зегь ҳцамҭаз аӡә дынхароуп.
Аӡәы ирцәароуп аҵыхутәантәи аҵәашьы,
Аӡәы имала ицәаара ҳнахьыҧшлароуп,
Аӡәы ирыхумарроуп аҵыхутәантәи аҽы.

Инҳажьуада? Аӡәы ҳашьҭахьгьы дынхароуп,
Ҳаҭгун гук иаиркларoуп аҵәашьы,
Иҵыхутәантәихаз ашәаҵәҟьагь иҳәароуп.
Иҵыхутәантәихаз ҳахьызкуа ҳәаны.

Инхода алашьцаракуа ирынхало?
Аӡәаӡәала ҳазҿиҭлароуп ҳанцо,
Аӡәаӡәала ҳаҧс-цыракуа зыдхало,
Аӡәаӡәала — зыда ҳхарахо.

Адгьыл-хуаҿы дгылан даҳзыҧшлароуп
Иҧсыҧмацароу аҵыхкуа ҭагӡо,
Аӡәаӡәала ҳахьызкуа иҵалароуп,
Анышә хьшәашәа ашәҭ хьшәашәа нахо.

* * *

Ара са сыҟаӡам сыҟаӡам, сыҟаӡам,
Баша хьаала исыхьҭәыуеит аҧша,
Баша хуцракуак рымаӡа сымардан
Уажә урҭ рылаҕырӡ схьысуеит еиҭа.

Са сахьыҟоу — аҵаракуа еицышәаҳәоит,
Са сахьыҟоу — ашьац иаҭәа шәҭуеит,
Аҵх аҵамҭаз ӡаӡакуак ӡыхьхалоит,
Бла иазгуамҭаӡо шәҭы ссирк пытуеит.

Бла иазгуамҭаӡо шәҭы ссирк аҧсымҭазы,
Бла иазгуамҭо ҽа шәҭы ссирк пытуеит,
Лаҧш иацәыхьчо ашьац иаҭәа ашәҭымҭаз
Лаҧш иацәыхьчам ҽа ҧсҭазаарак ҧсуеит.

«НАУНАГЗА АТӘРА ЕИХА ЄНАКТӘИ АХАҚУИТРА»

* * *

Еҵәак шызбоз иҭалеит хланҵы,
Ишызбоз аҿызцәа ирылшәеит,
Мцабзла ибылларц аҭахны,
Зегь рылымкаа аеҵәа кыдшәеит.

Адгьылаҿ ҧхаррак ашарц
Ахуракуа ҧхаррала иарҕьарц,
Аҧсҭазаараҿ аҧсы зегь нхарц
Аҧсҭазаараҿ ашьҭамҭа еиқухарцаз.

Зегь рылымкаа мцабзла ибылуеит,
Зегь рылымкаа иацәызуеит изхылҵыз.
Аха урҭ рылымкаа ахьыҧшымра азынхоит,
Ибылӡазаргьы ҧхарроуп иахылҵыз.

* * *

Арҭ амцақуа са сиаанӡа
иадыркхьан,
Арҭ амцабзқуа са сиаанӡагь
адгьыл иқуҭәахьан,
Арҭ ашәақуа сиаанӡагь
ирҳәахьан,
Са сзы имаӡоу са сыҟаӡамкуа
еибырҳәахьан.
Са сыҟаӡамкуа изеиқушәаз
еиқушәон,
Са сыҟаӡамкуа ишлаз аамҭа
иақулахон.
Арҭ аибашьцәа хҿа тыҧқуакгьы
рцәынхон.
Арҭ аибашьцәа ршьа тыҧқуагь
адгьыл ианахон,

Саныҟамызгьы ибылуаз дбылӡон
Саныҟамызгьы араҟа зегь рыцәмаҷцәахон,
Ашәала згуы зыжьжьозгьы игуы
ицәынтцәон
Ашәала ашьха зыршанхозгьы
дкарахон.
Саныҟамызгьы сҧеиҧш
аӡәы игурҩон,
Саныҟамызгьы сыхьӡ ҳәаны
сызҿиҭлалон,
Гублыла нас ҿырпынк
сзаирҳәалон,
Лыҧхала ҳәа иа имҩа хьанҭа
сыҟуитцон.

ИАУАН СМЫҦСЫР...

Ҿамҩак аӡытцәҟьа, мца ҿамҩак ҳәа
срыдымгыло иҟам,

Амца дмырӡыр, амца дмырхарар ауан.
Иауан сымҧсыр...
Иацы, иахьа ҳәа саамҭа дмырцәгьар,
Цәаҳәак данупп даныцыр,
Нас мышкы дынтцәоит... —
Ихыркушоу соуп шәызҿытцуа, ихыркушам,
Иҟоу, уаҳа издырцәар схы сазрыцҳахар сацәшәоит...

МАӠА АШЬШЬЫҲӘА...

Адунеигьы са сахьыҟаӡам инхеит,
Итцәахыуп са сзыҳәа ирымҳәарц ашәак.
Асы шкуакуагь гуҕрак шатцәах'уа ӡбахьеит,
Зегьы рзыҳәа адгьыл иалаӡоит иахьак.

Зегьы рзыҳәа адгьыл гуалакуа тцәахыуп,
Зегьы рзыҳәа аамҭа зхьымсыцгьы тцәахыуп,
Гуҕрак шызхьоу сара сзыҳәан итцәахтәуп,
Зыҟура маҷцәоу рыҟура шмаҷцәахаз ӡатәуп.

Маӡа ашьшьыҳәа адгьыл иалаӡо сгурҩоит,
Адгьыл иалаӡо лаҕырӡханы икаҭәоит,
Рҩашк измыцәаз алаҕырӡкуа еизнагоит,
Са исымбарцаз адгьыл аҭаҿ икабоит.

Адгьыл иамбо сара исымбо ршахьеит,
Алаҕырӡкуагь ашәа рзеиҟурхаӡом шьҭа
Рҩашк измыцәо хьаа хытцган исзынхеит,
Алаҕырӡ еиҧш саргьы срыцлап ацәкурҧа.

Саргьы срыцлап саргьы срыцыз ацәкурҧа,
Адгьыл хьаа еиҧш саргьы схьаахеит уажәшьҭа.
Адгьыл иалаӡо сызрылаӡом сара,
Адгьыл шыҧшкоу адгьыл шыҟоу еиҟушәырха!..

* * *

Адгьыл ашәоуп еиҟузырхо аҿеакӡам,
Аҿеакала аҿа беиарак сҭахӡам.
Аҿеакала уаҳа акымзарак ҳәатәӡам,
Аамҭа иалсны наҟ аҿеацьара ицатәӡам.

Уажә араҟоуп, са сахьиз, сагьахьыҧсуа,
Сара аратцәҟьоуп сҭахара иахьазыҧшуа,
Цасҳәа аратцәҟьоуп са сгуы ахьҧыржәо сахьыҧсуа,
Алаҕырӡкуа сгуала еиҧыршьаанӡа иахьиуа.

Адгьыл ҧхарроуп изыхьчо аҿеакӡам,
Аҿеакала ара изыҟамло ҳәатәӡам,
Нас ишлазаргьы ишлатцәҟьазааит адәкуа
Ҳармыҟускуа цашьа ҳаҟушәаӡом цьара.

Цьара-цьара исыҧхьаӡоит сгуы нзырхо
Исыздырӡом сара ҿымтӡакуа саазго.
Иҟалаша ара изыҟамло ҟалар,
Иҟалома ара сшыҟо схарахар.

Ацха цгышәаха тымитышак иагахьеит,
Аҧша хьшәашәагь снапы ахысшьаанӡа ицахьеит,
Етцәаҟуакгьы рыбла кьаҭан иҭацәхьеит,
Атцх лашәызаргь сара сыблакуа сзынхеит.

Уажә араҟоуп, са сахьиз, сагьахьыҧсуа.
Сара араҵәҟьоуп сҭахара иахьазыҧшуа.
Сара избо ҳәашьа сзамҭар ҟалаӡом
Џьара ҿысҭлоит нас еиқуҿаҳамҭыр —
ҳаҧсӡом.

* * *

Иӡӡом фырхаҵарак ашәа зызҳәам,
Иӡӡом фырхаҵарак гуҕра зыцзам,
Лаҕырӡыкгьы баша гук амырҧхаҵ,
Ус баша иҵәыргоу ашәакгьы рымҳәаҵ.
Абаашқуа ззыргылоу ахаҵара ҧсзом,
Ашәышықуса иақулоу ихымҭа ҭахом,
Ашәышықуса иақулоу ахаан дажәзом,
Ҭоурыхлеи аамҭалеи ихьӡ кашәом.
Афырхаҵа игумшәоуп сара сеиқузырха,
Аибашьҩы иҳҿа-мцоуп блас исзынха,
Иӡӡом фырхаҵарак ашәа зызҳәам,
Иҭахаз ихаҵара лаҕырӡык ахьыршам.
Аамҭа иаҵәхьаҵыз, иаҵәхьамҵызгьы руал,
Амҩа ианыҵызгьы ианхалазгьы руал,
Аӡыхь иаҿагылаз аҵыхь иаҭынхаз,
Срыкухшоуп зҿымҭрала сыхьӡ еиқузырхаз.

АДГЬЫЛ АҚУРА

I

Адгьыл саныкулоит сшаныкулаҵ,
Сгуы ансыхьло ашәакгьы сҳәалоит.
Хьаак ари адгьыл ианымҵӡо,
Маӡала са схала изцьабоит.
Ашәткуа сырныкулоит сшырныкулаҵ,
Зыхькаҿ маӡала стәалоит,
Аҵхаз аеҵәа изнымхаз —
Згуы кыдшәаз еҵәак згурҩалоит.
Сан ба быбжьы хаа саныкулоит —
Башәакуа знык иансаҳа,
Адгьыл ахьаакуа срыцлоит,

Са схьаауп, сгурҩаҵәҟьоуп схаҭа.
Шьаҵ иаҵәак ашамҭаз ишәҭыз
Саныкулоит сшаныкулаҵ сара,
Аӡаӡа-лаҕырӡқуа снызмыжьыҵ,
Еизызгоит, — слаҕырӡуп схаҭа.

II

Ашәҭыцқуа имиҵ срыгуҭылакны,
Имизаҵ ашәақуа сзырҳәалон.
Имизаҵ схьаақуа срылганы,
Схы схаршҭны ари адгьыл ду
сыкудырхон —
Ныҳәас иҟоу зегь сымыхны
Ныҳәас зны ныҳәак сызгарарҵон —
Исҳәари? Ҿымҭӡақуа срылаӡарҵ
Адгьыл саныкуны шәҭык салаӡон.

III

Шәысхьымҵәыуан имҵәыуаҵ имгурҩаҵ бҕьыцқуак
Са сақузар шәа шәылабжьыш уаҳа исҭахӡам
Шәымҵәыуан дыҧсызшәа зхы зхашҭхьоу насыҧдак
Са сынасыҧ еиҕьу насыҧ ҟамлаӡаҵ

Сыҧсызаргьы сыҧсит сара сыдгьыл саныкуны
Сшьа цқьа цәыкубархан са сӡыхьқуа ирыхьӡеит
Сыҧсызаргь сыҧсхьеит сара сышьхақуа ныкуны
Сышьхақуа рымҵан мҩагулган сынхеит

Мҩахуасҭан сырҿысуеит уа мҩаҵәгьа гурҩагақуак
Ҵла рдацны са салаҕьеит сыдгьыл аҧсы
Ихьаау имчыдоу игуаҟхьоу мҩа гуҭыхақуак
Рымҵаҿ са сӡыхьхеит сцәыкубархеит уажәы

Шәысхьымҵәыуан имҵәыуаҵ имгурҩаҵ бҕьыцқуак
Сыҧсызаргь са сызра сыҧсра цьабатәӡам
Сгу сшазар сызмырӡша ҩ-гуҭыхак сыгуҭыхан
Сгу зшазоуп нас уаҳа сыҧсра цьашьатәӡам.

АМҲАЦЬЫР

ЦЬ. Куҿба ихьзынԥылоуп.

Ашәеикуатцәа ршәыртцеит ахукуа,
Сара санытцсышаз аҿны.
Алаҕырӡ иаблит агукуа,
Сара санацәызшаз Аԥсны.

Исхьаатцәкьаз нызьны снаскьон,
Сзызшаз зегь аансыжьхьан аԥны.
Гурԥацәгьала тәымрак сазцон
Иԥсышаз са сгутцәкьа чханы.

Ашьшьыхәа са сыбҕа наскьон,
Сыблакуа ацәызуан Аԥсны,
Гурԥажәк ласхалан сажәзон,
Шәышыкуса схытцхьан аҿны...

Уи нахыс ашәа схәазом,
Ашәакуа нтцәеит сара сзы,
Уинахыс уаха сизом,
Атәымра иашытцәкьеит сразкы.

Атәымра иашьит слахьынтца,
Гурԥацәгьоуп инхаз са сгуаны.
Исхьааyп уа ԥеиԥшда аԥсра,
Ирԥеиԥшузеи стцеитцәа Аԥсны!

ЗЫԤСАДГЬЫЛ ИАКУГОУ ИХӘАМТА

Ирхаштхьоу атәыла саԥоуп
Ирхаштхьоу са сацуп уажәгьы.
Ацәкурԥ ирцәызхьоу са соуп.
Са соуп, аха срыцуп уеизгьы.

Ажәԥан иацәԥашьаз са соуп
Излаcхәари сымцаху шаркыу?
Адгьыл иакугоу са соуп,
Излаcхәари хҳьаа шакыу?

Ашәакуа инрыжьыз са соуп,
Ишԥаcхәари сгутцәкьа шбылуа?
Гуаныла ишәацәажәо соуп,
Уахынла цәашькуак азырк'уа.

Азыхькуа зыхьтцәыуо са соуп,
Тцәыуабжьык шьта исахазом.
Идагуахаз аамта саԥоуп,
Ашәак сара сзыхәа ирхәазом.

Иргуакыу ахахәкуа сырԥоуп,
Ажәала са сыхура ҕьазом.
Гуаныла ишәацәажәо соуп,
Са сныжьны цьаргьы шәызцазом...

* * *

Ԥсрак сахыԥеит стахазазаргь
ԥсрак ауп сыззыԥшыз,
Ашәткуа рышьтыбжь смахазазаргь
ашәткуа роуп сызцыз,
Цыскгьы тцәыуозаaит ашамтаз
ԥсра хәа зымбазац,
Адгьыл гуалакуа рацәазаaит адгьыл
ауп инхаз.
Ԥсрак сахыԥеит, сыкура мачцәоуп,
сыкура шәмыԥхьазан,
Ара исзымхәо, ара исзымхәо — еацьара
ишәымхәан,
Аҿашьуазаaит зхы иатәымкуа баша
изызхауаз,
Аҿашьуазаaит, аҿашьуазаaит шәтыцкгьы
згуы иагаз,
Бжьы мацарак адгьыл иакуло адгьыл
еиԥш инхаз
Аҿакала, аҿа бжьыла икоу тахахьаз
Ашьыжь зазеиԥш стахазазаргь
ашьыжьеиԥш схараз,
Стцәыуазозаргьы срытцәыуозаaит ашәткуа,
Стцәыуазозаргьы сацтцәыуоз аԥша
Ацәыкубаркуа, ацәыкубаркуа рылаҕырӡкуа баз

Цыскгьы цәыуозаат ахала ԥсра хәа
зымбац
Аҽакала аҽа бжьыла иҟоу ҭахахьаз,
Аҽашьуазаат зхы иатәымкуа
баша изызхәауаз,
Бжьы мацарак адгьыл иакулоу
адгьыл еиԥш инхаз.

ГУҚАЛА ИСХӘО...

Аецәа шәанысымбогь ажәфан ду хышәҟьала,
Ажәфан шәанамам шәа шәыда иҭацәуп.
Сыбла шәанамбогьы аццәкурԥа шәцәыуала,
Шәылаҕырз змам уи амшынгьы затцәуп.

Са сыда са сыда ари адгьыл затцәымзаргьы,
Аецәа шәыдлаԥса ажәфан затцәуп.
Гуҭыхак исхамыштыц сажәақуа ирнышәазаргь,
Сылаҕырз иалцхьоу ашәа хәатәуп.

Сыбла шәанамбогьы хахәкуак шәеицәажәала,
Арфашкуа шәыцәкурԥ ласхьырсны шәцала
Сышьхакуа гуахуала хацарак шәахәала
Иҟамло лакукуак маӡала ишәхәала

Сыбла ианамбогьы амцақуа еикушәцала
Сыбла ианамбо ма гула сбыллап.
Хацашәак гурҕьашәак гукала шәахәала,
Гукала иҟатцәҟьоу рымцаху еикухап.

Са сыда са сыда ари адгьыл затцәымзаргьы,
Стцеи мыш уа удлаԥса сыдгьыл ҭацәуп.
Гукала исхәахьоу гукаҿ иԥсызаргьы,
Урҭкуа сызрылаӡаз уашәаху хәатәуп...

АПОЕТ ИАШӘА

Агуы иалтцны ашьа инеиуаз ашәахон,
Абас акухап агуы ашәакуа шиуа.
Шьоукгьы агуы ашәа цасхәа ирблаҟьон,
Абас акухап ашьыцратцәҟьагь шиуа.

Зыԥсы зхытцуаз иашәа деикунархон,
Иара ида иашәа шшәаз инхон,
Аха ашәа цасхәа ирблаҟьон,
Аԥсы иахылтцыз ашәатцәҟьа ҭахон.

Агуы иалтцны ашьа инеиуаз ашәахон,
Абас ауп нас агуы ашәакуа шиуа.
Зыԥсы иамеигӡаз ашәа деикунархон
Абас ауп нас аԥсы ашәакуа шиуа.

Адгьыл ашьа шәахстакуа азынхон,
Адгьыл ашәа азызхәаз даҭынхон,
Гурфа згьымхац ашәахәабжь еикухон,
Агуы ашьа цкьа инеиуаз ашәахон.

Ашәа ззымхәаз ашәа рыблаҟьон,
Иԥсырҭынчган ашәатцәҟьа аԥсра.
Уи дшыԥсызгьы иашәа шшәаз инхон,
Адунеи ирзалоузеи дара?!

ХУРЫБҔЬЫЦ ХУЧЫК ИАҞАРОУП СЫХУРА...

ҬАГАЛАН

Ажәҩан шәҭыцк алшәан
Адгьыл ианшәалеит
Адгьыл саншәалеит
Ихыстаанӡа сыблаҟуа
Адгьыл-ҧсы схалеит
Адгьыл сынхалеит ҿыстҭаанӡа,
Быҕькаҧсамҭа салахан,
Ҭагаланха сгуазҭада.
Быҕькаҧсамҭа бҕьҟуа,
Сыҟурыҧсан схырҩеит.
Аӡә иҧсымҭаз силаржын,
Сыржит сыҽгуастҭаанӡа.
Быҕькаҧсамҭа ҧсыжырҭак сырҭеит.
Исыларжуеит
Быҕькаҧсамҭа иаҿшәо абыҕьҟуа
Аҩежь сеилаҳан —
Адгьыл еиҧш
Исҵәахаанӡа,
Аӡә снапы даныҧшылан,
Исымихит аҩежьыҧшшәы,
Шьҭа сыҧсымҭаз,
Исшәырҵо рызнымхаӡеит,
Адәы ицәахалаз аӡә иҧсы,
Иара изымдырӡо,
Сара саҧшаауеит.
Аӡҭабамҭаз цәыкубарк аӡы
Адгьыл агуы иахыжжны
«Ҟуаҧ» — ҳәа
Аҳауа илалаҭәоит,
Ҭагаланып...

* * *

Уа, хура мыжда...
Изырҕьо хушәы рзымыҧшааӡац,
Аҳ рыцҳа иҧха заҵәы,
Акы лмыхуаӡо лыхура дагоит.
Ашәа шәахаанӡа ҧхьарца ианырҵо,
Ашәҭ шәҭхаанӡа нап иазҿнамхуа...
Уа, ажәа мыжда...
Аҧхьа изҿыцшәаз гуҧжәа дагоит.
Лашәык аӡы дырыргаанӡа аӡы датәоит,
Ахулара гуашәҭаанӡа шәаҧшь ҟаҧшьуп,
Шәаҧшь шьа хыжжы,
Лаҕырӡ змымҵәо,
Амшын ҵааршә иналаҭәоит...
Уа, уаҩ дызҿымсыц ахра
уҧнашәаахьеит,
Аамҭа убжьанажьхьеит,
Уҵеи-ҧышәагоуп,
уҧс-ҧышәагоуп,
Бзиа узбоит убара сылшонац,
Ухура-хаҵара гуаҭагоуп,
Уараида-гушьаӡа
Иумчгушьоузеи...

* * *

Са сыдгьыл сызхылҵыз зынӡаск аҽеакыуп,
Са сыдгьыл сызлаҵәаз ахьааҟуа схыуп,
Лаҕырӡыла исзырбозгьы са схьааҟуа бон,
Ашәала исызҳәозҭгьы нас сашәаҟуа нҵәон.

Сыҧсадгьыл сызхылҵыз зынӡаск аҽеакыуп,
Сан зыда дсымам лыбжьы хаагь ахыуп.
Исхызгахьоу сҳәазҭгьы арҭ арҩашҟуа шуан,
Ибылхьоу амцаҟуа рымцабз акуан,

Уаҵәтәи сара смыдара дарбан изҳәо,
Дарбан изҳәо нас дызусҭа изыӡбо,
Са сыда са сашәаҟуа зҳәода сҭахар,
Са сыда са сымҩа ианысуа дҟамлар?

Са сыдгьыл сыҧсадгьыл зынӡаск аҽакыуп,
Арҭ ашәҭыцкуа ижәбо рыҧсы хаара схыуп.
Уажәы сҭахаӡозаргь са сыҟоуп иахьа,
Шәынгыл, нас ишәмырццакын сҧеиҧш агурҩа.

Са сыҟоуп, са сыҟоуп — са сымра мбылӡац,
Са сашәакуа нымҵәац, са схьаакуа мтәац,
Шәынгыл, нас ишәмырццакын сҧеиҧш
Инымҵәаӡо амҩа сануп сыгура жәга.

* * *

Адунеигьы са сахьыҟаӡам инхеит
Иҵәахыуп са сзыҳәа ирымҳәац ашәак.
Асы шкуакуагьы гуӷрак шаҵәахʻуа збахьеит,
Зегьы рзыҳәа адгьыл иалаӡоит иахьак.
Зегьы рзыҳәа адгьыл гуалакуа ҵәахыуп,
Зегьы рзыҳәа аамҭа зхымсыцгьы ҵәахыуп.
Гуӷрак шызхьоу сара сзыҳәа иҵәахтәуп,
Зыкура маҷцәоу рыкура шмаҷцәахаз ӡатәуп,
Маӡа ашьшьыҳәа адгьыл иалаӡо згурҩоит,
Адгьыл иалаӡо лаӷырӡхан икаҭәоит,
Рҩашк измыцәо алаӷырӡкуа еизнагоит,
Са исымбарцаз адгьыл аҵаҿ икабоит.

* * *

Иаҧхьаҟа бгарроуп,
Ишьҭахьҟа бгарроуп...

Ахыкуаҿ аҽыҩ чкун дыжәбозар?
Аҽы шкуакуа рыцҳа аҵх иагароуп
аҵх иагулҧсааз агуилкуа сҵәахлароуп
Аа, амарҵьа, асаби дгуашәҭа
Игара зыкугылоу адгьыл уашәшәыроуп
Аҽыҩ шкуакуа аҵх иагулҧсааз
аҵхаз иааҧшыроуп,
снапкуа сгуҵаҧса уажә сыҩныҟа схынҳәыроуп
Сара — аӡызлан, сыхцәҧаракуа срылоуп,
Сара исзымдырӡо уара угуалакуа срылоуп
ублакуарҿ сеызӡан — зны ус
баша схынҳәыроуп,

Сара аӡызлан-аӡахкуажә дызблыроуп
Ишҧазури? Бгарроуп,
Хурбӷьыц хуҷык иаҟароуп сыхура,
Аӡыхькуа рҭабарҭа — сыҧсгарҭоуп
Аҳкуажә лыҧсырҭа — сыҧсгарҭоуп,
Снышәнап снапкуа ирынӡалан,
Сыҧсы ари адгьыл ианӡалан
Хылаҧшҩыс сарҭан ҧсыжырҭак
сцалароуп
Ицәаз аӡә дааҧшаанӡа
Сыҧс ари адгьыл ианӡалом
Аҽыҩ шкуакуа уаха исынӡалом...

* * *

Аибашьра ашьҭахь
Акгьы захарамыз амра
Ахуы инавцалан аҽаҧсахʻуан,
Адәы — ишьыз ирыцшьын,
Сара сшьызу, сшьымзу сзымдырца
Ишьыз срыцын
Еибашьра ашьҭахь —
Сан илеиҧшыз аӡә
Сыхьӡ ҳәаны дҵәыуон
Еибашьра ашьҭахь
Иагьаншамыз, иагьаныхуламыз
Акгьы захарамыз Амра аҽабылуан,
Ашәахуа аӡәы дыкун амрахь
Ашәахуа сыкун...
Еибашьра ашьҭахь иззеибашьыз рхашҭны
Еицын зеибашьра нҵәаны ихынҳәыз,
Зеибашьра нымҵәацыз адәы икун,
Уиижьҭеи агухашҭра зауз
Амра акгьы агуаламшәо аҽабылуан.

* * *

Сҿажәкʻуеит, сышьха ӡыхькуа роуп исзымхо
Амҩа, амҩа ҧымҵәакуа сцәынҵәеит,
Сгуӷра, сыдгьыл хьаауп исызхымго
Уаха сзымхәо, ашәа сзымҳәаҵәҟьо сынхеит.
Срышьҭоуп, са сызхашҭыз, са сызныҵхьоу,

Сара сгуазымҭо са срышьҭатцәҟьоуп уажәшьҭа,
Сшәыҳәоит, ари амҩа ҧшьа ианытцхьоу,
Сгуҕра шәыргьежь, ашәа шәыргьежьырц еиҭа.
Мчыкаҿ, амч ззымхаӡо еиҟушәаргьы,
Ныҳәаҧхьызкаҿ ҳашьха ӡышкуа ҳаиқудырхоит
Гукаҿ, ашәа зхашҭхьатцәҟьоу еиҟушәаргьы
Иҧшьоу ашәа, ашәа гуцҟьа ҳаикунархап.

* * *

Араҟа сара исҳәо нхаӡом,
Араҟа сыбжьы шәаҳаӡом,
Араҟа ашәак сызҳәаӡом,
Са сшәыцны шьаҿакгьы ҟасцом.
Са сыдгьылаҿ ашәҭқуа затцәхеит,
Са сыдгьылаҿ хьаак сцәынхеит,
Са сзыҳәа зегь-зегь хароуп,
Са сзыҳәа зегьы-зегь аaигуоуп,
Амҩақуа срыцлон сынхеит.
Ашәҭыцкуа срыцлан сзатцәхеит,
Араҟа аӡәгьы сшәаҳаӡом,
Са сыҟоуп ҳәа са сыжәбаӡом,
Ижәбома ишлатцәҟьеит схахуы?
Сгуы сыхьуеит, сгу хьааур уажәы,
Шәара адгьыл абжьы шәаҳаӡом,
Шәа шәрыцҳауп шәа шәтәы сызҳәаӡом,
Маӡала сгу сыхьлоит абас,
Маӡала сгу сацәажәоит нас,
Сыдгьыл затцәхар ҳәа сацәшәоит,
Сыдгьылаҿ ӡыхьқуак сцәынтцәоит,
Араҟа са сшыҟоу жәбаӡом,
Араҟа сшыҧсытцәҟьо агура жәгом,
Аӡыхьқуа шьҭабатцәҟьо жәбаӡом,
Ахаҳәқуа рыбжьы шәаҳаӡом.

* * *

Иаартызааит, иаартызааит,
аҧенцьыркуа аартыз
Ажәҩан артызааит, са схьаақуа
хтыз.
Адгьыл ианымӡало ашәа сҭахӡам,

Агуы цҟьа иахылымтцуа ашәагь
ҳәатәӡам
Иаартыз нас ароума са схьаа
ахьӡатәыз,
Иаатыз, нас аракузма
сашәа ахьҳәатәыз,
Ӡеызтцәахыз ашәҭыцкуа рыҧшӡара
ҧсхьеит,
Иҟаӡам ашәҭыцкуа ргуала
нтцәахьеит.
Ргуала нтцәахьеит зегь зызҳәаз, зегь зыӡбаз,
Ма зхьаа зызхымгакуа храк иаҿахаз,
Иаатызаит, иаартызааит са сгуала
сцәахӡом,
Сҧенцьыркуа аартызааит са схьаа
нтцәаӡом.

Мҩа бжара, мшы бжара — икуп инхаз,
Шәтцәнуала ашәҭыцкуа згуалақуа
нтцәаз,
Мҩа бжара, мшы бжара уаҳа интцәаӡом,
Ихзыркушаз — аҧсҭазаараҿ
ҧсҭазаара нхом.

* * *

— Гуҕрак, уа ушьҭақуа ирныӡлахьоу,
Уашәақуа ирыцлахьеит, нан.
— Сашәаху сырҳәамзар, сгуы ҿызкаахьоу,
Ашәа сызҳәатцәҟьаӡом, сан.

— Ушьхақуа, удлаҧса изымгурҕьо,
Урыкуныҳәа, сукухшоуп, нан.

— Сныҳәара ныҳәара анацымла
Ныҳәан сызныҳәахом, сан.

— Имиц аӡыхьқуа урҿыхуала,
Имиц ацеицәа ирызҳарц.

— Сыдгьыл ахьаақуа зхьаахо
Ацеицәагь рыцҳасшьоит, сан.

— Укумхан амҩа узнылахьоу,
Уашьцәа узыҧшуп рҳәеит, нан.

— Амҩа санызар са сымала,
Сашьцәагь схьыҧшырами, сан.

— Ирыцҳауп мца ҧхаррак зыцәмаҷхахьоу,
Ҧхарракгьы рзыушароуп, нан.

— Са смаҷуп, макьаназ исашәараза,
Макьаназ гук схымхуцыц, сан.

— Арҩашкуа рырҩашра гуазымҭо,
Аблакуа хыутыроуп, нан.

— Зиаски змшынки зцәеилахуо
Аблакуа блацәҟьазам, сан.

* * *

Сгуы збылуа мцоуп — ибылуаз,
Исҳәогь ашәоуп — нас иҳәаз,
Саҧхьоз са саҧхьоз цәаҳәак,
Цәаҳәак оуп изҩыз нас ашәак...
Саҧхьоз сеиҭаҧхьоз цәаҳәак,
Инхаз зегь ирхаану ажәак,
Инхаз зегь иражәоу ажәак,
Инхаз ҧсыс исхазаaит ашәак.

* * *

Срылазеит ашәақуа исхәахьаз
Сгуы сзырхьлоз ашәакгьы сҳәазом,
Срылазеит сгуалакуа ирылазаз
Исцәызхьоу ҳәа шьҭа сыҧшаазом,
Ашәҭыцкуа блызаaит еицраланы,
Амҩақуа ҧшыз ишыҧшыц,
Сыҟазаaит схьаакуа схараны
Иҭәлааит са сгуалакуа шҭәыц.
Сыдгьыл исанажь сызламзахьоу
Сыдгьыл исанажь сызлоу,
Исанажь са сгуы иалоу.

* * *

Аҧсҭазара аҧеыхакуа снапсыргуҭа ианхалеит,
Аҧеыхакуа уаҳа ирымбарцу азәгьы?
Зызҿырҭыз азәгьы зиаск дыххалеит
Мҩа иныҭхьоу дҟамларцу уеизгьы?
Иҧсыз азаза адгьыл ианбалеит
Нас баша иашьҭоуп азаза рыҧшаарц,
Адгьыл хьшәашәа шьапы-мцак анхалеит
Шьапышьҭак анхалеит мҩахуасҭак ҟаларҭә.
Згуы ҧырҽхьоу асаркьа лаҕырзхеит
Асаркьа лаҕырзхеит — слаҕырзуп схаҭа,
Сназықушәаз, сназлаҧшыз зегь блыхʻуеит
Ибылуа сылаҧш ҭәахызароуп шьҭа.
Шьҭа адгьыл азыҳәа слашәхароуп,
Сыблақуа мцабзхеит, саргьы сырбылуеит
Аҧсҭазаара аҧеыхакуа шьҭак исымбароуп,
Сылаҧш назхьысыз ашьхакуа ҧсуеит,
Акымзарак — ҧеыха ҟурчахоуп,
Ҧеыха ҟурчахоуп исхоу сара ҧсыс,
Сылаҧшгьы мцабзхо сгуалагьы мцабзхо...
. . . .

* * *

Схьаакуа ҧсызар
Усҟан са сыҟам.
Схуцракуа схыҭзар,
Шәсышьҭамлан усҟан.
Иҧсыз зегьы шәҭцәыуа,
Иҧсыз зегьы рзыҳәа,
Шәҽеиҭцыхны шәҭцәыуа,
Ҭынхак иеиҧш шәуазыруа,
Шәхаразаргьы, шәааигуазаргьы,
Жәҩанаҿ шәнаскьазаргьы,
Сыдгьыл шәашазар,
Сыдгьыл шәа ишәшозар,
Уахи-ени са сшәыцуп,
Саныҟамгьы сшәыцуп,
Ахааназ шәынсыжьуам,
Шәышгуаҟʻуа сышәхыҭцуам,
Саныҟамгьы сшәыцуп,
Шәааигуазаргьы шәхаразаргь.

САРА СГУЫ ИАЛНАХЫЗ...

Аецәакуа ажәҩанаҿ иаҳыз,
Ацәкурӡакуа амшынгуаҿы иаҳыз,
Хаҳә ссакуак азыхькуа рҿы иаҳыз,
Сара сгуы иалнахыз атәылаҿы саҳыз.

Сара сгуы иалнахыз атәылаҿы сшәаҳәалоит,
Сышьхакуа сыбжьыцәҟьа дсырҳалоит,
Сан ахцәышла сашәала дсыжьжьоит,
Абла разкуа рылаӡырӡ сырбоит.

Аецәакуа жәҩанкаҿ аҳра руаз,
Ацәкурӡ ӡсымтәкуа мшынкаҿ аҳра руаз.
Хаҳә насыӡкуак ӡыхькаҿ аҳра руаз,
Гурҩа знымтцәо ирыцыз сара суаз.

Сшәаҳәоит, дгьыли жәҩани шәысзыӡшны
Зегь ирнышәо гук уахатцәҟьа иахьшәырхуы
Хьаа змымтцәо ргуӡра шәазыӡшы
Хьаа змымтцәо ирыцыз са сыӡсы.

Дгьыли жәҩани сашәабжь шәаҳаӡом
Дгьыли жәҩани сгуӡшкара жәбаӡом
Гурамгарак сызцәырцхьеит, изӡаӡом,
Сызнәызхьоу ныҳәаӡхьазкуак срыӡшааӡом...

Аецәакуа ажәҩанаҿ иаҳыз,
Ацәкурӡакуа амшынаҿ иаҳыз,
Хахә ссакуак аӡыхькуа рҿы иаҳыз,
Сара сгуы иалнахыз атәылаҿы саҳыз.

* * *

Аецәакуа сшәылазарц сҭахыуп,
Шәыцыӡхьаӡа са срылазарц саҿуп.
Амцабз еиӡшу шәыблакуарҿ сцәахыуп,
Шәыӡсы злоу сыгуҭыхакуа шәзыӡшуп.

Аецә, аецә шәа шәынцәоуп са сзы,
Сара сзыҳәа шәыҟаӡам шәҭацәны.
Зегьы рзыҳәа шәыҟаӡам шәзатцәны,
Сара сгуӡра шәалоуп шәеибаркны.

Аецәакуа сшәыдышәкыл еиҭа,
Са сынхеит сеиҭымханы сзатцәны.
Сыдгьыл гуакьа самаӡам уажәшьҭа,
Сыдгьыл са сацәызуеит уажәааны.

Амра са сацәызуеит уажәааны,
Сара инсыжьуеит саб ихушҭаара,
Сыдгьыл гуакьа самаӡам сзатцәны,
Сыдгьыл хьаас иамоуп са сгурҩа.

Аецәакуа шәыҟаӡам уаха,
Аха шәыҟоуп шәыҟоуп сара сзы.
Хьаак маӡа исцәыжәӡоит есуаха
Сара схьаа шәцәызӡом уеизгьы.

* * *

Исызхымгар ашәҭҟуа,
Ашәҭҟуа рахь схынҳәуеит.
Исызхымгар ашәа,
Ашәаҟуарҿ сыԥсуеит.

* * *

Ишьҭа азнымхеит идгьыл рыцҳа,
Иашәа нымхаӡеит дызҿыз,
Иан диԥымлеит иан ахцәышла,
Гуӷрак ыцәеит дыззыԥшыз.

* * *

Аԥсҭазаара ашәаҟуа сҳәозар,
Ари адгьыл санызар суаҩны.
Исзымҳәо зегьы-зегь сцәынхозар,
Сгу хьааупп, са схьааупп уеизгьы.

* * *

Адгьыл иамбо сара исымбо ршахьеит,
Алаӷырӡҟуагь ашәа рзеиҟурхаӡом шьҭа.
Рҩашк измыцәо хьаа хыҵган исзынхеит,
Алаӷырӡеиԥш саргьы срыцуп аҵәҟурԥа.
Саргьы срыцлап, саргьы срыцыз аҵәҟурԥа,
Адгьыл хьааиԥш сара схьаахеит уажәшьҭа,
Адгьыл иалаӡо сыврылаӡом,
Адгьыл шыԥшҟоу,
Адгьыл шыҟоу еиҟушәырха.

* * *

Издыруан арҭ амҩаҟуа
шысзыҭшәахоз,
Ари аҳауа шысзымхоз.
Сышьхаҟуа сгуазхара ишысзымбоз,
Издыруан зегь руалҟуа
шсызхымгоз...

* * *

Сышәшьуазаргь ашәаҟ ҭашәырха,
Сгу шәхузаргь ажәаҟ ҭашәырха,
Нас, ашәа-цҟьа сацны сҭахоит,
Амра-мца саблызшәа сцоит.

* * *

Сгьежьит сахьзымгьежьуаз
сахьзымԥсуаз,
Сгьежьит уаҩ дахьнымхо
сынхарц.
Жәҩан гу еҵәа ашәаҟуа
азысҳәаарц,
Идгьылҭәу шыдгьылҭәу дсырбарц.

* * *

Азыркуи хучҟуа, ааԥын хуч,
ааԥын хуч,
Ибыллааит нас адәныҟа аԥша,
Азыркуи хучҟуа хынҭә адгьыл иаҟушаны
Адгьыл иахҭнырҵеит рыԥсҟуа.
Ӡыркуи ӡыркуи,
уани уаби аҩны иҟам,
Уашьа заҵәы алу дахоуп,
Ҳа ҳахь уааи.

* * *

Ауаҩы ибжьы
Адгьыл иақулоу
ашәақуа.

* * *

Сныҳәон, иҿысхʼуан уԥсы,
уԥсы храстәуан,
имчыстәуан амшын.
Ҿастон... ҿастон есышьыжь
ари амра хынҳәаларц,
Абнақуа рыбнара
хасцон,
амцақуа ҿасҳәон,
Ихыскаауан ихырымкаац адгьыл,
Иҭасыҳәҳәон сылаԥш.

* * *

Алаку еиԥштцәқьа
уск̇ан даацәырҟьеит
иара.
Ирҳәоит илашон ҳәа.
уи мцабзҭцас
ихҿа,
Даиааит, даиааит,
адгьыл еиқухеит,
Ахурақуа ихтызгьы,
Назаза иԥьеит.

* * *

Азәы исылеитцеит иќама сымбазақуа,
Шәышықусала уи аќама са сашьуеит.
Ҩ-цьнышк инаргоит сара сгуцәќьагьы
рҭахҳамқуа,
Шьхак иныкуцан нас амшын хуҷ
ҭадырцәуеит.

Азәы имш гуалашәаз сихаштын сыхьз
дашьҭоуп,
Зазак сажәын, са санзазаха симбеит.

* * *

Ҩысҭаа хагак саамҭа ԥжәааха
дахьынҳалоуп,
Са сыкнахауп аҭцәатцлаҿ сҳаракны.
Ҩысҭаа-ԥагьак иччаԥшь-нымхақуа
сырхьынҳалоуп.
Исызҿыхзом нас аҭцәа ќаԥшь
сназаны.

* * *

Адгьыл аҭца сыкулан сныќуоит
Адгьыл аҭцоуп сызҭынхо...

* * *

Сыцәара цәа хааиуп,
Ԥшшәы рацәа ззеилахаз,
Аиатцәара иатцәара сақуитыз
Сыбзиабара сақуитыз,
Исҳәо сзырҳәо сақуитыз.

* * *

Издыруада нцәа лыԥха,
зхьымсыц дахьынзаќоу.
Ахаан лаԥш игуанамҭац абԥьы,
Аамҭақуа аназхымга,
Аԥсра арццакит...
Шьҭа нышәнапыс еизызгаз
Абԥьқуа ирылоуп
Сыбжьы рзымчҳан —
Сахьынзаахьоу здыруада?

* * *

Шьха нхыц амшын ахыкуаҿы,
Измыцәоз ажәҩан аҧшалас
Хьаанагон...
Амҩан изыхнымхәуаз рыцхашьан
Итәыуон амш.

* * *

Уеилкаара иашьҭаз амҩасҩы
дхьаамгаӡо...
Ус баша угухьаага ихигон
аамҭа хгарак еиҧш
Иҧсгарҭан сшара...

* * *

Санцәажәо сыбжьы шәаахаӡом,
Са шсакуу, са шсакуу жәбаӡом,
Са сакузар шәа шәтәы сызхәаӡом,
Схаразаргь, са сшыӄоу...

* * *

Сабацои сабацои ари амҩа
санысны,
Згу хьаам зны араӄа даныснны
дцахьан.
Адгьыли, ажәҩани, аамҭеи
ззеиҧшу,
Еиҿкааны ашәала — лаҕырӡыла
сыршьхьан.

* * *

Са сзалцӡом ари адгьыл са
сзалцӡом,

Са салцыр ахьаа еицәахоит.
Са салцыр ари адгьыл
агухьаа,
Агухьаа рцәынхар ҳәа
сацәшәоит,

* * *

Амш ҳагуҭыхоуп,
Амш ҭхи
Рыҧсы рзеилымх'уа
Рыҧскуа еилоуп еилыҭцымҭаз.
Амш хьанҭа ҳахьанҭара
азышьҭымх'уа иаҭцоуп.
Аҭх еилаҧса иазыннажьырц
Ҳамҭцәыжәҩакуа ҳзеиҭцымх'уа
Амш хьамҭа ҳаҭцоуп...

* * *

Инымтцәаӡо амҩакуа
рышьҭа сануп,
Инымтцәаӡо амҩакуа
сырнымтцӡо сырнуп.

* * *

Избан аҧсҭазара
абас уа сызургуаӄ'уа,
Иабаӄоу ахьаа хызеуа
унапы?

* * *

Иблыҵәӄьоз гук шәазхьамҧшӡеит,
Ибылӡоит ҳәагьы шәӄамлаӡеит,
Дгьыл иазымк'уаз зыҧс
иазымкӡоз...

* * *

Ашәҭкуа ҿыхеит, ашәҭкуа
ҿыхеит,
Адгьыл иалцит илашаӡа,
Схьаа ныжьны адгьыл
сыкулеит...

* * *

Ирҳәалааит ашәаҟуа уҧшӡара иазкны,
Ирҳәалааит ажәаҟуа унасыҧ иатәны,
Уныҳәа ныҳәа агымзааит — стәыла
Аҧсынра.

* * *

Ахымҩас аӡә иашәаҟуа шьҭыхны
ицахьеит,
Шьапыштцан иазымбылӡеит
ажәҩан.
Аҧсыжырҭа дгьылаҿгьы ашәа
рҳәаахьеит,
Аха́ҳә ҧеыхакгьы иалырххьеит
ашәҭкуа.

* * *

Адгьыл са сацәыӡуеит уажәааны,
Амра са исцәыӡуеит уажәааны.
Аха шәышьҭа схылоит шәыҧшааны,
Зегь акоуп уажә сшәыцуп шәыҧшааны.

* * *

Хьаа ахьыќам
Ҧсҭазаарагь ыќам.

* * *

Аамҭа-цыҧхьаӡа
Шаќа срацәоузеи.
Еиҧшьушәа,
Инымтцәо аамҭа,
сҽыласҳәаан,
Аҽа заќантә ҳхынҳәуа,
Аҽа заќантә ҳцара гуарымҭац
Здыруада?
Исзымдыруа аӡәы ибжьы схоуп
Иихәо ицысҳәоит...

* * *

Амшын хуҷ иазымкыз
Аҧсыз хуҷкуа
Аҟалакь иалаҧсоуп.

* * *

Ауаҩы игунаҳа дацоуп
Игуцихырц ашәи.

* * *

Мирон Зиӡариа изкыуп.

Уќоуп, уќаӡам...
Жәҩан еихаҧса схаҧсаанӡа
иацхраатәуп,
Аҧсҭазаара иужәцәаз ухыҧсаанӡа
иуцхраатәуп.
Жәҩан еихаҧса,
Ҕуы еихаҧса
Ҳаихаҧсоуп, ҳаиҧшьуп
зегь акала.

АДУНЕИ ҬШӘАЦӘОУП

Уи аҳәаақуа ирҭымсыци сареи ҳацәыхарацәоуп
Уи аҳәа иҭымсуеи сареи ҩ-бызшәак ҳхырх‘уеит
Сара схароуп
Бжь-цәыкубарк злаҵәан ихыҵәаз амшын саҩызоуп
Ҩ-блак рыразра сҫархәан ахынҳәра схашҭит
Исхашҭит згуы хсырхахьоу рыблақуа
Исхашҭит исшьыз рашәа
Цәгьа зымхуцыц рыгуҭыхақуа шьҭысхит
Сҫанаҳәеит аразра
Дунеик еизганы иаазгоит иахьанӡа
Дунеик иасыркит сара сгуалақуа...
Сара иснымӡалаз адунеи ахьаақуа роуп зҳәаа
еилазгаз
Ара иҟоу, сыбла ихӡало сара исырҭеит
Сгу нызкыло — ашәҭқуа рҫыхра сахыццакӡом...
Ара еизызго — аҧсҭазаара иалысх‘уа ашәақуа роуп...
Ара еизызго — иины иҧсхьоу рышьҭыбжьқуа роуп...

* * *

Уа амҩа саныцны, уа ашәа
саныцны сцахьеит.
Инхаз сара сакуӡам, инхаз
сара сзакуӡам уажәшьҭа,
Ирыҟушәаз ашәҭыцқуа усгьы
снапалаҵәҟьа исшьхьеит,
Иҟоу са сакуӡам, араҟа
еаӡәуп ишәхьыҧшуа.
Араҟа еаӡәуп шәара шәыхьызқуа
акакала изҳәо,
Ара амш анымшаӡо исҳәаахьаз
схашҭит зынӡа.

Ҫышәымҭын уаҳа, сызҫышәҭыргьы
уаҳа схынҳәӡом,
Араҟа ишәыхьҵәыуеит сабиҵас
абҕьыцқуа аншәыцәҵа.

* * *

Избылуазеи? Ара амҩақуа былуеит.
Избылуазеи? Ара ашәаҵәҟьа былуеит
Нас сынхома зегь ахьыбылуа сара,
Исызгома амца иабылуагь рыгура?

Исзыхгома амца ашыра сызбылуа
Нас сагома ашәҭыц нымхақуа ргурҩа?
Исызҳәома ара изнымхаӡо рҫахуы,
Исызгома, нас изеиқухома са сгуы?

Зегь былуеит — иблыз са срыцблырц саҫуп,
Ибылуеит — зегь гуалак рыцысшарц
саҫуп,
Згуала зцысшо саргьы срыцбылуеит
сара
Саргьы срыцҳауп уаҳа сылшаӡом сара.

Избылуазеи? — Шәанаҵьалбеит зегь
былуеит,
Нас инхазгьы адгьыл икуҵхьеит,
ицахьеит.
Исызҳәазҭгьы сара ишысҭахыу ашәак
Иҟалон нас амца самбылзаргь асҟак.

АСАХЬАҬЫХҨЫ

Л. Еныкь

Асахьаҭыхҩы ишәыгақуа иҵәынҵәеит,
Аҵла абҕь ҩежьқуа шҩеижьыз иҵәынхеит
Ҵла-мҩахуасҭак амаху иҵәыҧҵәеит
Асахьаҭыхҩы ишәыгақуа иҵәынҵәеит.

Иҧсыдахеит са сгуҕра алахьынҵа,
Мҩабжатахеит иҭыхым ашәахуа.
Изыццакӡом иҧшшәыдахаз аӡқуа
Изҵәыуаӡом аӡаӡақуа шьыжьла.

Асахьаҭыхыҩ ишәыгақуа иҵәынҵәеит,
Аӡаӡа ацымхурас дҵәыуоит есшьыжьы
Иҭыхым аҧсҭҳәа жәҩанкаҿ иҵәынхеит,
Иҭыхым аҧсҭҳәа даҵӡоуп хулҧазы.

Ахра ҳарак ҧагьақуа дырҿоуп,
Жәҩанк, аҭыҧан жәҩанк ахь дыццак'уеит,
Дәҳәыҧшкаҿ имиц ашәҭқуа дрыҿҳәароуп,
Гуаныла гула иҭихша иҧшаауеит...

* * *

Иҟоуп ажәҩан са сыздырyа,
Иҟоуп ажәҩан са сызнырyа,
Зыхькаҿ иҟоуп са сызмырӡуа,
Сгуҕраҿ иҟоуп зышьҭа змырӡуа.

Ажәҩан ҧшшәыда, амра ҧшшәыда,
Зегь ирзеиҧшхаз сара сеиҧшӡам
Абҕьыц ҩежьқуа шәа шәызтәыда?
Нас шәа шәцамҭаз ишәызхьыда?

Иҟоуп амҩа са сызнысхьоу,
Иҟоуп ашьҭа сара иснысхьоу,
Иҟоуп ажәа сгуала знысхьо,
Иҟоуп ашәа сара исылсхьо.

* * *

Згу ҧшаауада иҧсит ҳәа алаҟьала,
Избахьада уи амлеи ахьҭеи ианак'уа.
Лаҕырӡыла иҭҭәаауазаргьы уи абла,
Ирҧыхьашәо агудырҵоит ауаа,

Иара гуҧшаа-хыҧшааха инарывсуеит,
Маӡа зны-зынла инхьаҧшуеит дара рахь,
Абла ҟушқуа рыла инархьысуеит,
Нас ицоит, ицоит, ицоит имхьаҧш.
Избахьада уахынла уи анҵәыуо,
Изҭахыда имлашьуа алаҟьала,
«Иаапкит» ҳәа иназыҭрысуеит ауаа,
Иаҳәарызеишь уи шаҟа гуҭыҕьҕьала
«Ауаҩра шәыцыз шәыҟанаҵ ауаа».
Уаҳа ихьаҧшуам ицоит уи амацара,
Алаҕырӡқуа аблақуа ирҭыкукуоит.
Ауаа азыҭрысуазаргьы лабала
Иара шлаҵәҟьоу усгьы агура агоит.

* * *

Амҩа нымҩахыҵ аҧсҭазаара нҵәаахьеит,
Амца икьаҭаз амҩа нымҩахыҵ инхеит,
Сара сгуҕра амҩа нымҩахыҵ инхеит,
Гуаҟра ахьыҟам сара сыӡын, срымбаӡеит,
Амҩа нымҩахыҵ — исхьаау, исзыҧшу,
Амҩа нымҩахыҵ — лахьеиқуроуп исхьыҧшу,
Амца саблит, сара схьаа еиҧш зыцыҧхь шу,
Зегьы ззеиҧшу — лахьынҵадара ззыҧшу.

* * *

Амш аҧсы ҭымҵӡаҵ баша илашьцеит,
Дарбан иҧсаанӡа аҧсы ахыхра згуаҕьыз?
Гук уаҳа зламӡоз ашараз ибылхьеит.
Иарбан мцашоуроу иаҳьыс, избылыз?..
Еижьагоуп, еижьагоуп, сызлоу адунеи,
Лашарак абаҟоу, лашарак сшәырбеи?
Блеижьагоуп адәеиужьқуеи аҧшеи
Сдунеи хуҷы иахыҵәеит амц-аҧаршеи,
Амш аҧсы ҭыҵаанӡа баша илашьцеит,
Сӡыхь ссақуа мҩабжаҿ рымҩақуа нҵәеит
Аеҵә гурҩак иагахьеит,
Зегьы-зегь ираӡаз, ириааиз деиқухеит.

* * *

Абааашәкуа абааашәкуа ртынха,
Ахаҳәкуа згуы кыдшәаз, иҧсхьоу
Абааашәкуа аханра шәыула,
Згуы кыдшәаз ахаҳәкуа иртынхоу.
Ицәажәоз ахаҳәкуа — збаӡом,
Ицәажәоз ашәыртлакуа — збом,
Аӡыхьқуагь ҭабатцәкьеит зынӡа,
Са сҿажәк‘уеит иауазар шәсыхьӡа.
Згуы кыдшәаз ахаҳәкуа иртынхоу,
Абааашәкуа — са сшыҟоу схәаӡом,
Абааашәкуа — шьтатыҧкуак збахьоу,
Шьтатыҧкуакрз ирбаз рызӡом,
Ицәажәоз ахаҳәкуарҿ сынхон,
Гуаныла уа гуҭыхак схәалон,
Сгу иамукуа сгуалакуа зӡон,
Зны ҿымтӡакуа баашкаҿ сынхон,
Са сцасхәагь аханра шәыула,
Са сцасхәагь уа гуҭыхала шәтәыз,
Абааашәкуа зны шәгуала шәхәала,
Исанашәыжь амца сызблыз,
Са сҿажәк‘уеит иауазар шәсыхьӡа.

* * *

Зегь ирхаштыз ацәашькуа,
Аҵых иалиааз ацәашькуа,
Аамҭа знысхьоу ацәашькуа,
Ах, ишҧастахыу шәбара,
Ах, ишҧастахыу шәбара...
Шәара шәааигуа абылра
Шәылашаракуарҿ аҧсра.
Адунеи агубылра,
Зегь ирхаштхьоу ацәашькуа,
Зегь инрыжьхьоу ацәашькуа,
Зегь аныцәоу шәысчаҧшьоит,
Зегь аныцәоу сышәчаҧшьоит,
Маӡа-аргама сышәгурҩоит,
Мҩақуак рышьҭакуа сшәырбоит,
Урҭ ирнысхьоугьы шәцьабоит,
Ах исхамыштуа ацәашькуа,
Ах, ишҧастаху шәбара,
Ах, ишҧастаху шәбара,
Адунеи агублра,
Зегьы ирхаштхьо
ацәашькуа.

* * *

Сыҧсы рылоуп ҿыц игулҵыз
ашәҭ ҧшкарахкуа,
Сыҧсы алоуп адгьыл иқуиааиуа
ашьац,
Сыҧсы рылоуп ацәыкубар сса —
ахьыраӡынкуа,
Сыҧсы алоуп аҵла нызкыло
адац.
Сыҧсы алоуп аҧсабара зегь
хуҭа-хуҭала,
Иҧсуа среиуам зысхәаогьы
убри азоуп,
Шәара ихашәымҵозаргьы
хаҭала,
Ҧсыс исхоу сызмырӡуа
шәара шәоуп.

* * *

Ибылуан амаҭ амца иалан,
Ибылуан агуҕырҭа,
Напык иахәон, лаҧшык иашьҭан,
Амца акушон хаҕеиҭа,
Йгуаттиуан амаҭ рыцҳа,
Аҧсы даҧшәмахеит аӡәы,
Иазыҟаитцеит амаҭ ацҳа,
Инапы днахеит еикухарцы,
Амца иалҵыз амаҭ гунаҳа,
Ихуда иакушеит еилашәан
Еикухаз амаҭ, уи иҧсцәаҳа
Иҧсы ҭнахит еикуашәан

Абзиара бзиарала ицахьоума,
Уєзымгуаан ауаҩы —
Са сыхшара нуртцаахьоума?
Уаргьы иуоуит уҿатцахуы.
Ауаҩ гунаҳа, амат гунаҳа,
Гунаҳа ахьыҟам акгьы збом,
Гунаҳа зхызымгац аҧсцәаҳа
Иччаҧшь ҩыстаа ҳирбаӡом.

* * *

Сыбжьы сыргазаргь — сшәаҳаӡом,
Саншәыцугьы сышшәыцу жәбаӡом,
Саныҟамгьы сшыҟоу жәбаӡом,
Адгьыл агуы нсырхаӡом,
Адгьыл са салтцны сцаӡом,
Адгьыл сызныжьӡом, сцаӡом,
Усгьы сышшәыцу жәбаӡом,
Ашәак еицаҳзеиҧшу ҳҳәаӡом.
Мцак еицҳацраланы хбылӡом,
Са сыҟоуп шәара сыжәбаӡом,
Са сцәажәоит сыбжьы шәаҳаӡом,
Схароуп са сахьыҟоу сҳәаӡом,
Исҳәаӡозаргь са сыбжьы шәаҳаӡом,
Сгуы тынчуп — са сшыҟоу
жәбаӡом,
Еицаҳзеиҧшу гурҩакаҿ
ҳаҧсӡом,
Сара сшыцәало тынч ишәҳәала,
Ашәа исҳәалоз шысҳәалоз шәҳәа,
Ишәымӡан са санышәзымдыруа
шәҳәа,
Са сшышәзымдыруа сшыҟам атәы
шәҳәа.

* * *

Аҧсабараҿ ашәакуа зегь ҳәоуп,
Аҧсабара иатахыу азҳәаӡом,
Адгьыл иалоу ашәакуа раӡоуп,
Нас инхаз сызрыламӡо сызҳәом,

Нас инхаз сызрмацәажәо сызҳәом.
Ара итыхыу тыхра ҳәа атахӡам,
Са саныҟамызгьы зегь затцәхон,
Ара исзымҳәо ашәакуа ҳәатәзам,
Аҧсабараҿ ашәакуа зегь ҳәоуп,
Нас инхаз ҳәа ашәа ҟалаӡом:
Аҧсабара тырххьеит нас иазхоит,
Сара ашәыга зхьысшьуа —
зынхаӡом,

Сара сшәыга зхьысшьыз тасырхоит,
Ашәа сҳәаргьы ашәакуа тацәхоит.
Аҧсабара ахьаа агуы ннархоит
Аҧсабара схьаала изатцәхоит
Са саныҟам ашәтҟуа шәтуеит
еиҳа,

Са саныҟам ӡыхьк еиҳа
иццак'уеит,

Са сахьыҟам амра ҧхоит
еиҳа,

Адгьыл гу зырҧшааз бҕьыцкуак
еизгук'уеит,

Аҧсабараҿ имыцхухаз са соуп,
Аҧшшәы еилазтцо, изырхуашьуа са
соуп,

Адгьыл ала исҳәо еиҟурхоуп,
Адгьыл сара схьаала итархоуп.

* * *

Аблакуа ирҳәааз мцзам,
Иблызаант иблытцәҟьаз агуы,
Аблакуа ирҳәо стахӡам,
Аблакуа нхаз имыцхуны.
Ашәтыцкуа нхаз изатцәны
Сашьтоуп етцәак итаніәаз,
Исҳәаахьоу ҳәаз имыцхуны,
Иблызаант нас гук истынхаз.
Араҟа ус баша сынхоит,
Зны-зынла баша сҳәацәоит,
Аблакуа ирҳәааз сзынхоит,
Ашәтыцкуа рышәтра стынхоит,

Адгьыл агуы ашьҭа збаӡом,
Адгьыл аҧсы ашьҭа збаӡом,
Избахьоу хьаак сзыхгом,
Сызнысхьоу ҳәа мҩакгьы нхаӡом,
Инхазааит, аблакуа нхоз,
Изгоз нас урҭ ашәҭкуа рыгура,
Зыхькуакгьы рышьҭа драӡом,
Иҵәыуоз ма ҵыскгьы шьыжьла,
Зны-зынла баша сҳәаҵәоит,
Хьаас ишәкӡазаргь ашәак,
Зны-зынла схьаа мыцхухоит.

* * *

Иҭаҵәит адунеи, са сахьымӡаӡеит
ашәакуа рҳәаха,
Са сахьымӡаӡеит гуҧшкала
еиҟуршәоу ажәа аҳәара,
Иҧсырҭынчган ирмоуӡац сышьхакуа,
ашәакуа рхала
Гурҩа згымхац ашәоуп
гурҩа згымхац рыгуҭыха зҳәауа.
Иҭаҵәит адунеи, исцәынҵәеит
сара исзымҳәац рыгуҭыха,
Жәҩан иаҿшәаз аҵәыкубаркуа лаӷырӡхан,
са сашәа рхуаҽит,
Аҧша сгуаҟракуа азхымгеит, са схьаакуа
ракухан иазхымга,
Жәымҭрак арҿыхарц ишгуаҟ'уаз,
са сҭынчра сцәажәит.
Исцәынҵәеит адунеи, исызгуамҭаӡеит
сгуалакуа шхыҵыз,
Ишыз сылаӷырӡ сгуы шсыхаҭәоз
иҵҟьа-шәҟьа иагеит
Исцәынҵәеит адунеи, сара исхараҭәҟьаз —
зааҵәан издырит.

* * *

Џьара сыҧшын, иҧсхьаз аӡәы
инапы сирбон
Дыччон дычча...

Игуы сирбон, дхаран даангуан,
дыччон дычча...
ара са сзы џьоук цәажәон ус,
ус сыхьӡ рҳәон
Са исныруаз ихьӡ маӡала исҳәон,
дызҿон дызҿа...
Нас сгу ҭаҵәӡа еиҭархар зны,
Ҽа-ҵлак, ҽа-гук,
уҧсы ушьалап, сгу икуиааз ҵлак,
сгу иҭиааз ҵлак...
Аӡызлан хьшәашәа хцәы рбара,
баала са сахь,
Са соуп аӡызлан, ҵых хьчара сцоит,
уахак сзаҭҵәуп,
убжьы сзырга, ҵхы мҩак сануп,
санызлар сшәоит,
аӡызлан рыцҳа хцәы рбара,
амшынахь дцоит...

* * *

Ҿымҭрак далҵны аҽа ҿымҭракахь
иҵамҭаз
ус дышнеиуа
Ҿымҭ дааҭгылоит ауаҩы
Арасамаху ҧҵәа камыжькуа
расак ҿымхыкуа
Амҩахуасҭа хуҷ даангылоит
иеӡаны.
Уаҩ иҧсымҭа,
мраҭашәамҭа,
аӡә иҧсымҭа,
Радук амҵа дҭәоуп
игухьаау зегь ҵәахны.
Шәхымск дызхыҵыр шара хьӡамҭаз
Маӡа хәамҭа,
Ашәҭкуа ҿих'уан адгьыл зыцәар
изхара...
Аҧшка иблакуа аахҭаанӡа
дызҿыхар
Ибжьы ҿих'уан

Ныҳәак далалон шьыжьӡа.
Ҧстыхра, гуҭыхра цәаарак иалоу,
Акы зыгуҩароу
Мзала аҵхгьы даҩызахон,
Уаҳа сара еиҭаск‘уан
Араҟа иҟам зегь са стәала
Ҿыц илзызӡах‘уан маҭәа ҧшӡак,
стыҧҳа
Бшьапкуа хыбымтын,
Быхцә ҧаракуа брызнамгар,
Аҵх ацамҭаз баанартыр ҳәа
сшәоит аҧша,
Адәы аҭынчра — агу иҭынчра,
сара сҭынчра,
Уаха аашаанӡа са сгу иҭашьаҳауп аҽы,
Агуы еиужьра ҵыхуаҧҵәара,
иҭыхуо,
Алаҧш сышьҭоуп сахьцалакгьы,
аҽӡаны
Ас шьапышьҭа — асы зжәлоит
сзыжәлоу дызбаанӡа,
Анбан ҭысхлоит ицәаз аҧҭакуа
рханы.
Асы сҽасҭоит асы ӡыҭымҭа,
салаӡҭаанӡа
Асы сшәысҵоит асы шыҟоу
еиҧш сыҽшәаны.

* * *

Еиҳа-еиҳа исцәыхарахон ажәҩанеиҧш адгьыл,
Еиҳа-еиҳа исцәыӡуан адгьыл ацәаара,
Уажәы-уажә ашәакуа ргуалакуа ныжьны
Аҧсҭазаара ахьыҟамыз сҟьалон са схала.
Аҵх реалагӡан ажәҩанкуа шьҭыҵуа,
Ҧсраки ҽа ииракии са сҟынӡа ирызхуцуа
Аҵх рыҽҭарыгӡарц ажәҩанкуа ҧсыхуан,
Усҟан са сакун гуанылa изызхуцуаз,
Адгьыл куҧсычҳауан сыҵаҟа ҧшьаала,
Аӡызланкуа аӡиаскуа ахреиҧш ишьҭырхит,
Исзышьҭымхыз адгьыл куҧсычҳауан ҧшьшьаала.

Ажәҩакуа змамыз ажәҩакуа нысхит
Адгьыл анҵәамҭаҿ — ажәак ахьуӡымҳәо,
Ублакуа ирхыргахьоу аҧшӡара ахьыҟоу,
Исзеизымгаз аҧшӡара — жәҩанк ианазымго.
Сгылоуп анҵәамҭаҿ анҵәамҭакуа ахьнымҵәо,
Схала сырхалалар ашьхакуа,
Ашьхакуа схала избалар,
Ахьыӡкуа схуцлап ахьыӡкуа,
Ашьхакуа хьӡыда иҟалар,
Схала нас азаҵәра гунызгалап
Ашәҭыцкуа рыжәла сшьалап.

* * *

Гуы зҵаӡам ашәак ус иумҳәан,
Гуы зцым ҧсы зцым уа ухьаакуа зыцӡам,
Гуҕрак гук иазцәырган иумшьлан,
Гуҕрак знык ианҿыха нас ишьтәӡам.
Аҧсҭазаара — сыгуҭыхакуа сыцәга,
Аҧсҭазаара — ажәаакгьы сызҳәаӡом.
Са сыҟамзаргьы уа уашәакуа ҳәала,
Араҟа сара уаҳа сзынхаӡом,
Араҟа сара инсыжьхьеит сгуы збылуа.
Гуы зцым ажәак машәыршаку иумҳәан,
Гу зцым ажәак, ажәак са сызбылхьоу,
Схала, схала срылазаaит сзызшоу,
Абна тоура иаҵәаахын сгурҩа.
Ӡиаск амҵан сыцәалап сыштәоу,
Шьала иахьцәаажәо аҵәкурҧкуа рылша,
Хьаак мызырц хьаак сыхгалап.
Гуҕрак мызырц уцыҧхь еикусырхап,
Шәынасыҧаз сынасыҧ сыҧхап.
Шәара шәыла сшеикухогь агура згап
Сыдгьыл сныҳәап, сыдгьыл згуы нырхоу,
Уара ула сшеикухо агура згап,
Абна тоураҿ сыцәалап сыштәоу.
Ухьыӡ знуҵаз уашәакуа сыхьчап
Аҧсҭазаара — исыуҭахьоу сыцәга
Ажәак — ажәак сызхымсуа ссырҳаӡом,
Сара сҭынчра уалаӡом уажәшьҭа,
Ажәа иуҳәаз уанажьны сызцом.

* * *

Иҧыреуан ахаҳәкуа,
Иҧсы ҭыхны
Дхынҳәуан ауаа рахь
Анцәа иҧа.
Азә иииз ацәымҕра
Са исылалон цасҳәа,
Уаҳа шҿысымҭуа сҳәарцаз
Ауаа рыжәпара сацлон,
Иҧыреуан иханыз аҭзкуа
Анышә баша иахьыржуаз
Сыржуаназ,
Ҿыстуан,
Са сшыкатцәкьоу рбарцаз,
Анышә иалажыз
Абҕыц ҩежькуа нышәхан
Са снышәхарц
Сеитарҳауан,
Баша срызбон.
Азә ицәымҕра ицәхыцын,
Ирбарцаз...
Амшын зхыц
Ауаа ирыцала ицон.

* * *

Исхызгоит игунаҳау — аира,
Уалшәара уал хучык сыдуп.
Сушьаанза изжәуеит шҳамк ашаза
Мра ташәааанза амҩакуа срыкууп.
Са сызхылтцыз дабаҟоу? дажәхьеит,
Акы ызит акгьы ззымҳәазоз ажәҩан
Акгьы ззымхо дабаҟоу? Дцахьеит,
Еиҟарауаа — ари адгьылгьы цәышхоит,
Ианыда — снапыцәкьа збылхьеит,
Еиҟарауаа — адәы еиҟара хырҟьон.
Ара ҟурышьказ сабик дырҭихьеит,
Ҭыҧхак лыҧсра ҿымтзакуа ирныҳәон,
Сызхылтцыз дабаҟоу? Дажәхьеит,
Сабаҟоу? Мыцҳәарҭоума адгьыл,
Иагьараантә иагьантә шәызжьахьеит.
Иагьараантә иагьантә шәысҭихьеит.

* * *

Сынцәаху сара схала дсызбахьан,
Сара схала дсыцын зыгура згоз.
Аха усгьы акала дмыцхухахьан,
Аха усгьы акала дхарахон.

Нас мышкызны еилазгахьан сҳәахьа,
Сыетцә ачныш мтцәыжәҩакуа рбылуан.
Зегь еизныжьны иҟамыз сызбон,
Ашәт аҧсҭыхра ааҧын еиҧш иаауан.

Сынцәаху сара схала дызбылхьан,
Баашкаҿ сыҩыстааху еиҧш дсыҧхьазеит.
Зегь еилазган сымала схынҳәуан,
Са сымҩасҩын сымҩасра сыхьзеит!

Ашәҭкуа шәҭуазшәа баша сгу сыжьжьон,
Усҟан адгьыл ааҧын иагахьан,
Са сзышьҭатцәкьаз рыман исыхьзон,
Усҟан адгьыл салсны снаскьахьан.

* * *

Абжьы зымаазеит
Итцзоузеи иааyeижьтеи
Итцзоузеи акы сарҳәарц
Рызбоижьтеи
Санду курахьымза
Схьымза
Илхьымзазо лшьал кас
Аҳауаҿ инхеижьтеи
Сынхеижьтеи сзымкуацо
Итцзоузеи?
Иҳакушәииз аҵьныш
Ллаба чашь хуч
Сгу иакукыуп
Сгуы иакууп амра
Анапы хьшәашәа.
Исыкуҧсеит
Быхцәы шкуакуа

Исышьтоижьтеи ицуазеи?
Аҧарда хьадыршәҭын
Сшырбогьы гуарҭәом
Сынхашьа ргуаҧхама?
Ма сшыҟам рызгуамҵо
Аҵьныш сылтәхама?
Ма исыхьыз рызхамҵо?
Санду шла ҟурахьымӡа
Дсыхьӡаанӡа сҳашҳатәраха
Аҵьныш лымӡырха сыҟугылоуп
Исыҟуло цахьеит
Сара сшыҟац
Санду лшьал кас
Сыҟуршәны
Исыхьҵәҟьаз сгуаламшәо
Аҵьныш лымӡырха затҵә
Сыҟугылоуп...

* * *

Ргу сыхшәазар арԥашҟуа — исыхшаз,
Иҭацәызар амԥаҟуа — иҭацәзаз.
Имыцхузар ашәаҟуа — ишәымҳәан,
Ргу ншәырхазар ашьхаҟуа — ишәымӡан,
Зегь акоуп ишәыҵысхуеит зегь акоуп,
Блала избароуп ашәҭҟуа зегь акоуп,
Уаҳа ишәҭуеит ҳәа сзахуаҧшӡом имышәҭыр,
Сыбла ихгыло ашәҭҟуа ргу иашьыр,
Ихьанҭазар амԥаҟуа — шәымцалан,
Ихьанҭазар ашәаҟуа — ишәымҳәалан,
Арԥаш ҭыҧҟуа срылаӡар — сҟалаӡом,
Иҭшәаахазаргь гуҕраҟуак — шьҭа схынҳәӡом,
Амца еиҟусҵоит баашкаҿ — сыесырҧхарц,
Уаҟа имԥасхьоу рышьҭаҟуа — сызбаларц,
Абаа ҧеыха гуҭыхаҟуа сыҟушәалоит,
Нас мышкызны сыхьӡала ак дсырҳәоит,
Зегь акоуп шәысмыҳәацәан сыжәбаӡом,
Са сахьыҟоу жәдыруазар сҭашәырхон,
Абаа ҧеыха гуҭыхаҿы сынхалоит
Алԥаҭҵә ажәԥан ашәырцаз — сгу збыллоит.

* * *

Ала ауубжьы — ахала ихаланы
Аху еиҟуара иҟутәоуп...
Иабанӡаахьоу изымхынҳәауа?
Излыҵыз ирзымҵаз
Ала абжьы
Уаҳа ианырзымчҳа,
Ала ахы азымгуаҕьуа
Ахуы еиҟуара иҟутәоуп
Ала ауубжьы...
Исзымҳәац зегь сҳәарц
Саурыжьын
Сабанӡаахьоу
Сышьҭахьҟа сзымхынҳәауа,
Сызлыҵыз сырзымгуаҕьуа,
Исзымгуаҕьуа абҕьы-каҧса
Бҕьы-нымхаҟуак срыҵоуп,
Ала ауубжьы
Аху еиҟуара иазхымгар —
Нас аҧсраҟуа аҽа ҧсрак
Нарыцлоит.
Ууы-ууы —
Уҟоума ахьҭа хьаа
Зхызымгац азаҭҵәреиҧш,
Азаҭҵәра аӡын еиҧш
Ала ауубжьы изамышьцылаз
Ирылҵын
Иабанӡаахьоу изыхнымҳәауа?
Сабанӡаахьоу сышьҭахьҟа

* * *

Дунеик ҵьара еизызгахьо амш хьанҭа
Ашлара уаҳа изымбо
Дунеик згу иалахаз аблаҟуа,
Алаҕырӡ, ашәа зырбо.
Мышкызны, зегьы-зегь еиҵҵәажәашәа
Ахра ҧша ашьхаҟуа арбгоит.
Аблаҟуа ирзымыхьчаз аразра,

Аамҭа иахысны инаскьоит.
Гуеанызарак — бжьык хара укуеҿытуа,
Ишушьҭоу ухы ухашҭны уцалоит.
Хаҳәк ахра иалҟьаз уашәшәыраха
Гу зцым зегь рыԥсы ҭанархоит.
Аблакуа ирзымыхьчо аразра,
Амш згу харала ишьу,
Дыҟазам схарара иакушәиуа,
Адгьыл агуала зхьыԥшу.
Еикуеҿырҭлоит наҟ-аак адгьыл ашәакуа,
Аамҭа ашьшьыҳәа ибгалоит.
Аблакуа ирзымыхьчаз аразра,
Дгьылкааҿ ижны ҳаахынҳәлоит.

* * *

Аҵх сцәынхоит адәаахьы,
Сымала суадаҿ сынхоит,
Иҭалоит иԥсхьоу зегь рыԥсы
Ҿымҭзакуа суадаҿ сынхоит.
Имцәажәаӡо ԥшьшьаала ибылуеит
Адәныҟа азыркуикуа еизаны,
Ашьшьыҳәа са сԥенцьыр аатуеит
Ԥшак ианартызшәа инханы,
Шьапышьтыбжьк ашьшьыҳәа иааскьоит,
Сшыҟоу зызгуамҭаз зынӡа
Аӡә ҿымҭзакуа ҿыцны дыԥсуеит.
Уаха исызгуамҭаз сара
Ҽынла дбылуеит ауаҩы
Амра ицрасны дагарц.
Уахынла-аҵх — азыркуикуа
Аҵх зыцрасыз, имԥсзарц.
Баша дкуԥсычҳан днаскьоит
Иблакуа збаанӡа аӡәы,
Ԥшьшьаала аԥенцьыр ак'уеит,
Сара иасыркыр ҳәа ишәаны,
Акуах-акуах, ус снеихьыԥшуеит,
Зышьҭыбжь сызныжьны ицахьо.
Ԥсыла еазныкгьы дыԥсуеит,
Сыбла еазнык избахьо.

* * *

Схалоит ажәҩан жәҩан мардуанла,
Дгьыл мардуанла адгьыл сшәоит.
Ашәҭкуа ирылоу азаҵәрала,
Аеаӡә изаҵәраҿ дынхоит.

Амра аԥсымҭаз, амра аҵамҭаз,
Џьоук еиԥырҵуеит џьоук еикушәоит.
Сара исҳәо сара сзыҳәо,
Зны еизыргаҵәҟьар сҭахоит.

Адгьыл сныҳәоит дгьыл ашәала,
Уаҩ дзызхьамԥшуа алашә дцоит.
Уаҩ дзызхьамԥшуа рҭархарала,
Уаҵә сҭахашьа сызбалоит.

Схалоит ажәҩан жәҩан мардуанла,
Схалоит ажәҩан сацәынхоит,
Алашә адгьылаҿ иԥсрала,
Иҟоу шызаҵәхо збалоит.

* * *

Сара акраамҭа
Исыкулаз сазхуцӡомызт
Исеиԥшу аӡә диаанӡа
Исеиԥшыз иҵәыуабжь саҳаанӡа
Бна гуҭа
Ԥсгарҭа змам ара аҵла
Адацкуа ирзымышьҭуа
Адгьыл анапкуа ирыбжьыԥсаанӡа,
Сыԥсра ҩ-шьхак еицраҳаанӡа,
Сзеиԥшу дызбаанӡа
Исыхьӡаанӡа
Уаҳа изнымгыло
Мҩа хара аеыхуа,
Мҩа хара икууп агуҭыхак
Са сҟынӡа иааӡаанӡа
Иагьаҵьара инҿасып,
Иагьаҵьара иасып

Аҧша лас
Ус баша инаҧхьаршәҭуа
Агуы ҧхакуа
Рҧарда ласкуа
Адгьыл исеиҧшу дахшаанӡа
Иҭынчуп
Асаби иҭынчшьала
Аҧша лас шәазыӡырҩы
Иазымдырӡо ҳашьҭнахын
Ҳабжьы ссакуа алышәшәоит
Зны ҳцамҭаз
Ауаҩ игунаҳа даҵоуп
Игуҵихырц ашәи.

* * *

Аҭыҧ ҭацәызҭгьы сыҧхьон
Ари ара амҵаҿ
Уахак усҩызаз
Умҵәыуан Ала
Анҭ аеҵәакуа
Амза хуҷ ҳашьҭаз
Иҭәуп ихыхухуо
Иаҳжәуа аҧша
Ча-ҿаҵакгьы еиҩаҳшап
Иаҳзылхыу
Хуҭа-хуҭала
Ишоуп адунеи
Уареи сареи
Ҳшыҟоу дазхуцуа
Аҽа дгьылкаҿынтә
Дҳацуп аҵеи
Умхуцын,
Адәы агуҭа мца ҳзеикуп
Уаха ҳмыцәазо
Алакукуа ҳҳәалап
Аҽа дгьылк аҟынтә
Ҳзыдҳәалоу дазхуцуа
Аӡәгьы илаҧш хаа
Шҳацу ҳаршап
Уаҵәы уара умҩа

Са сымҩа
Хазы-хазы — уаҳа акагьы
Нас уҧсырҭа
Сыҧсырҭа — сыҧсбарҭа
Избахьоу уалоуп уаргьы
Аӡәгьы днымхозар ҳаҧхьап
Ари ара амцаҿ
Ҳзыкугылоу ҳа иҳакугылоуп
Нас амца зыцраҳцаз адәыцәҟьа дәу?
Мамзар шәартоу изшаз?
Иарбану баша узлысыз
Умцәыуан Ала, умгурҩан
Ишымгуҕзоз амца зыцраҳцаз
Адәыцәҟьагьы
шҳакушәира ишан

* * *

Сара ахулҧаз
Хулҧ шәаҧшь хуҷны
Саҿшәан сузгуамҭаӡо
Сыҧсы ӡзеит
Сара ас схарахаанӡа
Сышҧаҟаз
Ас сгуаутаанӡа
Уышҧаҟаз
Инымцәаӡо уҧсыҧ
Схы ныҵаск‘уеит
Ҟуаҧсатамҭаз
Гуҧсаҭамҭаз
Уҩны хуҷы
Схы ныҵаск‘уеит
Сгуы сырҧшаауеит
Иузымҳәаӡац ажәала
Ас сааигуахаанӡа
Ушҧаҟаз?
Усгуаласыршәоит
Гуаларшәамҭаз
Уаҩ аӡәгьы данигуаламшәо
Рхы ргуаламшәо
Ашара ианацло

Знапкуа ззеилымх'уа
Аҧша хумарра
Ашәҭ хучкуа ангуанамҭо
Шәы зҿам
Ҧенџьыр зҿам
Сыҩны лас
Схы сзыцамк'уа
Ашара аҭкы хумарга
Схарҧаны
Сшару сымшару сзымдырӡо
Уҧсыҧ бжьы сацлоит
Ҧхыӡ ҭаа — цәамҭхаа умазааит
Сгуалахәаҩ
Сгуы уахьысын иузгуамҭаӡеит
Ирхәаз шеилыскааз.

* * *

Сыҭрысны саатгылеит исзымдырӡо тәылак,
Исзымдырӡоз рашәабжь уа сгу ҿнакаауан.
Ахаан дсымбацзаргьы санцәќьа дыздыруан,
Илгуцаршәыу асаби ахьҭа дашьхьан.

Сыҭрысны саатгылеит, — зегь шыќоу инхазар,
Нас аамҭа млашьуеит ауп нас аамҭа ҳатәуп.
Акымзарак шыќам гуаныла иахҭахьазар,
Гуаныла мацара — иаххәатцәќьо мцуп.

Мачӡак саатгылеит, нас кырӡа сынхазаргь,
Саныќам ирхашҭуа еазныкгьы ихәатәуп.
Ишьтысхыз аӡаӡагь снапыцәќьа ианбалар,
Снапыцәќьа иашьызаргь — изшьыцәќьо ҧшаатәуп.

Мачӡак еа мачӡак ус баша саатгылар,
Исзымдырӡо тәылакаҿ ашәакуа рхәоит.
Ахаан дсымбацзаргьы санцәќьа дыздыруан,
Ахаан дсымбацызшәа слывсны сцоит.

* * *

Иблакуеи амҩеи ахьааи аҧшеи,
Изымхәаӡоз иашәа — игуала идунеи.
Зегьы-зегь изеилалеит ашәа зызбоз
Зегьы-зегь изеилалеит ашәакуа зхәоз,

Мҩакаҿ имҩасуаз рзы ашәакуа ихәон,
Мҩадуказ дунеиказ уи ашәа избон.
Инхарцаз еикухарцаз уи алашә дшәахәон,
Игуалакуа ирыцлоз лаќьалак џьабон.

Имҩасуан имҩасуан лаҧшыла деимдо,
Ашәакуа ирыцлоз ахьаа џьашьо.
Алашә мҩадукаҿ иашәакуа ихәон,
Иашәакуа ирыцииз лаќьалак џьабон.

Ахаан дызнымлац мҩадукаҿ дыҧшын,
Ахаан изымҭиишаз иашәа даҿын.
Ахаан дзымбацыз ус ивсны ицон,
Илаҧырӡ иалцуаз урҭ ашәакуа ихәон,

Изацәра ихазырштуаз ашәакуа ихәон,
Иахьа уи дзацәзамызт ашәала деикухон.
Ча-еытказ мҩадукаҿ уи иашәа иҭиуан,
Лаќьалак дныӡмыжьуаз уа ишибоз иҧсуан.

* * *

Сыцәа ахылаҧшцәа саанрыжьын
сызлоу сзымдырӡо,
Схала изуа-исхәо сакушәаӡом...
Аҭх аҭынчра анахьыс
Аҭынчреи иареи еилалазаап —
Абжькуа рҿыртцәахит,
Сла аҭынчра изамышьцылаз
Аҭх зшәу еишуеит уаха шаанӡа
Нас ашьыжь иаҩуеит аҭх
Шазеилымкааз санахәарц,
Сара саачаны ахы сшьышьуеит
Ала ќьала,

Амала изыҟоу азеилыргом,
Аҵх азеилыргом,
Ахьҭа изакызгьы аздырӡом
Ала ҟьала,
Аҵх зшәу уиеишла
Амш маҭәа зшәу дааиӡа,
Маҭәаӷсахроуп ҳазҿу
ара усгьы,
Ҽыӷсахроуп, ееиҭаҳәароуп...
Иузеилымкааз амза уеишла
Ала ҟьала,
Сара сҭынчра сшылаиоу гуаҭан —
Сахьыҟоу уазхуцла
Сара уара ублакуа срызхуцлоит,
Аҵх анҭацәу ункахуцуа уцоит
Иузеилымкаауа уазхуцырц,
Ара бзиа узбо уизхуцырц
Сара санумбогьы сыбзиабара уцуп
Аӡә дуцзарц ануҭахыу,
Аӡә дуцуушәа угу ианабо —
Сара соуп иуцу сла-ҟьала
Баша аҵх уамеишлан,
Аӡы аҿы усахьа убан
Изакуу еилукаарц уӷшуеит
аӡы аҵахь,
Аҵа ҵа шамам удыруазҭгьы
Баша ушӡомызт
Сла-ҟьала.

* * *

Иҭацәуп акгьы агулаӡам
агуы каршәра
Ҟаршәра иаҭҵәак сыкууп саанижьтеи
Сцоит — сара сус акаршәра анҵәамҭа
азысыӷшаароуп,
Сынҵәамҭа азхуцроуп саанижьтеи
адәкаршәрагьы зҿу,
Ҳаицуп — ҳаиҳа иласу уаҳа
иҳазгуамҭаӡо
Ҳабжьара аӷша хумарра —

Нас ӷшьаала иҳаигуӡ'уеит
аӷша хага,
Аха уи хьааӡам...
Аӷша иабадыруеи адәкаршәреи
агукаршәреи рхуцракуа,
Иаамҭалоу аамҭа аӕшара
Дарбан иазхуцхьоу —
Ауаӕы иҳаҭа деӕшамхарц
дашьҭоуп инҵәамҭа,
Иццак'уеит аамҭа,
Адәкаршәра аныҵра сахьӡар
дхуцуеит ауаӕы,
Ауаӕы дыснысаанӡа сихьӡар —
ихуцуеит адәы,
Егьырахь ажәӕангьы адгьылгьы
Ирыбжьоуп ааӷын еиӷш
Игулҭәаау аамҭакуа
Аҳауа злартәу ашьҭыбжькуа —
Бжьык уаҳа иззымычҳаз
Аамҭа иагулҵәаран адгьыл
Иаҳҭыгулоит шәышыкуса рахь знык
инҵәо
Уаҳа анырзымчҳалак,
Адәкаршәра аныҵра сахьӡандаз —
анҵәамҭа азысыӷшаарц
Дсыхьӡандаз — ихуцуеит адәы...

* * *

Ихала дыҟоушәа игуы иабан
дҵәыуоит асаби,
Аҟазаара дацәшәаан сыбзиабара
дацәшәаан дҵәыуоит асаби.
Сара гарарҵасӕуп — агара ахала
иҵысӡом сыӷшка,
Сара уҭынчра сахылаӷшуеит,
угьежьра сшахылаӷшуаз еиӷш
сыӷшка.
Ахала иҟоушәа агу ианабо
иҵәыуоит ажәӕан,
Нас уи саҵаҭәаан сҵәыуоит
Схала сыҟоушәа сгуы ианабо,
схала...

* * *

Ахракуа рҩашхан иццышәха амшын гу ихыҧсалоит,
Ашәҭкуа лаҧшыда иҳаркаран ишрылшо инаскьоит,
Амҩакуа хракаҿ инҿасын рыҧсы ҭадырхоит
Арҩашкуа, арҩашкуа мшынхан амшын еиҧш инхоит.
Исхаран иќазам гуалак уаҳа имцазар,
Ҩыџьа рыбжьара амшын тла амшын ҧша иазҳар,
Исхарои исхарои зны иќазам ишьтыбжь саҳар.
Лаҧшыла, гуаныла иа неиҧш саргьы сшыќазам збар,
Усќан сыҧсхьоушәа абаҳчараҿ ашәҭкуа сыцәшәоит,
Сызҧылаз симбазшәа ма баша днаскьозшәа ќаитцоит,
Атәа тла куҧсычҳар са сзыҳәа агу иалоу азоит,
Са сшыќам сазхуцыр, исхуцыр адгьыл ҭацәхоит.
Арҩашкуа ахреиҧш иццышәхан хаҳә ссак хнаҩоит,
Ианызар азә ихыз, азә игуала азә иашәа ицәынхаз,
Сынҿасыр — сынҿасзоит, усќан схы саҩысны сцоит,
Ашәҭкуа лаҧшыла идыркараз рыҧсымҭа сахьзоит.
Азә ҧшьаала дааикуыркын ихытуеит амшыни аҧшеи,
Ихы дазынрыжьит, дынрыжьит —
хаќуитроуп уажәшьҭа,
Ажәҩан дахьысит, аҧҭакуа дрылсны днаскьеит,
Са сишьҭалан сцарҳәа дацәшәатцәќьоит —
дсыцәшәатцәќьоит,
Ашәҭкуа лаҧшыла шәрыхькысыр гуанылa иканзоит.
Сыблакуа рцәысцәах‘уеит ашәеи са сгурҩеи аҧшеи,
Сылаҧш цәгьа зхьымзаз азә имҩа дацәќьалан
дцазоит?
Сихьзар сара сеиҧш иаргьы игу иалоу
ахаҳә еиҧш инхоит.

* * *

Икугылоуп адгьыл иара аќынза изыкугылаз ахреиҧш
Урҭ ашьха мҩа иахытцны изцазом.
Гуанылa зны ишьҭызххьоу ажәак еиҧш,
Баагуаран ирыкуршоу ажәҩан иакзом.
Ахракуа ргуатцҕакуа ҧызтцәахьоу ажәабжь,
Аҿазнык ираҳар ќалазом.
Арҩашкуа хаҳәкуак еиҩыршоит иахьанза,
Иахьанза ҽа бжьык ҳаҳазом.

Икугылоуп ажәҩан иара аќынза изыкугылаз амреиҧш,
Ажәҩан иалтцыз ахрагу иатцәакуак таҧсоуп,
Иќумшәышәуп уи ирымытцышәшәоз ашәҭ еиҧш,
Ахрагу тыблаауа иатцәакуак каҧсоуп.
Ианымтцзац амҩа, ранытцра зыгуҩароу,
Шә-лаҧшык ирхымсзо алаҧшкуа рхыуп.
Ажәҩан иаҿытцшәаз, изатцәхаз ашәҭеиҧш,
Адгьыл ианаалан ашәтра иаҿуп.

* * *

Хьтоуп
Хьта сгутцакуп
Хьта сыҩноуп
Хьта сшәуп
Сыхьта хьтарыхьташьуп
Унап аҧхарра сшәыстцоит
Бла ҧхарра сшәыстцоит
Зы-хьшәашәа салтцын зыҧсы схьыкукуо
сзышра схырҩаанза
Лаҧш сгуанамто
Зы-ҧшшәы аасхуан
Сызло сызларбауа?
Сгуазтада?
Хьта сгутцаҧсын
Сзырҧхо сызлархәо лаҧшы ҧха
Саҳәоит
Гу-ҧха саҳәоит
Сыгухаштра шәхашәыршт
Шьашәы итарблааит
Цьныш-цәа зыблит
Ашәы зыблит
Зыҧс иакуҧшхьоу ихароузеи

* * *

Абнакуа рынтцәамтаҿ
Аҿырпын ахала
Иҕызы-ҕызуа аҿеикунакырц иаҿуп
Иќатцәќьоу имбацкуа

Абнара анцәамтаҿ
Азә ииасхьоу ихала дырзыҧшуп.
Са сибар ҟамлахʻуа
Атла махуқуа срыкуло
Исзыҧшу дызбатцәҟьаргы сҭахыуп.
Азәы ихы ныкуитцан амра — дыцәеит
Дыцәоу дыҧсзоу хәа снеихалан
дысцәызит зынза.
Ибжьы ршәитцон аҧтақуа —
аҧта бжьы ҧсыҧхеит
Аҧта бжьы ссирхан адгьыл иахан
игьежьза.

* * *

Сыргеит сахьыҟам, сынтцәарцаз,
Сыргеит сызусҭоу рызбарцаз,
Ҩ-хәаак рыбжьара сшәацәазар,
Исхылаҧшуа рышьҭақуа цазар.

Иҭысхʻуаз асахьақуа еиларгеит,
Иҭысхʻуаз аблақуа цәажәеит.
Ҩ-хәаак рыбжьара схарартәцәеит,
Ҩ-хәаак ирыцаркʻуаз сзацлеит.

Иҭышәхла са саҧхьа ишәызҭыхʻуа,
Иҭышәхла еихышәшьла наҟ ажәҩан.
Сгу ахәаақуа усгьы шәырҭымслан,
Иҭысхыз ақьаадкуа шәыркьымслан.

Шәыркьымслан — еилажәгоит шәызкьысуа,
Иҧышәымшәан схәаақуа злыхыу,
Ихәаадан иҟаз сырнышәан,
Аҧсҭазаара нысхит иахьнысхыз.

Иахьнысхыз — амцақуа дырцәон,
Цәыкубаркуак еизырген схуаҽеларцаз.
Исамраза исхәахьаз сцәырген,
Ахәақуа рҟьон сеикудырхарцаз.

* * *

Адгьылаҿ ажәҩан иазхуцуеит,
Ажәҩанаҿ — адгьыл.
Адгьылаҿ ажәҩан ҳараркʻуеит,
Ажәҩанаҿ адгьыл.
Знымзар-зны иҟоу ҭынхадан,
Иҟам ирзацлоит.
Знымзар-зны адгьыл ҭынхадан,
Иҟоу ирызхьаҧшлоит.
Иблыхʻуеит абҕьыцкуа згу мачхаз,
Иблыхʻуеит имачхаз.
Ашәҭыцкуа шыҧшзацәоу гуазҭаз,
Ашәҭыцкуа ирзацлаз.
Иҟам ҽа хьаак хьанҭаран,
Амҩақуа еицыршоит.
Адгьылаҿ ажәҩан хьанҭаран,
Ажәҩан рыҧшыхулоит,
Апҟақуа иҟам зыгуҩароу,
Гуаҕла сыршьыхлоит,
Адгьылаҿ ажәҩан харазтәуа,
Ажәҩан рыҧшыхулоит.

* * *

Аамтаҿ исзынрыжьын сара
сгуазымҭо,
Анасыҧкуа сара исывган
иршалон.
Маза игурҕьап са сшыҧсыцәҟьам
гуазымто.
Маза игурҕьап, маза рыкаҭа
рхалап.
Иҧсырҭынчгоу анасыҧкуа шо
Хьаартәаганы сырзыҟаларц сзызшоу,
Аха усгьы сара сыҟан сара
сыҟатцәҟьоуп,
Гурҩа згымхазац рыгуҭыхатцәҟьақуа
срылазҩоуп.

* * *

Нхарҭа тыҧуп ҩ-мшынк рыбжьара, ҩ-гук рыбжьара,
Ашәҭқуа хьамҧшӡо ааҧынранӡа мшынк ихыуп,
Имгьажьӡацзаргь нышьк ахала гук иххалаз,
Ааҧынранӡа иара усгьы иазыҧшуп.

Нхарҭа ҭыҧуп уаҩ дызхьымӡац ашәҭ анхара,
Ааҧынранӡа ҳәа идыргуҕын мшынк ихыуп.
Еишьҭала-еишьҭала маӡа илеиуаз аҵәыкубарқуа,
Ааҧынранӡа ишлаз амыху иахьӡатәуп.

Мшын гук кылҵәаан аҵәқурҧ адгьыл ахь изхызуеит,
Аҵәқурҧ ӡхыҵуеит ашәҭқуа ӡхыҵуеит рыҩнаҭа.
Аха адгьыл, адгьыл хьшәашәарак иахҭнырҵеит,
Ааҧынранӡа адгьыл нымхаӡеит зынӡа.

Ихыҧсалоит ажәҩан аблагу ашәҭқуа мшынхан,
Ашәҭқуа мшынхан адгьыл алаҕырӡ иагеит.
Исыздырӡом, исыздырӡом са сзымшынхаз,
Са сымшынхан адгьыл аҭқыс сеиҵәахеит.

Аӡә дысҧырҵит ишьапышьҭыбжькуа сызныжьны,
Ишьапышьҭыбжькуа сызныжьны дхарахеит.
Аҿа уадак, аҿа ирмызбаҵ сыҩныҵны,
Адгьыл мшынра сара салалан сцахьеит.

Ихыҧсалоит, ихыҧсалоит ажәҩан ашәҭқуа,
Алаҕырӡкуа аҵәыкубаркуа ақуаршаҩы.

* * *

Саркьалыхыуп — ашәҭқуа злыхыу,
Жәҩанк ахала исыцәҭахоит,
Амца згуҵак адгьыл икуу,
Амца еизигаанӡа дсыцәҵоит.

* * *

Рыгура жәга рҳәеит,
Дарбан зыгура ҳго?
Дарбан ҳара араҟа иҳаҿҳәароу,
Мшыну дгьылу зымычкуа ҳзынхаз,
Мшыну дгьылу иаҳа зыбызшәа ҳҵаз,
Дарбан еиҳа араҟа зыгура ҳго,
Бҕьыцу шәҭыцу хаҧскуа ҭазырхо,
Иаҏбан жәҩангу ҳшыхароу ҳзырбо,
Иарбан дгьылу ҳхыҵәҟьа агура ҳзырго,
Зегь ззеиҧшхаз алашә зегь игоит.
Адунеитцәҟьагь ҳәаадан ибоит,
Алашә адгьыл агьыжьрагь даҵәшәоит,
Алашә ашәҭқуа рыҧшӡарагь даҵәшәоит,
Иҭашәааит амрагьы былны,
Изалоузеи усгьы зегь акоуп,
Ара баҳчоуп — алашә дынханы,
Шбаҳчоу иарҳәоит усгьы зегь акоуп,
Иӡааҟурылоит аҷнышкуагь амшын,
Мҵәыжәҩа змам реиҧш аҷнышкуагь хуаҿуеит,
Алашә рыцҳа ахара дыҧшын,
Ааҧын ааир ибара даҧшуеит.

* * *

Унапы сыркы сара слашәуп,
Мҩахуасҭоуп амҩа.
Ана џьоук ҧшуп еикурҵан амш
зыркараз ҧшак.

Сан, ари адгьыл агуы нҭыҧсаан —
сыҧсы ахаркыуп
Убас хаҧшуп, убас ҳаиҧшуп, —
ҳашәырҵан амш,

Снапы усырк‘уеит,
снапы сануп — схуҷуп субарҭам,
Сара сыҧшуп, са сҟынӡа
исеиҧшыз аӡәы дшыҧшыз,

Бжьы рҩашьак ус бжьы рганы
ҳирҟьалоит баша.
Сан, ари адгьылаҿ иҟьалаҵәҟьаз дзаҵәуп,
Ана цәашьык былуеит аашар — аахулаанӡа,
Мца ззымхаз дәык цәашьыла ихҟьоуп,
инхаз раҵәоуп...

Ара дынхоит иацы, иахьа амҩа икухаз,
Са сҿы дынхоит исыциз
сыкулара иацәшәо,

Ара саангуазшәа игуы иабан
инапашҭа схьишьит.
Нахьхьы цьара, азә баша ус дыччон, дычча.
Ба бзы, иахьа, ҵкы шкуакуак наган
агуашә иахьысшьит,
Сгуы былсны бцозар бымҟьаларц
ашкуакуа бышәҭа,
Ецәақуак ссасны сышәҭоуп, ссасуп, ссасуп,
Шәышәхымс сынхыҵын шәыӷшшәала сшәуп.

* * *

Сара — бла хуҷык ахуҭа
хуҷза,
Ахаргь ӷшзақуа реизгара
сыдуп.
Ахаргь ӷшзақуа сшәуеит —
Адунеи ду сагулоуп цьара —
хуҭа хуҷзак,
Исыргьыжьуеит ахаргь ӷшзақуа
ирыкуршәу аӷшшәы лас
Адгьыл абру хуҷ
Ишаргьыжьуеиӷш
Аӷша.

* * *

Ахьҭа ицәхалаз абӷьыцкуа
Ахьҭа рзымычҳазт — ахьҭа иаблит,
Рнацәкьар хухуакуа амца рхьысызшәа,
Аӷсҭазаара агуы ахьахьуаз рнацәакуа акуркит
Уахa зычҳаракуа рыламҙоз,
Аамҭа аҵәаабжь сыӷсы иаӷшәмахеит.
Сыбла ахькыдхалаз сыбла рысҭазшәа,
Акгьы шысымбоз — зегь сыгуҩарахеит,
Исыгуҩарахеит адгьыл ашәакуа
Адгьыл амаҙа, маҙа сгу иалахеит,
Абӷьыц цәыҟаӷшькуа — аамҭа аблакуа,
Ирҳәоз сарымҳәеит харак сыдхалеит,
Схара сыманы — аамҭа салахеит,

Гунаҳа зхьымсыц ашәтыцкуа маҙа
среихырхуеит,
Нас иабазгари иабасҳәари,
Еидароу, ихьанҭоу уаҩ дазхьамӷшуазар.

* * *

Аамҭа...
Шьа ззымхо, шьа зхьымзаз...
Сара аӷсҭазаара баша исыхҭнырҵан,
Иахысҳәаара сзымдырҙо исымҵоуп,
Егьаҵьара егьа нысхыргьы,
Инырхырц ауп, акуаӷкуа сызхысыз,
Сырзыхынҳәуеит, иахьа изҵаароу,
Уаҵәгьы изҵаароуп, иззымдыруа изы,
Сара аӷсҭазара ҳәа зыхьҙырҵаз салоуп,
Адгьыл имыцху шалоу еиӷш,
Ахаан сахаанын зны, — аха
Уиижьҭеи сеидроу,
Аҭакуажә лгуашә дылатәаан дыӷшуп
Ахааанеиӷш,
Избан сзымдырҙо акы иҳәалоит.
Азҵаарақуа — зҵаароуп,
Рҭак зызбахьада?
Ҳаҟоушәа, нас хахьыҟоу ҳәа
ҳзымҳәаҙо,
Иччоит макьаназ,
Изаҵымҭуа адгьыл
Аамҭа...

* * *

Аӷша хьанҭа хаҵоуп
Ҳамҵәыжәҩакуа ҳзеицымх'уа,
Ҳаӷсҭазаара ҳзеицымх'уа
Иҳамҵоуп,
Иаххымхуцуа уаҳа
Аӷша хьанҭа ҳшәаҳҵоит

Иҳакуҳаршоит иҵааршәыроу
Ахьшәашәа,
Ааҧын ҳазгуамҭаӡо
Акалашәа иҳацуп,
Ишҳацу ҳазхамҵо,
Сымҩасцыҧхьаӡа исхысх‘уеит
Ауаҩытәҩыса иашәа,
Ауаҩ ибжьы сазыӡрыҩуеит
Ҿыц иирак анырызбалак иҟоу.
Санырызбалак сыхуҭа хуҷкуа
Еизызгоит амцаҿ,
Амцаҿ сыҧхаракуа еизызгоит,
Ашьхакуа ирыцу, ирылоу
Аҧхарракуа еизызгеит
Зегь акака анеизырго,
Зегь акака иазхуцырц
Ианеизо аҵхаҿы
Аҵхаҿ сабикгьы даатгылоит
Ибзиабара инымӡало,
Ҳамҵәыжәҩакуа ҳзеиҵымх‘уа,
Ҳанаҵоу аҧша лас.

* * *

Аҵла — акгьы злам амархуац,
Анапы ҧшқа иануп аҧсабара.
Сара саауеижьҭеи сааҧсара нҵәан,
Сынҵәан — уажәшьҭа исҳәо зегь зҳәо
Баша ҧсыҧ — ҧсыҧ лас, аҳауа.
Зыҧсы ҭоу аҵлакуа
Абааӡара рылыжж —
Рнапы ҧшқакуа ирнуп аҧсабара,
Сара адгьыл аҵәымҕракуа сылсын
Иааскьа-цыҧхьаӡа еиҳа схарахоит,
Инаскьа-цыҧхьаӡа сызлаҿахәо
Сшахакуа ҧысыҭәҵәоит,
Ауаа ирылаз аҵәымҕра зегь зган,
Ауаҩы бызшәа схашҭын,
Сыҟазаара рхашҭын —
Ҳаҧы лашьцак,
Уаҩы игуаламшәо стәоуп,

Анахь, лада аҭынчраҿ
Ажәҩан шкуакуаӡа,
Аласра рзыргьежьны —
Зыҧскуа ҿыху исзымдырӡо рхәоит,
Иссымбаӡо рбоит,
Рыгунаҳа рхысхын — гунаҳазы
Гунаҳа шә-шьхак ирхырган,
ҳаҧсы затҵәык, сымала сыҵоуп
Уаҳа исзышьҭымхуа
Иҟоу ирзымшаз акы...
Аҵла — зыҧсы ҭоу амархуац,
Анапы ҧшқа иануп аҧсабара.

* * *

Аҭахмада илабашьа иеанҵаны,
Игуаауа ажәҩан дазхуцуеит...
Еҵәа-цыҧхьаӡа, ҭӡы-цыҧхьаӡа
Ишәоуп-изоуп
Зхы иакуиҭу ажәҩан.
Жәҩан гуашә ззатыз
Дыцьнышымзааит...
Аҵла ашәышықусакуа,
Ирыкуиааз егьаҩ рыҧсы ахоуп,
Рыҧхарра аҵуп,
Сара сыҧс ҧхарра,
Узацуп.
Ишуп ӡы зхьымсыц аҳаҳәкуа,
Ашьхакуа рыҩныҵҟа
Ҳаҧсы ҧхьарҭа изылхуп
Абнахьча.
Сара аҭәымра сацәшәаан,
Сааскьоит умцахь.
Сугуаларшәа абнакуа
Рааӡамҭа,
Сеиҭагьежьит сымцахь.
Ишуп гуы зхьымсыц
Аҳаҳәкуа,
Сшуп, мцала сеибаркыуп,
Мца сыхьшуп,
Сбылуеит гуы сыхьӡаанӡа.

АЦӘЫКУБАР

Ацәыкубар... Ацәыкубар... Ацәыкубар...
Сырхара... сырхара... сырхара...
Усхьыжжы ацәыкубар ӡны сӡынхар,
Ахынҳәра... агьежьра... ажәҩанра.

Ныҳәашьак сцеит ацәыкубар,
Санӡалоит ихьшәашәоу напы харак,
Сахнагар... сагаӡар... сынхацәар,
Угуы сахьыжжырц оуп сызхыхынҳәуа.

Сгуы сагоит сынхацәар ацәыкубар,
Аласра... аласра... аласра...
Мцәыжәҩада иқоу дтахар,
Сырхара... сырхара... сырхара...

Угуы статәо унцәаӡар ацәыкубар,
Исыртәуеит иуцәцар ацәыкубар хара,
Снапы иацытцыз уаҳа исымбар,
Сухьынҳалоит снапы ашьтақуа нымхӡакуа.

Срымбаӡар... срацәахар... сындыртцәар
Ацәыкубар... ацәыкубар... ацәыкубар хара...
Сыблақуа хызҩоит слашәхар,
Санхаларц цәыкубарк анапы хара.

Сыртцысла угара сгароуп сцәыкубар,
Сырхара... сырхара... сырхара...
Сурласцәар... сцәеи-сжьи ласхар,
Лаҧшыла сухьӡозшәа снаушьтәалап.

Илашьцоуп... илашьцоуп... илашьцоуп,
Исылсуеит напы хьшәашәак ҿымтӡакуа,
Ихьшәашәаӡа аблақуа нхоит,
Акымзарак уаҳагь, акымзарак.

Абҕьыжә еиҧш аӡәы иласра цоит,
Акымзарак уаҳагь акымзарак,
Дышцаз ҳмырбаӡакуа дҳацәцоит,
Акымзараз, уаҳагь акымзарак...

* * *

Акалашәа адгьылаҿ тынчран,
Тыҧҳак маӡа диасны дцон,
Нышәынтрак азатцәра сныруан,
Усмылсын, усмылсын, суцәшәоит.
Анаҟа шьоук амцақуа еикуртцоит,
Арахь еа шьоук асасцәа ртоуп.
Уахак ара сгулацәа измыцәаз,
Аетцәа сгуатәар ҟалоит.
Нас аҽаӡә иҟам даацәыртцуеит...
Ҽыҩк ашьыпышьтыбжь сахьыҟам сагоит,
Аҧсҭазаара — уаҟара схытцуеит,
Сыҧсырта хароуп, схарацәоуп...

* * *

Сыҧсыҧ бжьы нсыжьын сыҟаз цьыршьеит,
Сыҟаз цьыршьан сыгура ргеит,
Атӡы хьшәашәа — ашәы хьшәашәа,
Салакнарҳан сырцәыҧсуеит.

Са сышнеиуаз ҳауак сықулан,
Ҳауа хықукаҿ снаӡахьан,
Иршьхьаз ашәтқуа рыҧсы хьшәашәа
Сҿахуҭ-хуҭын схындырхәхьан.

Аӡә дысхыччон ситахӡамкуа,
Иара итәала ҧхыз сибон,
Аҧхыз зхуцыз сара шсакуз
Баша изеилымкаар ҳәа сшәон.

Сара сыцьнышра сцәахырцаз,
Са смаҭы ҟаҧшьны схынҳәуан,
Змыжьк ахықуаҿы смыҧсырцаз,
Аӡә маӡала сишәиуан.

Амаҭ хьшәашәа — ашәа хьшәашәа,
Аӡы ахьызсо иагон,
Адгьыл мраӡарц, амра дгьылзаргь
Ахаҳә шыраҿ аҽаҟьон.

* * *

Ари ашәаӡам баша цәажәароуп
баша гуалаҳәароуп
сара усгуалашәоит, иҭашәаӡамызт.
Шьыжь игылахьаз амра,
иусҭоит сымышкуа,
сыгуҭыхақуагьы умаз,
сара адгьыл агьежьра гуасҭоит.
иҟаӡам гуасҭалоит,
урҭ сырзыҧшыз,
иусҳәои? — акымзарак
сыҟан зны сыҟазшәа
ҧшасрашәа
нас сызбаз сырзымбо,
сгуарҭазшәа ҭагалан еиҧш,
икасыҧсаз сыбҕь ѳежькуа
рнапкуа рылыршьуан
имѳасуаз,
зны-зынла убас сааигуан,
рхы-рҿкуа еилсыргон, рыхьызкуа гуныскылон,
рыхьзкуа сгудкылан сҟьаҧҭа заҭцә сахылон,
иаазгаз аласра,
сышәхымсаҿ инышьҭаҵан
сымца снатцхон
ари ашәаӡам, гуалоуп
ус мѳа харак
ианылаз ицәажәара...

* * *

Адунеи ҭацәза...
Абырг зыш
Лабашьакгьы иѳыҵракыуп,
Иабацеи абжькуа
Асаби ицәа хаа далызх‘уаз,
Азәы цәаҳәа-ссак дахыҧахьеит,
Азәы еилеигеит
Изхымсуаз цәаҳәак,
Азәы иеишьит,
Аҟама игуы иалеитцеит.

Адунеи ҭацәза...
Абырг зыш
Ҭыҭыныжәгак иҿыҵакыуп,
Ан длырҵысӡом лынцәахша.
Аччаҧшь ҧсҭазаарак ханарҭәаан,
Изымкуацо иааҭгылеит агукуа,
Абырг зыш ихала...
Аҧсҭхәакуа иршәырцоит рышәҭа
Снапашҭа зызҭынчрахаз амцакуа.
Уаҳа срызхуцзом срызхуц,
Аҭынчра ду сарҭан
Хуцрак сагулоуп.
Азәы ихуцраҿ сангылоуп
Изжәит ашьхарзыхьк ашаза
Абырг зыш дааҭгылан
Иблакуа ирхылҵуеит аҧша.

* * *

Аҭынчра...
Уаѳ изымгуаҕьзо аҿымтра
сагулсын.
Сыҧсы саныҧшылеит.
Ицәаз иҧхыз —
саныҧшылеит,
Цәаҳәа ссак снахысын
Сагулалеит ицәа,
Иҧхыз хаа сахҭыгулан, —
исҳәеит,
Сара аҳаан усхымслан
Усхьымтцәыуан уаҳа,
Сара сзымхынхәыр...
Еилазгазаап ааҧын
аҧшәы заҭцә,
Исыҧсахзаап ҭыҧҳак
лхахуы шла,
Срыҧсахзаап са сакушәа
ицәажәо.
Ари адгьыл
Зны ишыцәаз сахҭыгулеит,

Уиижьҭеи салоуп
аԥхыз хаа,
Сшыҟаҵәҟьо азхамҵо
Сазымгуаҕьуа саҵоуп еидаран.
Цьара ҭшәаррак зымпыҵакыу
сгуеиҭар
Шылашьцо сеихәарц,
Амаалыкь амаӡа хитуеит
Сыхумаруеит ус баша...

* * *

Исыздырзом исыздырзом зегь еизааигуахазшәа збоит,
Амра адгьыл ада изнымхо са сшызнымхо агура згоит,
Цьара ԥсҭазаарак еилыҵуан аеа ԥсҭазаарак еикушон,
Ашәи згымхац адгьыл зышон азы зхьымзоз зегь шабон.
Азәгьы ашьшьыҳәа куарма-куарма иԥсы рзишахьан
дзыхьзоз,
Азәгьы ашьшьыҳәа маӡа-аргама ашәа них'уан маӡа
изгоз,
Саргьы сыблақуа ирымбацкуа амра аҵыԥхькуа
еизнагон,
Акы згызгьы ак аазгозгьы нас уа мсакаҿын еикушәон.
Гунаҳа гунаҳала ишымсасуаз ашьха агуашәкуа
адыркхьан,
Адунеи зыгухьаа анзалоз иҵьазшьоз ҭахахьан,
Гухьаак згуҵхоз алаҕырзқуа алабжышкуа еилаҵәахьан,
Адунеи зыгухьаа анзалоз гухьаак рымамкуа иҵахьан,
Аамҭа иалҵны хара иҵозшәа шьоук ааҭгылан
иаҳзыԥшуан,
Зегь акакаҵәҟьа рҳәахьазшәа зегь еигунысны
инаскьахьан,
Ара инхази ара иԥсхьази —ара иҟоуп еиҟаран,
Нас акымзарак зымҳәаацгьы уажә инытцак ирхәауан.

* * *

Ашарԥаз сцәырҵуеит зны сшыҟазам,
Срылаҵәоит ашәҭыцкуа сыҟазар,
Иҟушәазам аеҵә срылазам,
Иҟушәазам, иҟазам, срылазам.
Сцәырҵуеит саныҟам, — сахьыҟазам,
Ҿысҭуеит сыбжьы зны иахьсыхулашәаз,
Ҿысҭуеит сыбжьала сахьшәаҵәажәаз,
Сцәырҵуеит зны ашарԥаз — сшыҟазам.
Шәаԥшь ҟаԥшьны саҵлоит уа жәсан иаҵәа,
Усҟан уа хьаак изцәырымҵзаз,
Мцабзны илашәхысуеит сышәгуалашәарц,
Мцабзны илашәхьысуеит уа сгуалакуа.
Шәаԥшь ҟаԥшьны ажәсан сынназала,
Хьаауп сызлалаз сышәгуалашәа,
Ҿысҭуазаргь бжьык оуп исхалазаз
Гуҕроуп сызлалаз — сышәгуалашәа.
Сцәырҵуеит зны сашәакуа ахьысхәалоз
Сашәаны сцәырҵуеит сышәгуалашәа
Уаҳа шәаламзар исҳәалоз,
. . . .

* * *

Уԥсы узымшьазо... —
Ахьча игуаҟракуа
Уаҳа ирыцлода?
хучкуа
рхы анеидыркыло
Рашәа ззырҳәода?
Ахьча измыцәазо —
Аҵх импыҵакыуп.
Иԥсы ицәыԥеыр —
Иахьыцәоу здыруада?
Шьха лбаарҭа здыруа
Ԥсымса — ԥшьымш
Иаԥынархыслакь
Ахы иакуиҭуп.

* * *

Асы шкуакуазам,
Асы иацәызхьеит аԥшшәы,
Асы шьҭалазом,
Адгьыл ду иалабоит.

Асы ҧшшәыдоуп,
Амреи ажәҩани иршәырҭоит аҧштәы.
Уи ауп схьааҟуа
Ашкуакуа изаламӡо,
Уи ауп сзаламӡо
Схьааха иҧшшәыдоу сырхуп.
Сшымыцху сазҳәо срыгуҭасуеит,
Уи ауп схьааха адгьыл сануп.
Шьҭак асы ианхалозгьы гуасымҭеит,
Шьҭак асы ианхалоз анысхит.
Са сышьҭақуа нхарц
Изҩыз зегь анысхит,
Ҿыц изҩыз еиқухарц,
Асы шкуакуа ҧшәыдакуа ҧсыргьы,
Са сшыҟац сынхарц
Хьаак сынмырҧшӡакуа
Асы шкуакуа ианыз
Зегь анысхит.

* * *

Аецәақуа ажәҩан ианыҧсалеит.
Са соуп ажәҩан аецәақуа азызызӡбаз,
Са соуп ашьхақуа асы шкуакуа рзызызӡбаз,
Ахрақуа ахра ашәа рзызызӡбаз,
Адгьыл ҧсаҟьаны адгьылқуа ирныҧсалеит,
Са соуп раҧхьаӡа адгьыл ззырызӡбаз,
Са соуп аблақуа ирылаӡам рылазҵаз,
Згу иҭаӡам игуы италаз,
Сгу сыҧсаҟьан, сгу ахәаақуа сырҭысит.
Сықулеит адгьыл схы сахысны,
Сықугылоуп хаҳә заҵәык схы шьны.
Уаҳа схы сзахуамҧшуа,
Ҿыҭыбжьы са сыда зегьы ираҳауеит.
Ахаҳә заҵә ҳауак иалакнаҳахеит,
Сымала ахаҳә заҵә санахеит.
Исадраӡеит сызхымсӡац, сызлымсӡац,
Иацы сынҭалан сышә-гуашәақуа хысыҵәҵәеит.
Сызшьышаз сзысызбеит,
Аҳауа ахықуаҿы ашәҟуа кнасҳаит.
Аҳауа ахҵәамҭа — ашәы хьшәашәа.

* * *

Адгьыл уаҭаан,
Адгьыл уҧшшәыҵәҟьан азгунымкылан,
Убжьы-ҧшқа ишазхуцуаз
Аамҭақуа ахысуан иахгуаҟааны,
аамҭақуа аҳҭысуан...
Уҧсҭазаара саҳәоит —
Ухынҳәра акуаҧ хуч
Ажәҩан ҟаҧшь аҵәа ҟаҧшьгьы
арҵаҕоит.
Усзымхара сарҵаҕоит —
Ажәҩанқуа рҭыхраҵәҟьа
Сзымгуаҕьуа срыҵаҧшуеит,
Еҵәа-цыҧхьаӡа анхарҭақуа...
Сынхарҭа хуч гухьааганы
сҵәыуоит,
Угухьааганы сҵәыуоит
ажәҩан.

* * *

Абжьы зымааӡеит,
Иҵӡоузеи иаауеижьҭеи,
Иҵӡоузеи акы сарҳәарц
Рызбеижьҭеи,
Санду қурхьымӡа
Схьымӡа,
Илхьымӡо лшьал кас
Аҳауаҿ инхеижьҭеи,
Сынхеижьҭеи сзымқуацо
Иҵӡоузеи?
Иҳақушәииз аҵныш
Ллаба ҷашь хуч
Сгуы иақукыуп,
Сгуы иақууп амра
Анапы хьшәашәа,
Аарҩара иаблын
Исықуҧсеит
Быхцәы шкуакуа.
Исышьҭоижьҭеи иҵӡоузеи?

Аҧарда хьадрышәҭын
Сшырбогьы гуартәзом
Сынхашьа ргуаҧхама?
Ма сшыҟам рызгуамҵо
Аҵьныш сылтәхама?
Ма исыхьыз рызхамҵо
Санду шла ҟурхьымза
Дсыхьзаанза сҳашҳаҭәраха
Аҵьныш лымзырха сыкугылоуп.
Исыҟуло цахьеит
Сара сшыҟац
Санду лшьал кас
Сыкуршәны
Исыхьтҵәҟьаз сгуаламшәо
Аҵьныш лымзырха затҵә
Сыкугылоуп...

* * *

Сара акыраамҭа
Исыкулаз сазхуцзомызт,
Исеиҧшыз азә диаанза,
Исеиҧшыз итҵәыуабжь саҳаанза.
Бна гуҭа,
ҧсгарҭа змам ара атҵла
Адацкуа ирзымышьтуа
Адгьыл анапкуа ирыбжьыҧсаанза,
Сыҧсра ⱺ-шьхак еицраҳаанза,
Сзеиҧшу дызбаанза,
Исыхьзаанза,
Уаҳа изнымгыло
Мⱺа хара аҽыхуа,
Мⱺа хара иҟууп агутыхак,
Са сҟынза иаазаанза,
Иагьаҵьара инҿасып,
Иагьаҵьара иасып,
Аҧш лас.
Ус баша инаҧхьаршәтуа
Агуы ҧхакуа
Рҧарда ласкуа
Адгьыл иеиҧшу дахшаанза

Иҭынчуп.
Асаби итынчшьала
Аҧша лас шәазызырⱺы,
Иазымдырзо ҳашьҭнахын
Ҳабжьы ссакуа алышәшәоит
Зны ҳцамҭаз.

* * *

Аҧсҭазаара уалҵны уабацои
Исыҭ унапы уалызгоит,
Узҙаау азмыжь.
Сара исымам акымзарак саҳәом,
Угуы сшаҭоит исымам ҳәатәыс.
Ссасуп аамҭала сынҿасын,
Угуашәаҿ азы хьшәашәа зжәуеит
Ус баша сымⱺасⱺуп, сыгушаҭоуп.
Араҟа исымои шатәыс,
Ачараҟуа ирылызгит ашәа,
Цәашьҟуакгьы нас ҭынч избыллоит.
Сара сеиҧштҵәҟьа
Нахьхьи цьара акуакьаҿ,
Азәы ихала ихы давысны дцоит.
Уабацои, дабаҟоу, дызбада,
Дзышьцылахьо зыхь-цкьак дахуоит.
Хыхьынтәи иразу аблаҟуа,
Ҿымтзо дышрыцҳаишьо ибоит,
Акымзарак, салсуеит аҟыҭа,
Алашбыжь — исымои ҳәатәыс.
Уаанҿасыр иумои ҳәатәыс.
Ицәоуп икаххаа аҟыҭа

* * *

Аццышә еикуараҟуа,
Жәⱺан ианхыҧсала
Иҟуашза ажәⱺан
Аблагуы ҵырҟьеит.
Ажәала данзымцәажәа,
Ицәажәаз ашәала,

Ацәқурҧа аҿацәаҿ дшырхуаҽуаз збеит.
Ҧсыжырҭак иалиааӡшәа
Ихьаа уазырит,
Гунаҳак ахьыҟаӡам гунаҳала иҭәит.
Аҧша лас иҟалоз ззымдырыз ҭрысит,
Аӡыхьқуа ирзымычҳазт,
Ашьа нарыхьшит.
Ажәала изымцәажәоз дцәажәеит ашәала,
Ажәала изымцәажәаз рхуаҽеит.
Цәгьароума, даҕоума,
Иҿыҵҟьазар ашәа,
Дынрыжьит имала,
Ихала дыршьит,
Ҿимҭит уаҳа иашәаху рхәаӡазар,
Ҿимҭит уаҳа дмыцхузар ара,
Ҿимҭит уаҳа имииц диихьазар,
Имииц ашәагьы ҳалаӡап шьҭа.

* * *

Иҟам рыгуҭыха шыгуҭыхоу схәаӡом,
Араҟа зегь ҭынчроуп араҟа уажә ҿымҭроуп.
Сыҟоушәа уажә баша са схы сызжьаӡом,
Уаҳа хынҳәышьак хынҳәышьак сыздырӡом.
Снеихьеит сахьыҟам са сшыҟам дсырбарц,
Баша схы схуцуеит баша сгу схуцуеит,
Сеаҵәа икыдшәаз са сашьҭоуп избарц,
Аеҵәа рыцҳагь ус баша ҳаӡхуцуеит.
Амҩа лакьы-лакь сахьыҟоу сагоит,
Амҩа сгу иҭамӡо схы иҭамӡо снардыруеит.
Ашәҭқуа сызҿыхыр шәа шәеиҧш схарахоит
Ашәҭқуа сызҿыхыр ашәҭқуа сызхыхыр.

* * *

Сацҵәыуоит адгьыл анҵәыуо,
Сацгурҩоит амш ангурҩо,
Сыблақуа ирымбоз шәҭылоуп,
Исаҩсыжьыз амҩа шықуҵоу.

Изҵәырымҵыз хьаак сагулоуп,
Сырзымдырӡо срылоуп агуқуа.
Дгьылтәуп сызшаз нас саҧшәымоуп
Дгьылтәуп сыдгьылтәуп сара.

Ажәҩани адгьыли сзеиҧшӡам,
Аӡыхьқуаҵәҟьа ргьама хазуп.
Дгьылтәылоуп сызшаз нас са сшәеиҧшӡам,
Исзымҳәац са сгуалақуа иртәуп.

Изаламӡо адгьыл ашара,
Ҽа-ҧхаррак ҽа-хьаак зыӡбо,
Ҽа-ныҳәашьак зхуцуа зхатәала,
Зхатәала зхатә ашәақуа зҳәо,

Ирзымҳәаӡеит уаҳа ҽакала,
Гуҧжәарала рхьаақуа рӡеит.
Ма ицазҭгьы инаныҵны ҽа-мҩала,
Ргу кыдшәеит иаркареит иааҧсеит.

Изаламӡо адгьыл ашара,
Мацәыс еимҟьак амцабз зыцроу.
Уа гуалак ҵәаахызаргь зегь рыла,
Асыҧсеиҧш хьанҭарак згурҩо.

Схынҳәуазҭгьы ҽа мҩак сызбаӡомызт,
Ҽакала избаӡомызт адәқуа.
Ҽакала са сиаша сшәиӡомызт,
Ҽакала сыҧсӡомызт ара.

* * *

Ажәҩан ҧшшәыдоуп — иаҵәак агыуп,
Ажәҩан жәҩанӡам сара сзы.
Алаҕырӡқуа — гурҩак рыгыуп,
Рыгура згаҵәҟьаӡом уажәы.

Адунеигьы уажә имаҷуп,
Саргьы смаҷуп сыжәбаӡом.
Уажә аӡыхьқуаҵәҟьагь сыцәмаҷуп,
Уажәаз хьаакгьы нҵәаӡом.

Уацә ашараз амҩа икуло,
Уацә изымгурҕьо уаҩцас.
Ныҳәаҩ бзиак изиҧымло,
Ишҧарасҳәои зыгура згаз?

Ишҧарасҳәои исызрамҳәо,
Адгьыл иалоу гурҩа злоу.
Итынхадоу зегь ирхаштхьоу,
Зегь инрыжьхьоу сзыҿҳәароу.

Сара сырыр рҩашк сызмырӡо,
Сара сыкусыр дәҳәыҧшк сзышьтам.
Сара исныҳәар зыгура сзымго,
Мҩак саныӡлоит сызматәам.

* * *

Са сызмырӡуа стоурых гуашәкуарҿ сыҧшуп,
Са исхьымӡац шәаҳуак ацыҧхькуа сыхьӡару.
Ихьча ззырҳәаз бахча еинтәылак сазыҧшуп,
Ашәыр шана са сыҧсы алоуп еикунархац.

Быҧшыз ҳәа ахьсыдыу са исхамыштӡо сыҧшуп,
Адгьыл иалтцхьоу иихьоу рынасыҧ еикухарц,
Зегьы рзыҳәа сыдгьыл шанатцәҟьагь хьчатәуп,
Сара стеицәа хьыҧшрак рыдымкуа иилар[ц].

Быҧшыз ҳәа исыдыу ажәа сеижьазар сыҧсуп,
Еибашьрамцоуп сыдгьыл ашәакуа сырцаз.
Гуҕра знымтцәо хьаа знымтцәо сырзыҧшуп,
Сара инсыжьуа дара ирзыҟалоит гурҩас.

* * *

Дунеик цьара еизызгахьоу амш хьанта,
Ашлара уаҳа изымбо.
Дунеик згу иалахаз аблакуа
Алаҕырӡ ашәа зырбо.

Мышкызны зегьы-зегь еиццәажәошәа,
Ахра ҧша ашьхакуа арбгоит.
Аблакуа ирзымыхьчаз аразра,
Аамта иахысны инаскьоит.

Гуеаныза бжьык хара укуҿытуа,
Ишушьтоу ухы ухаштны уцалоит.
Хаҳәк ахра иалҟьаз уашәшәыраха,
Гу зцым зегь рыҧсы танархоит.

Аблакуа ирзымыхьчо аразра,
Амш згу харала ишьыу.
Дыҟаӡам зхарара иакушәиуа,
Адгьыл агуала зхьыҧшу.

Еикуҿыртуеит наҟ-ааҟ адгьыл ашәакуа,
Аамта ашьшьыҳәа ибгалоит.
Аблакуа ирзымыхьчаз аразра,
Дгьылкаҿ ижны ҳаахынҳәалоит.

* * *

15 август, 1990 ш.

Аҧҳәыс еикуатцәа
Ашьал еикуатцәа
Ицалкын, иҟоу
Аенынтәарак гутыхан,
Аенынтәарак ажәҩан
Иазхьуан ацәашькуа,
Аӡә дзымцо, дагьзымаауа
Мҩабжара дыкухан
Ицон аекуа ирылаз аҧша,
Лаҧш иазымгаз еидаран
Атцәыуара избо, —
Ицәыуон аекуа,
Ажәҩан иҳәатәыз
Акы азымҳәо,
Ишҧахараз,
Ишҧаигуаз аецәа,
Аҧҳәыс еикуа,
Акасы еикуа

Сыхҭнылҵан —
Сылгарц дысзыԥшуп
Сара сыбзиабара
Снапсыргуҵақуа ирныстҵан
Иргарц сырзыԥшуп,
Лаԥш иазымго —
Акы хыхьынтә ихысын,
Лашаран лашеит.

* * *

Сыԥсаҟьаны аԥсабара санызсалоуп.
Исықунауеит абӷьыцқуа, сырҵәах'уеит,
Амҩадукуа адгьыл хуҷ дыркароит,
Аҽнышьыбжьон азәы амцакуа ибылуеит.

Алашьцара анапы хьшәашәақуа дрынхалоит,
Асаби — аиқуаҵәа дацәшәоит.
Асаби — имырххьоу даркароит,
Асаби дсабинаҵы сицәшәоит.

Азә илаԥш сылсуеит — уаҳа дызхуаԥшуада?
Сышьҭахь еыуаҩык дналызбаауеит аԥша
Сара иҟам инапы хьшәашәақуа срынхалоит
Сыҟоуп, мамзар баша сышәхьыԥшуа?

Азә гула уаҳа са сахьыҟоу днеизом
Лаԥшыла шәынтә сизоит, еа шәынтә — сишәоит
Еыуаҩык уаҳа дсыхуамԥшзакуа дхалоит
Ԥсыжырҭак цәашьы затҵәык лашоит.

Аҽнышьыбжьон амцақуа зҭаххада?
Ус баша хулазшәа амц иҳәоит азәы
Са сымҩа — сара сеиԥш еазәгьы иҭаххазар
Са сеиԥш еазәгьы дкуԥсычҳазар уажәы.

* * *

Сҟьалазаргь иахысзымдырyа сҟьалоит,
Сахьазымдыруагь исҭахыу сҳәоит, иҳәатәуп.
Зегь ргуалақуа ари адгьыл ианзалоит,
Адгьыл агуалагь зынзалогь ԥшаатәуп.

Акакала срылалан иҟьалаз срыԥхьеит,
Иҟамыз ашьҭыбжьқуа ашәақуа рҳәон.
Быҟазамызт ҳәа сазҳәозгьы еизызгеит,
Иҟамыз аамҭа изанылар еиқухон.

Схы сшашьҭаз — схы сцәызыр ишәарҭан,
Сырцәызыр еиԥьуп усҟан зегьы.
Аамҭа аанҿасыр, аангыларҭа гуаҭан,
Иннажьыз реахьырызгеит уеизгьы.

Аха ибашан,
Инхаз ашәҭгьы ашәҭра изахьымзеит,
Акуа алаӷырзгьы ус шьҭада икабеит,
Ус баша иҵәырҵын амрагьы еыжәлеит,
Ус баша, аха усгьы иарԥхатәыз
арԥхахьеит.

* * *

Ҳанеихьыԥшуа ҳдыруеит,
аԥсхьыԥшы игу иалаҵәҟьоу ҳныруеит,
аԥсҭынха — изаҵәра ихуцуеит,
аҵәашькуа реиԥш ҳак'уеит ана-ара,
зшьапы изықумгыло,
иҿыцироу адгьыл
ҳара арыцҳақуа ҳазхылыҵз —
даҳзымдыруа, ҳазхуцуеит аԥсра
аԥсра ахьыҟаҵәҟьоу ҳзымдыруа
ҳашьҭоуп,
ҳаԥшаара башоуп — иара ауп
ҳзыԥшаауа,
Аҵәажәарҭа-ҭыԥқуа зегь башоуп
иҳаҵәажәо роуп ҳзыԥшаауа,
ҳагулаԥсоуп амш ана-ара
ҳзеибамбо уаҳа,
доусу иа ихатәала дашьҭоуп
аԥсра,
Ашәхымс изахымҵын аҵәаара —
сҵәаара иазхуцын
Саанжьҭеи сашьҭоуп аԥсра.

* * *

Угуы хты
Сыкугылоуп сшьапкуа хтны.
Сыҧсы ашьа алыжж,
Шьа сыцәцо-цыҧхьаӡа
Шьа сахәоит.
Сара шьҭа стәымцәа схыхны
Стәымра шьха шьапы ишьҭатцаны
Сан лыразра снапкуа,
Рызна шьҭыхны,
Мҩа хара сыкулоит.
Усызхатцом убжьы санажь,
Иахьанӡа сзызхуцуаз ҧсрамш,
Аҽа мшык сзахатца.
Исшәихьоу нсыжьуеит,
Сышәира иареикуатцәаз,
Сыдгьыл зыбжа сзеидараха,
Уаха сзымкуацо...
Сыхьантара сзыласхарц
Сыгунаха сзыласхарц...
Лаҧшы хааyп ашәа,
Лаҧшхырҧага сҟублаауп
Сара сатцагылоуп убжьы лас
«Шьыжьбзиа!»
Сара сатцагылоуп унапы лас
«Нап бзиа!»

* * *

Ауаҩы убриаҟара ажәҩан
дазааигуоуп,
Зны ҿитыргьы ибжьы уаҳартә
аҟынӡа.
Сара убриаҟара сузааигуоуп,
Ушьапышьтыбжькуа цкьа срызхуцыр
исаҳартә аҟынӡа.
Ҿыц ира ҳазааигуоуп ҿыц ииуа,
Рыбжьы ҳаҳартә аҟынӡа.
Ҿыц ииуаз атцыс аҽабылуан,
Ҿыц аира алшарц азыҳәа.

Ацәашькуа кны уи атцх азы
Алашьцара иалан аныҳәаҩцәа.
Ибылуаз иацхраарц
Аҽыбылра... Аҽыгуаҕьра...
Аҽгурҕьара ртан аҽкуа
уи атцхазы.
Сцәашьы кны сцон уи атцхазы
ибылуаз сацхраарц.
Сара ауаҩы — ацәабылра злымшаз,
Сара ауаҩы — убзиабара злымшаз,
Сара сшьапкуа хтны суашьапк'уеит.
Ари атцх сутарц ацәажәараз,
Сцәашьы снапы иалаӡытуеит, Снапгьы цәашьуп,
Сцәашьыз ари атцхазы,
Зегьы акы рзымгуаҕьуа,
Иҳәатәу рхаштны,
Ирыхуаҧшуеит аҽыбылҩцәа,
Ирыцҳауп игуаҟхьоу...
Сара агунаҳа сатцоуп,
Сара ауаҩ рыцҳа — убзиабара,
Сатәҳәарц саҳәоит,
Х-ҿамҩак аӡы цкьа — саҿыхуоит,
Баша инысхыз амш цаанӡа,
Ибылуеит атцыс —
Сара сзгьы, уара узгьы ауаҩы,
Ибылуеит атцыс —
Ацәашькуа ркыуп анаҧшцәа.
Сакуитцыз уашьапкра — аныҳәаҩ,
Уахакгьы сакуитцыз
Цәажәарак — сныҳәаҩ.

* * *

Зегь ирзеиҧшхаз амҩадукуа, амҩадукуа
Аӡә дырнылап аӡә дырныӡлап.
Шьоукгьы рымҩакуа еизнагап зымҩа нымтцәац,
Шьоукгьы еицәажәап шьоукгьы еиҧыртцлап,
Уаҩ даныҟам оуп са сыжәҩан маӡа
иантцәыуо,
Уаҩ даныҟам, акгьы аныҟам.
Иҧхашьозаргь иҧхашьоз уаҩ даныҟам,

Уаҩ даныҟам, еҵәақуакгьы маӡа ицәырҵуаз,
Иагьа рҳәаргьы ирҳәо нхозаап уаҩ даныҟам.
Аҵх иалҵны имцаӡозаап маӡақуакгьы,
Амҩадуқуа зегь ирзеиҧшхаз закухарызеи?
Нас хазы-хаз зны ранҽыршогь ирҳәарызеишь?
Иҧхашьозшәа...
Ҭынч иааҭгылеит аҵх иалаӡыр ҳәа
ишәаӡошәа,
Ҩ-гагакгьы...
Х-хықук ихықугылоуп рыгуҭыхақуа
рҳәахьоушәа,
Ҩ-гагакгьы,
Жәҩан иадыруеит иҵәахыуп макьана
ирныруа,
Иҵәахыҵәҟьоуп...
Егьырҭ зегь ракум ашәа зҳәозгьы
уажә дабаҟоу.
Ашәа зҳәаҵәҟьаз?
Уи иныруа саргьы иснырует нас
дабаҟоу?
Ибылӡаҵәҟьаз?
Драҵәажәозаргь еҵәақуак маӡа — ашьшьыҳәа,
Дҵәажәаҵәҟьозаргь
Дҭынчӡа дрылоуп иара итәала уажә
еижьозаргь
Сивсны сцаргьы дсымбаӡазшәа, дсаҵәамжәашәа,
Нас схынҳәыр иҭынчра еилазгар ҳәа
даҵәшәозар,
Аҵх иалоу...
Аҵх иалоу аҵх аҳәаа рзеилагома,
Аҵх иалсны аҵх аҽаџьара изцома,
Аҵх еизызгаз...
Аҵх ааныжьны нас аҽаџьара изцарызеи,
Ара ирзымҳәо...
Ара ирзымҳәо аҽа хықукаҿ ирҳәарызеи,

* * *

Иҭацәын аамҭа
Аҭыҧха лыхцәқуа лҿышуан,
Ҩ-ӡы лбааҽеак рыбжьара
Ишәаххаз

Иҭацәыз аамҭа,
Иалаҭәон ишәаххарц аамҭа
Иаашар хулаанӡа
Аҭыҧха лыхцәы
Иалҵуаз аҵәыкубар хуҷқуа
Еизигон асаби,
Иҭацәын аамҭа...
Ус, зны-зынла
Ишьапышьҭыбжь аалыҩуан
Аҭацәыра иалалан
Инеиуаз аӡәы.
Ихуцуан аамҭа —
Ҳуцха змамыз
Иацәыржәыз иазхуцуа,
Усҟан аамҭа акы ахьаан,
Қуаҧ-қуаҧ иагулаҭәон
Ҩ-ӡык ирылҵуаз,
Аҭыҧха лыхцәы,
Злалҿышуаз аҵәыкубарқуа,
Ахуцха змамыз ирхылҵуаз,
Анҵәаара агьама ахылан аамҭа,
Исхылон инҵәоз аамҭа агьама,
Ҧсықухара мышхар ҳәа,
Саҵәшәоит аамҭа.

* * *

Уара удгьылаҿ
Уара ужәҩанаҿ
Ахьча измыцәаӡо
Сыҧхыӡ далазар
Сара мҵәыжәҩада
Ҵыск изымҧыруа
Ҧрышьак сзаҵаҳәар
Жәҩан ихалозар,
Уара уажәҩанаҿ
Ицәоу слеиҧхыӡлап,
Лыхцә илзымҳәаӡо хьыҧшшәы —
Бла ҭыҧха,

Ахьча измыцәаӡо —
Дгуаҟлап аҵхазы,
Ила рыцҳагьы
Аҵх иацлазар,
Аҵх азеилмырго —
Аҵх аманы
Ахьча ишьапаҿы
Изышьҭанаҵахзар,
Уска́н изацәра
Еиҳа ихьаазгалоит,
Уҧсы ушьааӡа
Ҿырпынк узсырҕызлап
Умала, аҵх ушәырхзар

* * *

Қуаҧсата, уҧсата — уҧсаҭа
Стәоуп сузызырҩуа,
Амшын дарҭеит,
Дыркуабарц аҭыҧҳа.
Цьныш цәак лыкуршан,
Лыҧсы лыкуршан,
Дцеит аҭыҧҳа,
Шьҭада гуарада.
Сымала стәоуп сынҵәааха.
Аҵх гуарҭааӡа,
Гызмал дыцәаӡам,
Маалыҟьцәак лхоуп,
Лыхцәы лыкуҧсоуп.
Лаҧшыцәгьа лаҧшгурҕьа,
Дылҭоуп.
Ашәы леылахәан,
Хаҿыцкьак дыршьырц,
Дрыҧшааует.
Ишьаҿа хырыцәҵәоит,
Гарак шҵысыц иҵысуеит,
Сабиик ддырцәаӡом.
Адгьыл аҵныш даҭоуп.
Иҧсыбаҩ илылаҧсан,
Иеикуархәны сҳаҧшьа заҵә

Дахоуп,
Аҳаҧшьа хнырхә
Сҽы еикуаҵәа
Сара аҵх хынҳәыр ҳәа сацәшәоит,
Аҵх сахаҧсын,
Аҵныш сҳаҧшьазаҵә дахоуп,
Шьашәы иҭарбылыз.

* * *

Сара саниуаз аӡә дсыцин
Дысцәыӡит
Аӡы хтра
Иҵәа ахыскааует
Аҧша хтра ибжьы ахыскааует
Акуарачча снырыр даагуоуп
аҩны қьаҧҭажә ашә ныдысҵан
Араантәи зны ицахьоу сизыҧшуп
Сцәа сзыласуп
Сыҧс рыцҳа карахан
Зышә сзыдымҵо
Скьаҧҭа заҵә иахуп.
Саниуаз исыциз
дыҧсрызма
Иҟазшьа ҧсахны
дхынҳәрызма
Мамзаргьы
Амшын ихыҧрааз
Аҷнышкуа дыргозар
Иахьцоз.
Саниуаз аӡә дсыциин
Дысцәыӡит.
Сызыбжа
Сымҧсааует
Сызыбжа сывыҧсааует
Схьаа хьаахо сыгухьааха
Угухьаагара сахаанхан
Скьаҧҭа заҵә
Ла ууа иахыуп.

* * *

Атама шәҭра
Уцәа ахыскааует.
Дҭаама асаби?
Нцәа диҭоуп
Игу аҵаракуа тыԥраауеит
Иблақуарҿ дунеиуп,
Асаркьа сса дықугылоуп.
Дкуашоит асаби,
Дызшаз дисасуп
Дызшаз дизааԥсоит
Иԥсы курбан иҽылеихәан
Дыцәоуп
Ицәеи ижьи изыласуп
Ицәеи ижьи игуҭҟаԥсоуп
Аԥсра дгароуп
Ддырцасуеит иқоу
Иқоу дрылахууп
Атама апытқуыр хуҷқуа
Дрыцуп.

* * *

Аблақуа — ишәхәо сазынкылаӡом,
Сцоит уаҩ дахьықам — уаҩ илаԥш ахьыхароу.
Сцоит ажәҩан сагулсны, аеҵәақуа срылсны сцоит,
Зхәаа ҭшәацәоу рхәаақуа сырҭысны сцоит,
Амшын рыцхәа аҷнышқуа среиԥшуп,
Сцоит — зышьҭыбжь еилаӡҩоз сымбарцаз...
Иҭацәит ашәа иҭацәит ажәҩан,
Уахәа еилысхӡом қуара хахәқуак,
Сышьҭа сырӡуеит сышьҭа анысх'уеит,
Мшын ҵаулеиԥш схарацәоуп схарацәоуп...

* * *

Акалашәа адгьылаҿ тынчран
Тыԥхак маӡа диасны дцон.
Нышәынҭрак азаҵәра снырyан,

Усмылсын, усмылсын суцәшәоит.
Анаќа шьоук амцакуа еикурҵоит,
Арахь еа шьоук асасцәа рҭоуп.
уаха кара сгулацәа измыцәаз,
Аецәа сгуартар қалоит,
Нас аеазә иќам даацәырҵуеит...
Ҽыҩк ашьҭыбжь сахьықам сагоит,
Аԥсҭазаара — уаќара схыцуеит,
Сыԥсырҭа хароуп, схарацәоуп...

* * *

Жәҩанк аԥыҽеыхақуа
Мшынк ихыԥсалоуп
Исхыцуаҵәќьа здыруада?
Седроу?
Ухала ухы ушацәажәо,
акырӡа унаскьароуп
Амҩа уахьнанаго седроу.

АХҚУА

«Аҧсҭазаара уаҟара схыцуеит». **Гунда Сақаниа-ҧха** 4

I. Абзиабара — аҿы шкуакуа

«Аҵлақуа ирхьысуеит аҧрыцәкуа...» 11
«Сыбзиабара зегь аҿекуа рҿы иаансыжьын...» 11
«Ашәҭқуа бзиа ианеибабо...» 12
«Ашьхақуа рықуцәа...» 13
«Ицон еишьҭагылан...» 13
«Хараӡа амшын гуаҿы...» 14
«Аҭынчра иазааигуоу амш...» 15
«Уара удгьылаҿ...» 15
«Убзиабара сгуцакыуп...» 16
«Сара сынцәарҭа...» 17
«Сара ари аҵх зегь...» 17
«Ихьаазгон уҟамзаара...» 18
«Скараха, аҵыхутәан санҭыцуаз сыҭра...» 19
«Сара исзымдырӡоз...» 19
«Снапы ҭарцәны...» 20
«Аҿекуа цон, игон рыбжьқуа...» 20
«Ужәҩан саҵаҧшуан...» 21
«Сшьапқуа ахьсыргыло...» 21
«Ашьхақуа рықуцәа...» 22
«Сара ухьӡ сҳәар...» 22
«Зны ари ашәа ажәабжьны ирҳәон...» 23
«Сара уара уцқьара зжәлоит...» 24
«Аӡы хыҿҿа сгу иҭаҭәон...» 24
«Аамҭа ампахьшьы шкуакуа...» 25
«Адгьыл уашәшәыра сангылоуп...» 26
«Сныҳәан иҿысх'уан уҧсы...» 26
«Абзиабара» 26
«Ушкуакуа схызгон...» 27
«Аҭыхшьа иҵон асахьаҭыхҩы...» 28
«Амра уара уиаанӡа...» 28
«Ҩыцьа амра иацәыбналон...» 29
«Сгуы сгуҵаҧсхьан...» 30

II. Саанжьҭеи сашьҭоуп аҧсра

«Сыҧшуп сыҧсра аанӡа...» 31
«Жәҩан дунеи...» 31
«Адгьыл ршьын сшьапаҿы ишьҭарцеит...» 32
«Дыҧсит хәа лыздырӡом...» 33
«Шьоук сацәажәоит...» 33
«Аҧсра ааҧынра нцәазшәа...» 34
«Сықухацәеит адгьыл...» 34
«Ҳанеихьыҧшуа ҳдыруеит...» 35
«Сышәхашҭхьеит...» 35
«Адгьылаҿ аҧсрақуа зегь иреиҳаз...» 36
«Сцара хьааӡам...» 36
«Акымзарак сҳәаӡом...» 37
«Еиҳа-еиҳа исцәыхарахон...» 37
«Аӡә гуаныла сирхароит...» 38
«Сыбӷьыцны аҵлақуа сырҿалон...» 39
«Аҧсҭазаара иалаз ашҳам зжәит...» 39
«Аӡә дыҧсит...» 39
«Инҳажьуада?..» 40
«Ара са сыҟаӡам...» 40

III. Наунагӡа атәра еиҳа ҩнактәи ахакуиҭра»

«Арҭ амцақуа са сиаанӡа иадыркхьан...» 42
Иауан смыҧсыр... 42
Маӡа ашьшьыҳәа... 42
«Адгьыл ашәоуп еиқудырхо...» 43
«Иззом фырхацарак...» 44
Адгьыл ақура 44
Ашәҭыцқуа имииц 45
Шәысхьымҵәыуан имҵәыуац 45
Амҳацьыр 46
Зыҧсадгьыл иаҟугоу иашәа 46
«Ҧсрак сахыҧеит...» 47
Гукала исҳәо... 48
Апоет иашәа... 49

IV. Хурыбӷьыц хуҷык иаҟароуп сыхура...

Ҭагалан... 50
«Уа, хура мыжда...» 51

«Сыдгьыл сызхылцыз...» 51
«Адунеигьы са сахьыҟазам инхеит...» 52
«Иађхьаҟа бгарроуп...» 52
«Аибашьра ашьҭахь...» 53
«Сҿажәк'уеит...» 53
«Араҟа сара исхәо нхазом...» 54
«Иаартызаат ађенџьыркуа...» 54
«Гуђрак, уа ушьҭакуа ирнызлахьоу...» 55
«Сгуы збылуа?.. 56
«Срылазеит ашәақуа...» 56
«Ађсҭазаара ађеыхақуа...» 57
«Схьаақуа ђсызар...» 57
Сара сгуы иалнахыз... 58
«Аецәакуа сшәылазарц сҭахыуп...» 58

V. Х-ҿамҩак азы-цкьа

«Исызхымгар ашәҭкуа...» 60
«Ишьҭа азнымхеит...» 60
«Ађсҭазаара ашәақуа...» 60
«Адгьыл иамбо...» 60
«Издыруан арҭ амҩақуа...» 61
«Сышәшьуазаргь ашәак ҭашәырха...» 61
«Сгьежьит сахьзымгьежьуа...» 61
«Азыркуи хучкуа» 61
«Ауаҩы ибжьы...» 52
«Сныҳәон...» 62
«Алаку еиђшцәҟьа...» 62
«Азәы исылеицеит иҟама...» 62
«Ҩыстаа хачак...» 63
«Адгьыл аҭа...» 63
«Сыцәара цәа хааул...» 63
«Издыруада, нцәа лђха...» 63
«Шьха нхыц...» 64
«Уеилкаара иашьҭаз...» 64
«Санцәажәо сыбжьы шәаҳазом...» 64
«Сабацои ари амҩа санысны...» 64
«Са сзалҵзом ари адгьыл...» 64
«Амш ҳагуҭыхоуп...» 65
«Инымтцәазо амҩакуа...» 65
«Избан аҧсҭазара...» 65
«Иблыҵәҟьоз гук...» 65

«Ашәҭкуа ҿыхеит...» 66
«Ирхәалааит ашәақуа... 66
«Ахымҩас...» 66
«Адгьыл са сацәызуеит...» 66
«Хьаа ахьыҟам...» 66
«Аамҭа-цыђхьаза...» 67
«Амшын хуч...» 67
«Ауаҩ игунаҳа...» 67
«Уҟоуп, уҟазам...» 67

VI. Адгьыл саҭаан...

68
Адунеи ҭацәуп 68
«Амҩа саныцны...» 69
«Избылуазеи...» 69
Асахьаҭыхҩы 70
«Иҟоуп ажәҩан...» 70
Згу ђшаауада...» 71
«Амҩа нымҩахыц...» 71
«Амш ађсы ҭымҵзац...» 72
«Абаашкуа...» 73
«Сыђсы рылоуп...» 73
«Ибылуан амаҭ...» 74
«Сыбжьы сыргазаргь...» 74
«Ађсабараҿ ашәахуа загь ҳәоуп...» 75
«Аблакуа ирҳәаз...» 76
«Иҭацәит адунеи...» 76
«Цьара сыђшын...» 77
«Ҿымтрак далҵны...» 78
«Еиҳа-еиҳа исцәыхарахон...» 79
«Гуы зҵазам...» 80
«Иђырҿуан ахаҳәкуа...» 80
«Исхызгон игунаҳау аира...» 81
«Сынцәаху схала дсызбахьан...» 81
«Абжьы зымаазеит...» 82
«Ргуы сыхшәазар...» 83
«Ала ауубжьы...» 83
«Дунеик цьара еизызгахьоу...» 84
Атцх сцәынхоит адәахьы...» 85
«Схалоит ажәҩан...» 85
«Сара акраамҭа...» 80
«Атыђ ҭацәызҭгьы сыђхьон...»

«Сара ахулӡаз...» 87
«Сыҭрысны саатгылеит...» 88
«Иблакуеи амфеи ахьааи аӡшеи...» . . . 89
«Сыцәа ахылаӡшцәа...» 89
«Иҭацәуп акгьы...» 90
«Ихала дыќоушәа...» 91
«Ахрақуа рфашхан...» 92
«Икугылоуп адгьыл...» 92
«Хьҭоуп...» 93
«Абнақуа рынцәамтаҿ...» 93
«Сыргеит сахьыќам...» 94
«Адгьылаҿ ажәфан иазхуцуеит...» 95
«Аамтаҿ исзынрыжьын...» 95
«Саркьалыхыуп...» 96
«Рыгура жәга рҳәеит...» 96
«Унапы сыркы...» 97
«Сара бла хуҷык ахуҭа...» 98
«Ахьҭа ицәхалаз абӡьыцкуа...» 98
«Аамҭа...» 99
«Аӡша хьанҭа ҳацоуп...» 99
«Ацла акгьы злам амархуац...» 100
«Аҭахмада илабашьа иеанцаны...» 101
Ацәыкубар 102
«Акалашәа адгьылаҿ тынчран...» 103
«Сыӡсыӡ-бжьы...» 103
«Ари ашәаӡам...» 104
«Ари ашәаӡам...» 104
«Адунеи тацәза...» 104
«Атынчра...» 105
«Исыздырӡом...» 106
«Ашарӡаз сцәырцуеит...» 106
«Уӡсы узымшьаӡо...» 107
«Асы шкуакуаӡам...» 107
«Аецәакуа ажәфан ианӡсалеит...» 108
«Адгьыл уаҭаан...» 109
«Абжьы зымааӡеит...» 109
«Сара акраамҭа...» 110
«Аӡсҭазаара уалтны уабацои...» 111
«Ацнышә еикуаракуа...» 111
«Иќам рыгуҭыха...» 112
«Сацәыуоит адгьыл анцәыуо...» 112
«Ажәфан ӡшшәыдоуп...» 113
«Са сызмырӡуа...» 114
«Дунеик џьара еизызгахьоу...» 114
«Аӡхәыс еикуацәа...» 115
«Сыӡсаќьан аӡсабара санӡсалоуп...» . . . 116
«Сќьалазаргьы иахьысзымдыруа...» . . . 116
«Ҳанеихьыӡшуа ҳдыруеит...» 117
«Угуы хты...» 118
«Ауафы ажәфан дазааигуоуп...» 118
«Зегь ирзеиӡшхаз амфадукуа...» 119
«Иҭацәын аамҭа...» 120
«Уара удгьылаҿ...» 121
«Қуаӡсата...» 122
«Сара саниуаз...» 123
«Атама ашәҭра...» 124
«Аблақуа—ишәҳәо...» 124
«Акалашәа адгьылаҿ тынчран...» 124
«Жәфанк аӡыееыхакуа...» 125

Саида Делба

КЛЯНЯСЬ ТОБОЙ, ЗЕМЛЯ РОДНАЯ...

Стихи

На абхазском языке

Аредактор **Т. Чаниа**
Асахьатыхҩы **Г. Дочиа**
Атехредактор **Л. Евменов**
Акорректор **Ф. Бытәба**

Аформат 84x108 1/32 Атираж 500.
Икаҵәкьоу акьыҧхь бҕьыц 4,125.
Иныкурҧшу кьыҧхь бҕьыц 6,93.
Атыжь-хыҧхь. бҕьыц 6,81.
Азаказ № 153. Аху еилаӡарала.

Атыжьырҭа-полиграфиатә еидҵара, Акуа, Ешба иул. 168